Yeni

MUHİT

Sene 2

Resimli Aylık Aile Mecmuası

№ 13. Tesrinisani 1929

MEKTEBE BAŞLARKEN

Çocuğunuzu Meklebe niçin gönderiyorsunuz?

istikbalini têmin için değilmi ?

Tasarruf Kumbaraları

da çocuğa istikbal têmin eden bir sigortadır. Çocuğunuza kitapla birlikte bir de Kumbara alınız, ve çocuğunuzun istikbalini sigorta ediniz.

Türkiye İş Bankası

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Sene 2 | Teşrinisani, 1929 | № 15

Fransada Eser Bolluğu

Yazan : YAKUP KADRİ

Umumi muharebeden sonra fikir ve edebiyat âleminde bir nevi' buhran baş gösterdiğini zannedenler son yılların kitap, mecmua, risale ve gazete bolluğu karşısında şaşırıp kaldılar. Bu feyz ve bereket nişanelerine edebiyat ve ilimde olduğu kadar resim ve miymaride, güzel-sanaatların bu iki yüksek şubesinde de şahit oluyoruz.

Her ne taraftan bakılsa bu devre bir ikinci rönesans çağı ismini vermek lâzımgeliyor. İnsan zekâsı, yeniden, bir sürekli behar yağmuru halinde gür ve ahenkli akmaya başladı. Yeniden, yeryüzü bir cennet manzarası gösterecek. Yazık ki biz göçüp gidiyoruz.

Hakikaten kırkını geçmiş kimseler için Son Çağın bu kudretli filiz sürmeleri, bu açılıp serpilmeleri karşısında bir nevi' esef ve hasret acısına düşmemek imkânı yoktur. Eski devrin —zaman o kadar çabuk geçiyor ki bundan yirmi yıl eveline eski devir demek istirarını duyuyoruz— bütün o gebelik ve doğurma ağrıları içinde gençliğimizin en güzel günlerini heder ettikten sonra gelip bir cennetin eşiğinde can vereceğiz. Halbuki başkalarının sefasını süreceği bu âlem bizim istirabımızdan doğdu ve bizim muhayyelemizin mahsulüdür. Yeni yetişen nesillerin yepyeni dünyada çağırdıkları şarkılar bizim şarkılarımızdır. Fakat mürekkebatı henüz belli olmamakla beraber taze bir usare bunlara şimdiye kadar hiç görülmemiş bir keskin renkli hayatiyet veriyor, bu ise şimdiki haytın bizzat kendi aksinden başka bir şey değildir.

Edebiyatta bu güne kadar tanımadığımız tek bir yeni tarz vardır ki onun adına «romanlaşmış tercemeihal» veya «romanlaşmış hayat» diyorlar. Bu tarzın iycabatı, tarihi bir vakayi veya tarihi bir şahsı alıp onu bir romancı gibi hikâye etmekten ibarettir. On yıldan beri böyle yüzlerce kitap çıktı ve herbirinin sürümü onbinlerceye vardı. Ve bu nevi' eserlerin sürümü meselesi bütün muharrirleri o kadar cezbetti ki hemen herkesin bir «romanlaşmış hayat» yazmağa koyulduğu görüldü, tarz iptizale düştü. Muayyen tarihi vak'alar ve şahıslar hep tüketilip bir takım yarı hayali masal kahramanlarına ve peygamberlere el uzatıldı: Attila, Adem oğlu, ve Muhamet gibi... Lâkin ne olursa olsun bu tarzın babası olan *André Maurois* hemen her yıl bir hayatı romanlaştırmaktan vazgeçmiyor. Daha dün (Disraeli) yi çıkardı, bugün (Byron)ı hazırlıyor. Genç usta müellif bundan bir kaç ay evel bu esere ait tetkîklerinden birini tekmil etmeğe gelmişti. Zira Byron'nın gezip dolaştığı yerler arasında İstanbulda onun hususiyetlerine dair şayanıdikkat vesikalar bulunmaktadır.

André Maurois İstanbuldan kalkıp Atinaya gitti; maksadı hayatını yazacağı büyük İngiliz şairinin hatıralarını canlandırabilmek için bütün Mora yarım adasını dolaşmaktı. Oradan Londra'ya geçti, Londra Arşivlerinin içine daldı ve şimdi zannederim kocaman şehrin rutubetli evrak mahzenlerinde Byron'a ait ne bulursa bir fare gibi didik didik etmekle meşguldür.

Görülüyor ki bu türlü eserler vücude getirmek

o kadar kolay bir şey değildir. Evela tamâmiyle objektif bir sistemle tıpkı bir arkeolojiyacı gibi çalışmak, sonra da bir müverrih gibi toplanan vesikaları tasnif ve telfik etmek, bir feylosof gibi bunların sentezini yapmak ve nihayet hepsini bir romancı muhayyelesiyle canlandırıp ortaya bütün mânası ile bir sanat eseri koymak lâzım geliyor.

Gerçi ondokuzuncu asrın realizmacı, ve natüralizmacı romancıları da daha kolay bir tarzda çalışmazlardı, bunların içinde de (Salambo)yu yazmak için eski *kartaca* viraneliklerini karıştırmağa giden Flaubert'ler ve (Germinal) i telif için aylarca mâden ocaklarında yaşamağa katlanan Zola lar vardı. Fakat onların tetkîk ve tevsik usulleri bu şimdikilerinkine nisbeten ne kadar noksan, ne kadar iptidai idi. Onun içindir ki Sainte-Boeve, Flaubert'in (Salambo) sunda, bugünkü devirde, her hangi bir lise talebesinin bile yüzünü kızartacak nice anakronizmalar bulmuştu, Zola'nın (Germinal) i ise herkese Viktor Hugo'nun (Sefiller) i kadar hayali görünmüştu. Halbuki şimdikilerinki hayatın ve realitenin bizzat kendisinden daha canlı ve daha hakîkîdir. Tarihin karanlığına gömülmüş bir çok simalar sanki kül ve kemiklerine bir peri asası dokunmuş gibi tozlarını silkerek kalkmıyorlar, bizim soframıza oturuyorlar, bizim yanıbaşımızda dolaşmağa başlıyorlar. Maurois'nın dirilttiği (Disraeli) aktüel hayatta bir vakîtler Baldwin'le Lloyd Georges'dan daha muasır bir devlet adamı halini almıştı. Kraliça Victorya nın devrinin bu başvekili güya yeniden iktidar mevkîine geçmiş gibi şahsı, ahlakı, karakteri, umumi ve hususi hayatı, aşkları münakaşa ediliyor, isminin etrafında ammenin nefret ve muhhabeti yeniden dalgalanmağa başlıyordu.

Ayni müellifin diğer bir eseri (Ariel) ise yirminci asırın bütün duygulu gönüllerini hiç değilse üç dört yıl tatlı bir romantizma sıtması içinde tuttu.

Nasıl? Üç dört yıl mı? Yalnız o kadar mı? Heyhat, bu devrin eserleri bol, fakat tesirleri fânidir. En eyi kitabın ömrü nihayet bir mevsim sürüyor. Daha dün bir saz kadar yeşil ve taze olan Paul Morand'nın kalemi şimdi bir kamış gibi katılıp kocamıştır. İlk kitabını harpten sonra neşreden Monterlant, Barrès derecesinde ergin ve geçkin ustalar sırasına geçmiştir.

Oluş ve geçişteki bu tezlik, bu kararsızlık neyi ispat ediyor? Okurlar sınıfında bir doygunluğu mu, yoksa yazarlar safında bir bozgunluğu mu? Biz birinci ihtimali daha kuvetli buluyoruz. Avropa ve hassaten Fransa ammesi bu eser bolluğu neticesin de bir nevi' hazımsızlığa uğramıştır. Kendisine uzatılan her lezzetli yemeğe ancak bir çerez kıymetinive-rebiliyor ve bütün çerez düşkünleri gibi yalnız tenevvüü arıyor. Onun için iyi ile kötünün, faydalı ile zararlının ehemiyeti de kalmamıştır, çünkü bütün fikir mahsulatından istediği şey bir kaç dakîkalık telezzüz âmıdır.

Aynalar

Eskiden rengi böyle solmazdı aynaların:
Ne gün baksan yüzümü pembe görürdüm mutlak!..
Fakat dün, o gül benzi bir sazdı aynaların..

Gösterdi beni bana zaif, sarı ve ufak!..
Nihayet, sonuncusu beyazdı aynaların:
Gördüm orda kendimi yüzüm ak, saçlarım ak!..

CEVDET KUDRET

Modern Paris kitapçılarından Grasset anlatıyor: müşterilerinin kendisinden talebettiği şey daima *yenilikmiş*. Eskiden bir muharririn okunabilmesi için hiçdeğilse beş on senelik bir şöhrete malik olması kâfi geliyormuş! Geçenlerde yene Paris'in mâruf kitapcılarından birinin dükkânında müşteri ile satıcı arasında şöyle bir muhavere olmuş:

— Yeni bir şey var mı?

— Size Guino nun kitabını vereyim?

— Guino mu? yok canım daha yeni bir şey...

Bu bahsi geçen muharrir henüz iki yıl evel adı duyulmağa başlıyan yirmi altı, yirmi yedi yaşında bir delikanlıdır.

Maarif Vekilimizin Mühim bir Hitabesi

"İlmin Vatanı olmadığını çoktan beri biliyoruz. Fakat istiyoruz ki vatanımızın da ilmi olsun!"

« Darülfünun tedrisatı şu ve ya bu nevi' programlar üzerine değil, kürsilerinde ilmi bihakkın temsil eden, irfan ve ilim namına hakîkaten söyleyecekleri bulunan şahsiyetlere istinat eder. Darülfünunda okutulması lâzım gelen dersler hakîkaten bu dersleri okutabilenlerle bir mâna alır. »

Kıymetli Maarif Vekilimiz Cemal Hüsnü Bey Efendi Darülfünunda müderrislerimize hitaben çok mühim, çok etraflı ve yukuflu bir nutuk îyrat buyurdular. En yüksek İrfan müessesemizin nasıl olmasını, nasıl bir istikamet takip etmesini gösteren bu hitabeyi "Muhit" sahifelerine aynen nakl-ile iftihar ederiz.

Muhterem efendiler!

"Hakkımda izhar buyurduğunuz hissiyata bilhassa teşekkür ederim. Bu büyük ilim müessesemizin çok kıymetli rükünleri arasında bulunduğum ve benim için çok şerefli olan şu anda inkilapçı Cumhuriyet maarifinin bâzı mühim mes'elelerini mevzuubahs etmek fırsatını kaybetmek istemem.

Darülfünunumuzun tekemmülü için eski devirlerde yapılan teşebbüsler ve geçirilen safhalar hepinizin hatıralarınızdadır. Büyük ilim müessesemizin doğrudan doğruya kendi tarafından yapılması îycap edeceğini sarahatla söylediğiniz anda, Büyük Millet Meclisi, Darülfünunun muhtariyet kanununu tasdik ve kabulde tereddüt etmedi. Cumhuriyet hükûmeti, pek iyi bilirsiniz ki, bu prensipe sadık kalmıştır. Memlekette ilk, orta ve yüksek tahsil, hayat gibi, bir küldür. Bu küllün her hangi bir kısmı lâzım gelen şekilde işlemezse, bundan bütün maarif seviyesi müteessir olacağı hakîkatı benim kadar sizin de mâlumunuzdur. Kuvvetinde emin olan, yapacağı işlerin istikametini bilen her adam gibi, nazarlarımızı çekinmeden zaaflarımız üzerinde gezdirebiliriz. Darülfünunumuzun kuvvetli olması için orta tahsilimizin nasıl kuvvetli olması lâzım ise, ayni kudreti göstermesi zaruridir.

Muhtelif efendiler

İlk ve orta tahsil daha ziyade mütemadiyen genişlemeği istihdaf eder. Bu teammümün husule getireceği vaziyeti muayyen netice ve cephelere sevkedecek olanlar, memleketin güzideleridir ki, bunlar da Darülfünun sıralarında yetişirler. Darülfünun için kemiyet değil, bil-

hassa keyfiyet mevzuubahstır. Zaif ve mutavassıt güzideler, şu kanaattayım ki, memlekete yarım tetbirleriyle, tereddütleriyle, belki daha ziyade zarar verir ve esasen ilim ve irfanda mutavassıt seviyenin yeri yoktur. Bizzat ilim, mediyokr olamaz.

Darülfünun tedrisatı şu ve ya bu nevi' programlar üzerine değil, kürsilerinde ilmi bihakkın temsil eden, irfan ve ilim namına hakîkaten söyleyecekleri bulunan şahsiyetlere istinat eder. Darülfünunda okutulması lâzım gelen dersler, hakîkaten bu dersleri okutabilenlerle bir mâna alır, ve bu suretledir ki, Darülfünun, memlekette ilmi temsil ve tedvin eder.

Darülfünunun mevcudiyeti, talebesiyle değil, yarattığı mütemadi akisler, uyandırdığı ilim ve irfan cereyanlariyle hissedilir. Darülfünun profesörleri, memleket hayatının tenevvü ve eşkâlini laboratuvarlarında, dimağlarında tebellür ettirenler ve iyzah edebilenlerdir. Darülfünundur ki, bütün memleketin dimağında ve ruhunda ilim ve hakîkat heyecan ve aşkını daima uyanık bulunduracaktır. Bu münasebetle Türk tarihinin muvaffak safhalarını, Türk aklı seliminin ve Türk köylüsünün cidden kuvvetli ve çok tereddütsüz bilgisine medyün bulunduğumuzu huzurunuzda iddia cesaretini göstereceğim. Türk köylüsü nazariyatına vakıf olmakla beraber toprağına ne mahsul verebileceğini, kendisince mâlum bâzı alametlere istinaden ahvali cevviyeyi ve nihayet mesaisinin hesabını, aklı selimiyle de günlük hayatını kat'iyetle tâyin etmiştir. Esasen var olan bu çok feyyaz kabiliyetin yetiştirebileceği uzuvla ve hiç doğru yoldan şaşmıyan memleket aklı selimine Darülfünun da hakîki ilmi telkin ve tâmim ederse, beşeriyetin istikbalinde Türkiyemizin de ne şerefli ve hayırlı rol oynıyabileceği kendiliğinden anlaşılır. Darülfünunların millet hayatlarında nasıl daima ileri hamleler yarattığını tarihte, hattâ bugün etrafımızda kitaplarda okumakta ve görmekteyiz. Alman vahdeti Darülfünununun kürsilerinde yapıldı. Bastilin zaptını tebrik eden, ihtilâlin felsefesini yapan, mutlakıyet dershanelerinde isyan uyandıran, muhitlerinde neşriyat yapan bir Darülfünun eminidir. Türk tarihi için ebedi şeref olan büyük *dehanın* yarattığı ve istikametini tâyin ettiği yeni Türkiyede, Darülfünun meşalesinin çok kuvetle parlaması, azametli inkîlabımızın en tabiî bir zaruretidir.

Foto Kanzler

Kıymetli Maarif Vekilimiz CEMAL HÜSNÜ Beyefendi

Türkiye Cumhuriyetini bugün şiddetle alâkadar eden içtimai, ilmi meselelerde Darülfünunumuzu yanda değil, daima çok önde görmek isteriz.

İnkîlabımız her şeyden evel denebilir ki, Maarif ve fikir inkîlabıdır. Darülfünunun kuvetli ışıkları bütün vatandaşların ruhlarında ve dimağlarında derece derece bu mukaddes inkîlap heyecanını daima beslemeli ve daima canlı tutmalıdır. İlim ve hakîkat menbaı olan Darülfünun aynı zamanda milli gayeleri, mukaddes heyecanları Türk âleminin her tarafında ve her Türkün kalbinde aynı istikamete tevcih edecektir.

İlmin vatanı olmadığını çoktanberi biliyoruz. Fakat istiyoruz ki vatanımızın da ilmi olsun! Tarihimiz, azametli inkîlabımızın bu çok şerefli mukelleftyetinin edasını sizlerden bekler."

Minyatür Tasvirler

MAHMUT YASARİ

Gök yüzü gibi, denizin de rengi değişti. Geçen gün baktım, çividi kirle bulanmış kesik köpüklü çamaşır sularını andırıyordu.

Siyah kurşuni alacalı bulutlar batıdan doguya, dogudan batıya kulaçlayıp duruyorlar. Rüzgâra bir hal oldu; titizliği, dönekliği pek üzerinde: gün doğuşundan batıya, batıdan yıldıza çeviriyor; kible keşişleri, batı lodosu, dönüştürüyor, dönüştürüyor.

Nerdesiniz, kabak, kiraz meltemleri; şimdi hangi ufuklarda nazlı nazlı esiyorsunuz?

Delişmen poyraz, sert, insafsız kara yel bütün densizliklerini ele aldılar, kasıp kavurmadıkları şey kalmıyor.

Fırtınalar da resmi geçide başladılar. Koç katımı fırtınası, Turna fırtınası, Bağ bozumu fırtınası, Kuş geçimi fırtınası... hiç ümit vermeyen, hep karanlık, kasvetli kara kışın gelip çattığını haber veren zehirli, acı ıslıklı kara haberciler...

Neredesiniz, kırlangıç, çaylak fırtınaları? Hep vâdeden, ümitlendiren, yarı çatık, yarı güler yüzlü behar, yaz müjdecileri, neredesiniz?

Sislendi hava, tarfı - çimenzarı nem aldı,
Bülbül yuvadan uçtu, gülüstanı gam aldı.

Evet, kuşlar da yuvalarından uçtular, ağaçları daima yapraklı, çimenleri daima yeşil, ılık memleketlere uçtular. Turnalar katar katar, kırlangıçlar sürü sürü, leylekler alay alay Cenup yolunu, güneşin, sıcaklığını bir an bile esirgemediği çöllerin, sahraların yolunu tuttular. Saçaklardaki, baca üstlerindeki, ağaç dallarındaki boş yuvaları dağıtan rüzgârlar, kuru gazallerle birlikte "son kalan tüyleri" de savuruyorlar. Acaba leylekler, yuvalarından kaç sakat yavruyu atıp da kaçtılar?

*
* *

Sokakta, tramvayda, vaporda, evde, misafirlikte, hep bir "melodi"nin perde perde ağırlaşan, acılaşan, ölgün, bezgin nağmelerini duyuyorum. Her keste ve her şeyde bu neş'esizlik, gelen, yaklaşan felâkete, mateme karşı bir yılgınlık var.

. . . . . .

— Havalar gergi gibi soğudu, bu sene kış pek erkenden bastıracağa benzeyor.

— Sus kardeş... damı aktartamadık. Ev sahibine güç halle ancak olukları tâmir ettirtebildik. Yağmur yağmaya başlamıyormu, bizim evin halini görme artık; evde nekadar eski yeni leğen, gerdel, tas, tencere, kap, kaçak varsa damlayan yerlere koyuyoruz. Fakat yene nafile...

. . . . . .

— Kiraz vakti eve odunu, kömürü atamadık. Bu kış hemen Allah yardımcımız olsun...

— Benim başımda da ayni dert var. Bu sabah aşcı: kok kömürü bitti, demez mi? Vallahi sıkıntıdan dudağım çatladı.

. . . . . .

— İnsan tam vakti, saati gelip çatmayınca iktisat kaidelerinin sırrına, hikmetine akıl erdiremez. Yazın, elime hemen hemen açıktan gibi bir az para geçmişti. Terzinin teltik kalan hisabını vermeği ihmal ettim, şimdi palto ısmarlamağa yüzüm yok. Galiba bu kışı da bizim emektar tornistan palto ile geçireceğim.

— Ben, sözüm ona paltoyu ısmarladım, lâkin son taksiti vermek imkânını bulabilirsen bul. Bugün bakkal, yarın kasap, öbürgün ev kirası, göz açabilirsen aç...

. . . . . .

— Hanımcığım, orta kat merdivenin ara camekânın, alt kat sahanlığın kırık camlarını bugün de yaptırtmamışsın!

— İlahi bey, öyle de kinayeli kinayeli söylersin ki... Hani bir duyan olsa benim kayıtsızlığıma, ihmalciliğime verir. Aşcı kadın: kömür... kömür... diye dayandı. Haydi yemeği toz kömürü, tahta kırığı ile pişirteyim, çocuğun odasına mangal koymadan olurmu?

. . . . . .

— Ayvaların da maşallahı var, ne kadar çok!

— Mübareki pek severim. Gel gör ki baktıkca içime ürperme gelir.

— Haklısın, kışın şiddetli olacağına işarettir, derler...

. . . . . .

— Anne, sefer tasım nerede? Bugün de geç kalırsam hoca beni sınıfa almayacak...

Dur yavrum, hazırlıyorum işte... Sen çantana iyi bak, yene dünkü gibi defterlerini unutma...

— Anne, lastiğim de su alıyor.

— A... meram anlamayacak yaşta değilsin maşallah, ay başına kadar dişini sık, Beybaban aylığını alsın, o vakit...

. . . . . .

— Kuzum evladım, odanın kapısını kapayıver. Bu sene kanım mı kurumuş nedir, sırtıma, dizlerime karlar yağıyor... Pencere pervazlarından, kapı aralıklarından rüzgâr zehir gibi üfleyor.

— Hanımanne, sen merak etme... Ben kola kaynattım, pencere kenarlarına gazete kâğıdı yapıştıracağım. Kapı altlarına da kalın keçe parçaları çakarım.

. . . . . .

Evlerde, hümalı, oğultulu bir hazırlık, bir çırpınma.

— Hanım, kışlıkları sandıktan çıkar da bir iki gün havalansın, naftalin kokusu genzime kaçıyor.

— Kışlık... Kışlık dediğiniz ne var ki, ne kaldı ki?

. . . . . .

⁂ — Kuzum abla, benim boyun atkısını bir iki yerinden güveler yemiş, şöyle belirsiz örebilir misin?

⁂ — Şerife kadın, su saatine keçe sarmayı unutma. Geceleri fena ayaza çekiyor. Havalara artık inan olmaz. Başımıza dert çıkmasın. Keçenin üstüne biraz da kül, kepek atıver.

⁂ — Bey, bu odunlar çok fena. Hiç kor dökmeyor. Geçen kış almıştın hani, ne iyi idi onlar! Elleme gibi parçaları tencerede söndürür sabahları kolaycacık yakardık.

⁂ — Manavlar, kavun, karpuz. üzüm, kayısı, şeftaliden dolup taşarken sabah, akşam kahvaltısı diye reçellerin dibine darı ektiniz. Şimdi ne bulup ta yiyeceksiniz? Yeşil zeytin kurarken hepiniz burun kıvırdınızdı, birinize tattırmasam hakkım var ya...

⁂ — Hemşire, bizim kalemdeki Remzî beyin haremînin de elleri, kışın tıpkı seninkiler gibi çatlarmış. Bana bir ilaç sağlık verdi, pek iyi geliyormuş, sen de bir tecrübe et...

. . . . . .

Bu sonsuz endişelerin, şikâyetlerin arasında teselliler, teselliyi andırır avunmalar da duymayor değilmi!

— Yorganı başıma çektim mi horul horul deliksiz uyuyorum. Tahta kurusu, pire, sivri sinek, kara sinek, tatarcıktan dât bir feryat iki... Uykular tatlandı, tam mevsimi doğrusu...

⁂ — Senin kopay ne âlemde? Benim kurtboğanı bu sabah bir temiz yıkadım. Çifteler de ter temiz, kartuşları doldurtum, Cumaya avlanacağız, geleceksin değilmi!

⁂ — Nedir o vıcık vıcık ter? Adama souktan ziyan gelmez. Sağlam hava birader, demir gibiyim şimdi...

⁂ — Şoşon aldım, sokağa, sinemaya giderken topuklu terliklerin üzerine çekiyorum. Nasırdan halim harap...

. . . . . .

Duvarları kaplayan, camekânları dolduran renk renk sinema, tiyatro, balo, konser ilanlarına bakıyorum.

Süs eşyaları satan mağazaların, oğul gibi işleyen kapıları önlerindeki çeşit çeşit münakaşalar kulağıma aksediyor.

Kürkcü dükkânlarının, lüks terzilerin mankenlerinin mu'tat ve mânasız tebessümlerine, acı tebessümlerle mukabele eden canlı kuklalar görüyorum.

Evet, bunları, bunların her nev'ini, her çeşidini görüyorum, duyuyorum. Fakat nedense, biri, bana bir şey söylemiyor...

. . . . . .

Dar, karanlık. bodrum hissini veren küf kokulu bozuk bir sokaktan geçiyorum. Basık çatıları bir birine omuz vermiş ev iskeletlerinin, kapatmağa lüzum görülmeyen ve daima açık duran kapılarının önlerinde mumya kollu, mumya bacaklı çocuklar, acı miyavlamayı andıran mariz çığlıklar koparırak oynayorlardı. Dökük kaplamaların aralıklarından odaların içi görünüyordu. Mumya kollu, mumya bacaklı çocukların bu söuk kış akşamında sokakta, ıslak taşlar üzerinde oynamalarına şaşmadım. Evlerin içi sokaktan daha serin, daha rüzgârlı, daha souktu! Kimbilir?...

Pencerelerden ışık görünmüyordu. İki sokak aşırı geniş, işlek caddenin karpuz elektrik lambası buraya, sıska, sarı bir kol uzatmıştı. Bu ölü, sarı ışık, içleri kararmış insanların nesine, nelerine yetmezdi ki!... Bir evin zemin katındaki camı kırık penceresine gözüm kaydı. Yer yer dökük sıvalardan bağdadileri sırıtan duvarın kenarında bir tek şilte ile bir tek ince, kirli yorgan duruyordu, o kadar. Fazla bakamadım. Gözüm üşümüştü. Fazla düşünmek istemedim. İstesem bile düşünemezdim, çünkü beynim donmuştu!...

. . . . . .

Bir çiçekci dükkânının önünde ayaklarım kendiliğinden duraklamıştı; limonlukta yetiştirilmiş saksı çiçekleri, haremde büyütülmüş saz benizli beyzadeler gibi süzgün süzgün, edalı edalı kırılıp dökülüyor, süzüm süzüm süzülüyor!

Balolarda, Çaylarda, tuvaletlerindeki sun'i renklere bir parça da tabiî renk ilave etmek için omuz başlarına kondurulan kamelyalara gözüm dalmıştı. Bakarken zümrût yeşili çayırlarda laal kadehler gibi titreya ince saplı gelincikler, kır lâlecikleri hayalımde çelenk örmeğe başladılar!...

Ben de neler düşünüyorum? Gelinciklerin, lâlerin mevsimi şimdi mi?

Mangal başı kış gününün lâlezarıdır.

Büyük Türk İnkîlabına Dair

Yazan: AHMET CEVAT

7

"Millî arzuya tabi' ve muvafık olmıyan kararlar hiç bir zaman millet nazarında muta' olmaz. Milletin ve Vatanın mukadderatında millî vicdana terceman olmaktan ibaret bulunan vazifemizi eyi yapmak için millî arzunun taallukunu beklemeden hiç bir meselede salahiyetdar görünmemiz caiz değildir."

Gazi (Nutuk, S. 62)

Amerika Mandasının altına Girmek Meselesi

Millî mücadelenin ilk safhasında ortaya çıkan ve gerek ünsaf mücahitleri, gerek İstanbul matbuatı arasında büyük bir ihtilafı vücuda getiren siyasi bir mesele de bir devletin mandaterliğini (yâni himayesini) talep ve kabul etmek meselesi idi. Damat Feridin istinat ettiği, en ziyade hocalardan müteşekkil Hürriyet ve İytilaf fırkası İngilizlerin mandaterliğini isteyor ve bunu têmin için "İngiliz Muhipleri Cemiyeti"-ni têsis ediyordu. Bu fırkanın haricinde kalanlar ise iki kısma ayrılmıştı; münevverlerin mühim bir kısmı Amerikanın mandaterliğini istemeye âdeta can atıyordu, fakat diğer mühim bir kısım da şiddetle *tam bir istiklal* tarafdarı idi.

Gariptir ki *İstiklal* unvaniyle bir gündelik gazete neşreden Rauf Ahmet B. her gün Amerika mandaterliğinin tellâllığını ediyordu. Kendisine yazdığım bir mektupta Türk milletinin hakkı ancak *tam istiklal* olduğunu ve hiç bir mandaterliği kabul etmemek lâzım geldiğini söylemiştim. Bunun üzerine gazetesinde: "Amerika mandaterliği lehinde yaptığım propagandaya karşı yalnız Ahmet Cevat Beyden bir mektup aldım, bundan da bir kişiden başka kimsenin aleyhdar olmadığına hükmediyorum" gibi safsatalı bir bent yazmış, eski bildiğini okumakta devam etmişti.

Mandaterlik meselesinin M. H. Kongrelerine nasıl intikal ettiğini Büyük Rehber şu suretle iyzah ediyor:

"Bundan sonra, 8 Eylül (1919-1335) içtimaında, bahsettiğim muhtıraya temas edildi. Bu muhtırada başlıca Amerika mandası meselesi mevzuubahs ediliyordu.

"O günlerde, İstanbuldan gelen bâzı zatlar Amerikalı Mr. Brown namında bir de gazeteciyi Sıvasa getirmişlerdi. Bu mesele hakkında Kongrede cereyan eden müzakerattan bahsetmeden evel mesele hakkında, bu zemine mukaddeme olacak bâzı mâlûmat arzedeyim."

Bundan sonra, Nutukta, Erzurumdan beri başlıyan bâzı muhaberattan aynen bahsediliyor.

Bu meseleye dair olan ilk vesika, Amasyadan, fırka 5 kumandan vekili imzasiyledir. Bu vesikada İstanbuldan Amasyaya 25 Temmuzda gelen Bekir Sami Beyin fikirleri Büyük Rehbere bildiriliyor. Bekir Sami Beyin mutaleaları:

1) İstiklal şayanıarzu ve tercihtir. Ancak tam istiklal talep edersek memleketin birkaç mıntakaya taksimi kat'i ve şüphesizdir. İstiklalimiz iki üç vilayete münhasır kalacak. Mandaterlik *tamamiyyeti-mülkiyemizi* têmin edecek.

2) Bunun için Osmanlı memleketlerinin cümlesine şamil meşrutiyetimiz ve hariçte temsil hakkımız bakî kalmak şartiyle, muayyen bir müddet için Amerika mandaterliğini talep etmeği en nafi' şeklihâll kabul ediyorum.

3) Amerika mümessili ile görüştüm. Bir kaç şahsın değil, bütün milletin sedasını Amerikaya duyurmak lâzım geldiğini söyledi. Ve âtideki tarzda Wilsona, Senatoya, ve Amerika Kongresine müracaatta bulunmasını tavsiye etti:

A) Âdil bir hükûmetin têsiri.

B) Maarifin neşrütâmimi.

C) Din ve mezhep hurriyetinin têmini.

D) Gizli muahedelerin ilğası.

E) Bütün Osmanlı memleketini şamil olmak üzre Amerika hükûmetinin mandaterliğimizi kabul etmesi.

4) Kongremizin intihap edeceği bir heyeti Amerikaya bir zırhlı ile götürmeği de mümessil üstüne almıştır.

Büyük Rehber derhal Erzurumdan istiyzah yollu bir cevap veriyor; bu cevapta şu noktalar görülüyor:

1.— Kongrede şimdiye kadar olan müzakeratta devlet ve milletin tam istiklali israr ile müdafaa olunmaktadır. Bu halde Kongreye müphem bir Amerika mandaterliğinden bahsolunmak pek mahzurlu olur. Zatıalileri evvela aşağdaki noktaları iyzah ile bizleri tenvir buyurun:

A) Tam istiklal talep edildiği halde memleketin birçok mıntakalara taksim edileceği kat'i ve şüphesizdir, buyuruluyor; bu kanaatin menbaı nedir?

B) Tamamiyeti-mülkiyeden maksat mülkün tamamı mı, yoksa hükûmranlık hukuku mu?

C) Bütün Osmanlı memleketlerine şamil meşrutiyetimiz ve hariçte temsil hakkımız bakî kalmak şartiyle mandaterlik talebini en nafi' bir şekil olarak kabul buyuruyorsunuz. Fakat mümessilin ortaya sürdüğü maddeler ile bu şekil arasında tenakuz vardır. Çünkü meşrutiyetimiz bakî olacaksa, hükûmet, millet meclisinin iytimadını hâiz ve mürakabesine tabi' bir heyetten ibaret olmak lâzım gelir. Artık bu hükûmetin teşekkülünde Amerikanın têsiri olamaz. Şu halde, ya Türk milletinin meşrutiyet esasına müstenit hükûmranlığı bakîdir, ve o takdirde âdil bir hükûmetin têsisi Amerikadan talep edilemez, yahut âdil bir hükûmetin têsiri Amerikadan talep edilince meşrutiyetin bakası lâfızdan ibaret kalır.

D) Maarifin neşrütâmiminden maksat nedir? Vehleten hatırımıza gelen memleketin her tarafında Amerikan mekteplerinin tesisidir. Çünkü daha şimdiden yalnız Sıvasta yirmi beş kadar müessese ihdas etmişlerdir ki yalnız birinde bin beşyüz kadar Ermeni talebe vardır. O halde Osmanlı ve İslam maarifinin neşrütâmimi ile bu teşebbüsün imtizacı nasıl olacaktır?

E) Din ve mezheplerin hurriyetini temin fıkrası da mühimdir. Patrikhaneler imtiyazları mevcut iken bunun fark ve mânası nedir?

F) Mümessilin bahsettiği umum Osmanlı memleketlerinin hudutları nedir?

Yâni muharebeden evelki hudutlarımız mıdır? Eğer bu tâbirin içinde Surya ve İrak dahil ise, Anadolu halkının Arabistan namına mandaterlik istemeğe hak ve salahiyeti olabilirmi?

G) Şimdiki hükûmetin siyaseti nedir? Tevfik Pş. neden Londraya gitti? Amerikalılar gibi İngilizlerin de bir mandaterlik takip ettiği görülüyor. Farkları nedir? Hükûmet Amerika mandasına mütemayilmi? ondan müstağni mi? Amerikalılar neden Ermenistan mandaterliğini terkettiler? Amerikalıların kendileri bizim mandayı almağa ne dereceye kadar mütemayil ve arzukeştirler?

Büyük Rehberin bu istiyzahı en karışık ve çetin bir meseleyi ne mükemmel ve vazih surette tahlile muktedir olduğuna en parlak bir misaldir. Mandaterliği isteyenler ya bu tahlil iktidarinden mahrum idiler, yahut müphem bâzı menfaatlar tahayyül ederek ecnebi bir devletin kucağına atılmak isteyorlardı.

Büyük Rehberin bu istiyzahı üzerine Bekir Sami Bey, yine 5 inci fırka kumandanlığı vasıtası ile, Amasyadan şöyle cevap veriyor (30-7-1335, 1919):

A) Tam İstiklal isteyecek olursak, mülkün birkaç mıntakaya taksim edilmesi ve birkaç mandaya tabi' tutulmamız Dörtler Meclisince mukarrerdir. Buna mani' olmak için bir devletin mandaterliğini talep etmek en muvafık olur.

B) Yalnız hükûmet (hükûmranlık?) hukuku mevzuubahs, tamamii-mülkümüzün muhafazası esastır.

C) Amerikadan herhangi şekilde bir hükûmet talep etmeyeceğiz. Amerikaya âdil bir hükûmet tesis edeceğimizi temin edeceğiz. Kanunuesasimiz ahkâmı mer'i, hânedanısaltanatın her türlü hukukuhükûmranisi bakî ve mahfuz ve hariçte heyetitemsiliyemiz olduğu gibi mevcut olmak şartlariyle Amerika hükûmetinin saadet ve inkişafımıza muzahir olmasını talep edeceğiz. İsteyeceğimiz mandaterlik bu şekildedir.

D) Maarifi - umumiyenin neşrütâmiminden maksat Amerika mekteplerinin köylerimize kadar girmesine müsaade değil, milli ve islami maarifimizi neşrutâmime ihtimam edeceğimize kendilerini temin ile beraber müzaheretlerini taleptir. Mandaterliği Amerika misyonerlerine değil, Amerika hükûmetine tevdi' etmek isteyoruz.

E) Din ve mezhep hürriyeti esasen dinimizin ahkâmı iktizasındandır. Amerika efkârı-umumiyesi bu hakîkate vakıf olmadığı için kendilerine bu teminatı vermek isteyoruz.

F) Mümessilin bahsettiği hudut kablelharp mevcut olan hududumuzdur. Surya ve diğer yerler için bizim mandaterlik talep etmeğe salahiyetimiz olup olmaması Kongrece hâlledileçek bir meseledir. Esasen Surya ve İrakta Amerika heyetleri ârâyı-umumiyeye müracaat ettiler. Surya ve Filistinde müstekil bir Arap hükûmeti tesisini talep ile beraber Amerika mandaterliğini diğerlerine tercih ettiklerini izhar ettiler.

G) Hükûmet yeni teşekkül ettiğinden siyaseti meçhuldür. Ancak evelki hükûmetlerin siyaseti acız göstermek ve iytilaf kuvetlerinin her emrine mümaşat etmek idi. Tevfik Pş. Londraya gitmeyerek Ferit Pş. ile avdet etmiştir.

H) Amerikanın fikri, dolaşan heyetlerinin raporlarına nazaren, büyük bir Ermenistan teşekkülüne maddeten imkân mevcut olmadığı merkezindedir.

Mandaterlik hakkında posta ile mufassal bir arîza takdim olunmak üzredir.

Büyük Rehber bu *fazla nikbin* cevaba tek bir süalle mukabele ediyor:

"Lehimizde bu kadar şerait dermeyanına müsait bulunacak olan Amerika hükûmeti bu şekildeki mandaterliği kabul etmesine, yâni buna katlanmasına mukabil Amerika namına ne gibi faideler ve menfaatlar temin etmiş olacaktır? Bununla kendi hesaplarına olacak gaye nedir?"

Mandacılar henüz bununla, yâni meselenin asıl ruhiyle, meşgul bile olmamışlar, zihinlerini sarfetmemişlerdi. Onlar kendilerini çocuklar gibi avutarak Memleketimiz üzerine himaye kanatlarını açmış, sermayelerini, *saadet ve inkişafımız için*, dökmeğe hazır bir iyi Amerika, bir eşi bulunmaz mandater tahayyül ediyorlardı.

*
* *

Bu kısa görüşü ve çocukça düşünüşü en ziyade Halîde Edip hanımın Büyük Rehbere yazdığı (10 VIII 1919—1335 tarihli) mektupta görüyoruz.

Bu hanım diyor ki:

"Biz İstanbulda kendimiz için *bütün eski ve yeni Türkiye hudutlarını* şamil olmak üzre *muvakkat* bir Amerika mandasını ehvenişer olarak görüyoruz.

"Çünkü diğer bir hâll sûreti de Türkiyeyi Trakyadan, İzmirden, Adanadan, belki de Trabzondan ve mutlak İstanbuldan mahrum ettikten sonra, eski kapitülasyonları, ve içinde boğulmağa mahkûm dahili hududu ile müstekil brakmaktır."

Mandacıların şüphesiz esassız olmayan bu korkusu millete, büyük Türk milletine, iytimatları olmadığından, onun büyük meziyet ve iktidarlarını tanımadıklarından ileri geliyordu. Onlar kendisini müdafaaya ve düşmanlarını yenmeye muktedir ve hazır bir Türk milletinin mevcudiyetinden haberdar değildiler.

Bu hanım, böylece, İstanbuldaki mandacıların korkuya ve nefse iytimatsızlığa delalet eden heyallerini söyledikten sonra iytirafata başlayor:

"*Sür'atle* istememiz lâzım gelen Amerika mandası da *tabii* mahzursuz değildir. **İzzeti-nefsimizden epiyce fedakârlık etmek mecburiyetinde** bulunuyoruz." diyor. Sonra çocukça nikbinliğine veya kurnazlığına başlıyarak diller döküyor:

"Yalnız bâzılarının düşündüğü gibi Amerikanın resmî sıfatında dinî temayül ve tarafgirlik yoktur. Hristiyanlara para veren misyoner kadını Amerikası, Amerikanın idari makinesinde bir mevki' tutmaz. Amerikanın idare makinesi dinsiz ve milliyetsizdir. O muhtelif cins ve mezhepte adamları çok ahenktar ve çok imtizaçlı bir surette bir arada tutmanın usulünü biliyor."

Bu hanım Amerikanın bizim mandaterliğimizi almakta dinî bir maksat tâkip etmediğini temin ettikten sonra, o halde gayesi ve menfaatı ne olacağını anlatmak mecburiyeti altında kıvranarak diyor ki:

" Amerika Şarkta mandaterliğe ve Avropada gaile almağa taraftar değildir. Fakat... onların (Amerikalıların) *izzeti-nefs* yaptıkları *Avropaya*, usulleri ve idealleri ile, faik bir millet olduklarını göstermektir. Bir millet samimiyetle, Amerika milletine müracaat ederse, Avropaya, *girdikleri memleket ve milletin hayrine* nasıl bir idare tesis edebildiklerini ispat etmek daiyesindedir!„

Fakat, hanım efendiye sorarız: mandaterliğini istemeğe teşvik için heyetlerini Şark memleketlerinde ve İstanbulda dolaştıran Amerika değil midir? Durup dururken Amerikanın Avropa ile böyle bir fazilet, hem de siyasi ve idarî fazilet, yarışına çıkması neden iycap ediyor?

Bu hanım vicdanını tatmin için uyanan endişelere karşı şu sözleri de ilave ediyor:

" Resmi Amerikanın mühim adamları arasında *lehimize epiyce bir temayül* husule geldi. İstanbulda Ermeni dostu olarak gelen bir çok mühim Amerikalılar *Türk dostu* ve *Türk propagandacıları* olarak döndüler.„ (!)

Bundan sonra fısıltı ile, tıpkı salon köşelerinde yapıldığı gibi, *esrar* ifşa ediyor:

" Bu cereyanı temsil eden resmi ve gayrıresmi Amerikanın fikri *hafi olarak* şu dur: Türkiyeyi olduğu gibi hiç bir parçaya ayırmamak, eski hudutlar dahilinde vahdet içinde *muhafaza* etmek şartiyle umûmi ve bir tek manda almak isteyorlar. Surya, Amerika komisyonu orada iken, umûmi bir kongre akdederek Amerikayı istemiştir. Amerikada Suryanın bu arzusu pek hararetle karşılanmıştır„.

Şarkta mandaterlik almak cereyanını temsil eden Amerikalıların bu hafi maksadını öyrenen bu hanım hakiki, *reel*, gayelerini merak da mı etmeyor? Fransızları, İngilizleri atıp yerlerini almak isteyen bir siyasi fırkanın maksadı sadece fazilet ibrazından ibaret olabilir mi?

Bu hanım o maksadı da biliyor; fakat kendisi, millet namına, *izzeti-nefsimizden epiyce fedakârlık yapmağa* karar verdiğini söylemişti, artık onu daha ziyade sıkıştırmağa lüzum yoktur. O, endişeli vicdanları, tek bir nokta üzerinde tatmin etmek lüzumunu bir kere daha hissediyor:

" Resmi Amerika bizim topraklarımız üzerinde Ermenistan yapmağa mütemayil görünmeyor. Eğer manda alırlarsa bütün milletleri müsavi şerait altında *bir memleket evladı* olarak telekkî edip alacaklarını en mühim mahafilinden haber aldım.„ (!)

Bundan fazla ne isteyorsunuz? En mühim Amerika mehafili kendisini bu hususta temin etmiş! O halde Amerikanın bu mandaterlik gailesinden *müsbet, reel* bir menfaatı olmayacak mı? Bunları şimdilik düşünmeyelim, çünkü başımızın üzerinde büyük tehlikeler dolaşıyor:

" Çok tehlikeli anlar geçiriyoruz. Anadoludaki harekâtı dikkat ve mahabbetle tâkîp eden bir Amerika vardır. Hükûmet ve İngilizler bunun, hristiyanları öldürmek, İttihatçıları getirmek için bir hareket olduğunu Amerikaya telkîne çalışıyorlar. Her an milli harekâtı durdurmak için kuvvet sevkî mütesavver, bunun için İngilizleri kandırmağa (yâni kuvvet sevkinden vaz geçirmeye) çalışıyorlar (kimler? Tabii Amerikalılar). Milli hareket sür'atle ve müsbet arzularla hemen meydana çıkarsa [ve hristiyan düşmanlığı gibi bir rengi de olmazsa] Amerikada hemen zahîr bulacağını yine çok mühim mahafil temin ediyorlar... Sıvas kongresi in'ikat edinceye kadar Amerika komisyonunu alıkoymağa çalışıyoruz. Hattâ kongreye Amerikalı bir gazeteci göndermeğe de belki muvaffak olabileceğiz. "

Zavallılar, Anlamıyorlar mı idi ki Amerikalı gazeteciler İstanbulda yalnız bu maksat için bulunuyorlardı.

Bütün delillerini sayıp döken bu hanım efendi artık *perorezon*a girişiyor. Buna başlarken sesine olanca metanetini veriyor, yüksek ve hakimane bir tavur takınıyor. Kılıç şakırdatan bir takım genç zabitlere nutuk iyrad eder gibi bir vaziyetle şunları söyleyor (Bu satırlar, nutukta, Gazi tarafından altları çizilmiştir):

" Sergüzeşt ve cidal devri artık geçmiştir. Âti için inkişaf ve vahdet muharebesi açmağa mecburuz. Hudutlarda bu kadar çok evladı ölen zavallı memleketimizin fikir ve temeddün muharebesinde kaç tane şehidi var? Biz Türkiyenin hayırlı evlatlarından yarının bânileri olmalarını isteyoruz. Rauf bey kardeşimizle sizin, müştereken, temelleri bile çöken zavallı memleketimiz için uzakları görerek düşünüp çalışmanıza intizar ediyoruz. "

Müsellah milli mücadeleye iytimatsızlık! Vazgeçiniz şu dâvadan, atın bir tarafa silahları! Gelin, hep beraber şu hayırhah Amerikanın kucağına atılalım! Bir az milli izzetinefisten fedakârlıkta bulunmak, bir az esaret kabul etmek var, ama ziyanı yok, kolay alışılır. Bak biz İstanbuldakiler nasıl şimdiden alıştık! Buna mukabil Amerikalılar bizi en mühim mahafillerine kabul ediyorlar, kulaklarımıza da en gizli sırlarını, müttefikleri İngilizler ve Fransızlar aleyhine oynamak istedikleri oyunları fısıldıyorlar! Bu halimizle esirlere, propagandacılara hiç benziyor muyuz?...

İşte Halide hanım Büyük Rehbere bu hakîkatleri söylemiş oluyordu.

* * *

Sıvas konğresinde, Büyük Rehber, Halide hanımın mektubundan sonra K 12 kumandanı tarafından gelen (13—8—1335, 1929 tarihli) telgrafı okumuştur. İstanbuldaki muhtelif fırkaların ittihat ile Amerika heyetine verilmek üzre aldıkları kararlar hakkında olan bu telgrafta şu noktalar vardır:

1— Ermenistan için Türkiyenin Şark hudutları üzerinde Ermenilerin işine yarayacak bir erazî parçası terkedilebilir. Yalnız arada bir de Kürtler var, Kürtler ise Ermenilere erazî terkine asla mütemayil değil; bunun için şu şartlar ileriye sürülüyor:

A) Türk ve Kürt ekseriyeti ve aralarındaki sair akalliyetin meskûn olduğu erazînin tamamiyeti. (?)

B) Türk istiklali-tammı temin edilmek ve filen teyit olunmak.

b) Türkiyenin asri tekâmülata mazhar olabilmesi için serbesçe inkişafına mani' olan kuyudun ref'iyle Wilson prensiplerinde vâd edildiği veçh-ile istiklal ve hukukundan en emin bir tarzda istifadesine imkân verilmesi.

D) Türklerin terekkîsinin tesrii hususunda Amerikanın bize muzaheret edeceğini Akvam Cemiyetine karşı taahhüt etmesi.

2— Tahliye edilecek erâziden çıkarılacak olan Kürt ve Türklerin yeni nakledileceği erâzide derhal iskânı ve erâzilerinden istifade edebilmeleri için Amerikanın muavenet etmesi.

3— O civarda ve bilhassa Erzincan ve Sıvas arasında mütekâsif Ermenilerin de Yeni Ermenistan hududu dahillerine naklileri.

4— Ermenistan nam ve hesabına olarak vakî olmasını muhtemel gördüğümüz erâzi terketmek keyfiyeti müstekil bir Ermenistan namına değil ancak büyük bir devletin mandası altında inkişaf edecek asri bir devlet (?) namına olacaktır. Çünkü bugunkü Ermenistana erazî terketmek Türkiyenin başına ikinci bir Makedonya yapmak demek olduğu gibi Kafkasya için de bir âmil teşkil etmek demektir.

5— Bütün bunlar münakaşası kabil birer (teklif) mahiyetindedir. Bunların kat'ileşmesi için memleketteki heyetlerle temas etmek üzre oraya (Sıvasa) Amerika heyetinden bir zatın iyzamı elzemdir.

6— En nihayet meselenin Osmanlı Meclisimillisine tevdii.

Görülüyor ki, Bekir Sami beyin ve Halide Hanımın nikbinliğine muhalif olarak İstanbulda bir Ermenistanın teşekkülü için erazî terki hakkında karar veriliyordu, ve anlaşıldığına göre bu karar Amerika heyetinin telkîni ile alınıyordu.

Büyük Rehber derhal cevap veriyor, ve hakîkî Türkün milli iradesini bildiriyor (21—8—1335, 1919):

" İstanbuldaki muhtelif fırkaların Amerika heyetine verilmek üzre aldıkları kararlar burada (Erzurumda) H. T. ce son derece şayanı-teessüf ve teessür görüldü. Çünkü birinci maddede Ermenistana Şark vilayetlerinden erâzi terki mevzuubahs olmaktadır. Ekseriyet kahir surette Türk ve Kürt olan bu vilayetlerden bir karış toprağın bile Ermeniler hesabına kaydı bugün için bil'amel mümkün değildir. Unsurlar arasındaki münafaret ve intikam hissinin dehşet ve şiddeti Osmanlı Ermenilerinin avdetleri halinde bile vilayetler dahilinde mütekâsif olarak iskânlarını tehlikeli göstermektedir. Binaenaleyh ceraim erbabından olmıyan Osmanlı Ermenilerine yapılacak âzami müsaade, âdil ve mütesavi şerait dairesinde vatanlarına avdete rizadan başka bir şey olamıyacaktır.

"Üçüncü maddede Erzincan ve Sıvas arasında mütekâsif bir ermenilik tahayyülü ilimsizlik ve vukufsuzluktan başka bir şey değildir. Harpten evel bile buraların sekenesi ekseriyet Türk, az bir mikdarı Zaza denilen Kürtlerden ve pek az da Ermeniden ibaret idi. Bugün ise mevcudiyetinden bahsedilecek miktarda Ermeni yoktur.

"Bu gibi cemiyetler salahiyetlerini takdir etmeli ve bir iş yapmak isterlerse hiç olmazsa Harbiye ve Hariciye nezaretlerinin resmi istatistik ve grafiklerine olsun müracaat zahmetinden kaçınmamalıdır. „

* * *

Bunlardan başka, K. 20 kumandanlığı vasıtasiyle, *Çingiz* mahlasını almış olan Kara Vasıf beyin mütaleaları, hülâsa olarak gelmiş ve Büyük Rehber tarafından Sıvas kongresine tebliğ edilmiştir.

Bu mütalealar da Amerika mandası lehinedir. Buradan *"ekser münevveran"* ın taraftar olduğunu anlayoruz.

Halbuki Milli kongrede, bizim de bulunduğumuz celselerde büyük iytirazlar edilmiş ve yalnız *istiklâlitam* talebine karar verilmişti.

Matbuat cemiyetinde edilen münakaşada dahi Halide H. mağlup edilmiş, Amerika komisyonuna Türk Milletinin hakkı tam istiklal olduğu ve yalnız bunu kabul edeceği, ve hiç bir siyasi veya idari *manda* altına giremeyeceği tezi dairesinde bir muhtıra verilmesi kararlaşmıştı. Acizin kaleme aldığı bu muhtıra Milli kongrenin tasvibi ile, evela benimle muhterem meb'uslarımızdan Ahmet Sakî bey tarafından Fransızcaya tercume edilmiş, ondan sonra İngilizceye çevrilmesi için Ahmet Emin beye verilmiş idi. Anlaşılıyor ki Manda taraftarları gizlice başka bir karar olarak fikirlerini ekseriyetin kararı suretinde göstermişlerdir.

Büyük Rehber, İstanbul münevverlerinin ekseriyeti tarafından alındığı ihbar olunan bu mukarrerata karşı, Erzurumdan, (17—8—1335, 1919), verilen cevapta şu hakîmane ve mertçe noktalar nakşolunmuştur:

1— İstanbuldaki zevatın gayesi, Milletin vahdeti, mülkün tamamisi, istiklal ve hakimiyetin têmini olduğuna göre, Amerikanın mandaterliği kabul olunduğu halde bu gaye masun kalabilir mi?

2— Arzuyumilliye tabi' ve muvafık olmayan kararlar hiç bir zaman millet nazarında muta' olamaz. Milli ve vatani mukadderatta milli vicdana terceman olmaktan ibaret olan vazifemizi iyi yapmak için milli iradenin taallukunden evel hiç bir meselede salahiyettar görünmemiz caiz değildir. Bu sebepten, ecânip ile temas ve irtibatın —Kongre mukarreratına istinat ettirerek— Millet namına yapılmasını tercih etmekteyiz.

3— Vatan dahilindeki milli cereyanın pek ziyade inkişaf ve taazzisi, ve günden güne daha ziyade kuvvet kespeylemekte olması bizleri daima bu noktaya cezp ve dâvet ediyor.

4— Şurası da dikkat gözü önünde tutulmalıdır ki memleket ve milletin mukadderatı hakkında Amerika veya her hangi bir devletle anlaşmağa salahiyettar olabilecek bir hakûmet ancak hakimiyeti-milliye esasını kabul ve bir surayı millinin vücudunu tasvip ile ona istinat edecek bir hükûmettir. Oradaki mesai bu noktaya mâtuf olmalıdır.

5— Yakında kongrenin mukarreratına vakıf olacaksınız.

Bu cevap yalnız milletin iradesinden ve bu iradeyi icraya hazır fedakârlık ve kuvvetinden alınmış ilham ile yazılmıştır. Fakat Büyük Rehberin milli mukadderat hakkında hangi sözü, hangi işareti, hangi kararı, hangi emri o menba'dan ilham almadan sudur etmemiştir?

Bu mühim meselenin Sıvas Kongresinde geçen müzakeresini gelecek nüshamızda göreceğiz.

Karısı akşama yene bir alay misafir dâvet etmiş olduğn için müderris Celil Hifzı Bey dersini bitirir bitirmez hemen eve koşdu.

Sadiye hanım kapının anahtar deliğine bir mektup bırakmıştı: "*Ben bir arkadaşıma gidiyorum. Sen artık ne lâzımsa hazırlarsın. Mümkün olursa bir de lalanga pişir ama geçen günkü gibi olursa misafirlere rezil oluruz*„ diyordu.

Müderris, çantasını port mantonun altına bıraktıktan sonra bir sandalyaya otırarak bir dakika soluk aldı, yüzünün terlerini kuruladı, sonra yavaş yavaş yakalığım, ceketini, potinlerini çıkardı. Önüne bir önlük taktı. Ayaklarına mercan terliklerini giydi. Dışardaki öldürücü sıcağa bedel taşlıkta tatlı, loş bir serinlik vardı.

Celil Hıfzı Bey:

— Yazın İstanbulun en güzel sayfiyesi muhakkak benim taşlık.

dedi ve mutbağa doğruldu.

Sadiye hanım huysuz bir kadındı. Hiç bir aşcı ve hizmetciyi bir aydan fazla kullanamaz, ya kovar, ya hizmetci kendiliğinden kaçardı.. Tekrar adam bulununcaya kadar geçen en aşağı yirmi otuz günlük zaman içinde ise aşcı vekilliği müderris beye düşerdi.. Bu hal aşağı yukarı evlendiği tarihten beri böyle gidiyordu, yâni Celil Hıfzı bey on iki on üç senedenberi senenin altı ayını müntazaman mutbakta geçiriyordu. Mâmafi bunun adı «sıkı zamanlara mahsus muvakkat bir hizmet, inşallah çalışkan, terbiyeli, tok gözlü, namuslu, sadık, doğru bir aşcı bulunduğu zaman kat'i surette bitecek iş» olduğu için müderris bey pek şikâyet etmiyordu.

Sadiye hanıma gelince o da kendine göre bir çok mâzeretler bulmuştu:

— Ne yapalım cezasıdır çekecek: çifte çifte hizmetciler kullanacak kadar para kazanaydı elbette böyle olmazdı..

— Ne diyelim ucuz etin yahnisi tatsız olur. Bizim verebileceğimiz para ile tutulabilecek hizmetci ya hırsız olur ya arsız...

— Hoş, kendisi de bu halden memnun ya.. Ne yapalım, perisi süfli, böyle işlerden hoşlanıyor. Allah her insanı başka türlü yaratmış. Kimi çiçek kokusundan hoşlanır, kimi de işte böyle sovan, yağ kokusundan. Hem zaten onun mesleki de aşcılığın bir başka türlüsü. Ha kimyahanede türlü pis kokulu ilaçlar, gazlar kaynatmışsın, ha mutbakta yemek pişirmişsin...

Sadiye hanımın, zamanına ve adamına göre değiştire değiştire söylediği bu mâzeretlerin hemen hepsinde az çok bir hakîkat payı vardı. Biri kovulduğu veya kaçtığı zaman ikincisine vekâlet etmesi için çift hizmetci tutulamıyorsa bundaki kabahat elbette Sadiye hanımın değildi. Sonra hizmetciye gözünü doyuracak kadar para verilmediği de doğru idi. İyi bir hizmetciyi memnun etmek için ya sekiz on senelik orta bir mêmur aylığına yakın aylık vermeli, ya onun bu para farkını alış veriş

üzerinden çıkarmasına göz yummalı. Kırk beş yaşında Allahlık bir adam olan Celil Hıfzı evinde ise ne o vardı ne öteki. Hizmetciler Sadiye hanımın nikâhlı kocası değillerdi ki hemen hemen boğazı tokluğuna onun kahrını çeksinler, türlü türlü titizliklerine tahammül etsinler. Mâmafi hanımın sözleri içinde en doğrusu Celil beyin perisinin süflilikten hoşlandığına dair söyledikleri idi. Müderris mutbak işlerinden hakîkaten zevk alıyor, hayatının en tatlı saatlerini orada geçiriyordu. İlk zamanlarda burasını yadırgamamış değildi; fakat onlar gençlik, teçrübesizlik, ukalalık senelerine ait yanlış düşüncelerdi. Şimdi bu mutbağı niçin bu kadar sevdigini iyzah için fennî, ilmî, içtimaî yığın yığın sebepler bulüyordu. Mutbak yazın evin en serin, kışın en sıcak yeriydi.

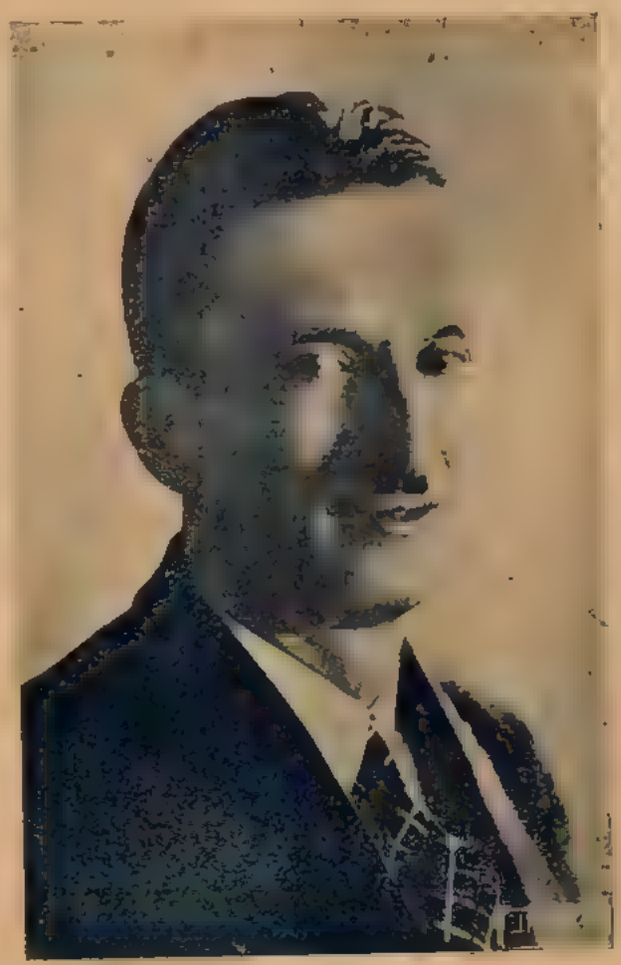

REŞAT NURİ Foto Kenzler

Mutbağa karşı karısında doğuştan bir garip nefret vardı. Binaenaleyh oraya hemen hiç ayak basmaz, kocasıyla kavga etmek lâzım geldiği zamanlarda bile taşlıkda bağırıp çağırırdı.

Mutbağa misafir gelmez, orada çalgı çalınmaz, dans edilmez, rahatsız elbiseler içinde, rahatsız vaziyetlerde saatlerce mânasız şeyler konuşulmazdı.

Mubak için —klasik beyaz önlükten başka— muayyen bir kıyafet ve etiket yoktu.

Bu giyinme meselesi son senelerde onun için fevkalâde bir ehemmiyet almıştı. Dört beş senedenberi fazlaca şişmanladığı için, hele yazın, sokak kıyafeti onu çok rahatsız ediyordu.

Darülfünundaki laboratuvarında talebe karşısında su gibi ter dökerek rahatsız olur, mutbağına kavuşup patiska entarisini sırtına, şıp şıp terliklerini çıplak ayaklarına taktığı zaman ise deniz hamamına girmiş gibi serinleyip ferahlardı.

Yene bir kac kıştan beri başına bir garip üşüme ariz olmuştu.

Soukca günlerde mutbakta çalışırken başına bir kalın arakiye giyer, hattâ bâzan onun üstüne de temiz bir havlu veya yün kuşaktan kocaman bir sarık sarardı.

Bir Darülfünun müderrisi böyle bir kavuğu mutbağından başka nerede giyebilirdi?

Nehayet mutbağın bir meziyeti de orada istediği gibi okumağa fırsat bulması idi. Kitap okumak, bahusus Tarih, Felsefe, Edebiyat v.s. kitapları okumak kimyacılar için bir meslek mecburiyeti değildir. Fakat o, okumayı delicesine severdi. Yemeklerini ağır ateşin üstüne vurduktan sonra kitabını açar, tencerelerin tatlı fıkırtısı, kokulu buharları içinde yavaş yavaş başka dünyalara, mes'ut hayal âlemlerine uçardı.

Ne darülfünunda, en yukardaki ayda yılda bir kapısı açılmayan sözüm ona çalışmaodasında bu ulvî sükûneti bulabilirmiydi? Hülasa müderris Celil Bey tam istiklal zevkini ancak bu mutbakta tadıyordu.

Orada bulunduğu zaman ne rahatsız edilmek, ne ayıplanmak korkusu ne karısı ve ya misafirleri tarafından rahatsız edilmek tehlikesi vardı; tam mânasıyla dünya cenneti...

***

Celil bey mutbağa girmeden evel kileri açtı. Bakkal, kasap, zerzevatcı sabahleyin mektebe giderken tenbih ettiği bütün şeyleri gön-

dermişlerdi. Yalnız karısının sonradan yemek listesine ilâve ettiği lalanga için yumurta eksikti. Ancak tatlıdan evel yapılacak daha başka yemekler vardı. Ona sıra gelinceye kadar elbet birini bulup bakkala gönderirdi.

Kimyaker mutbağa girip etrafına bakınca birdenbire keyfi kaçtı; kaşlarını çatarak:

— Eyvah, dedi, bulaşıkcı gelmemiş... felâket!...

Mahallede fakir bir kadın vardı ki böyle hizmetcisiz zamanlarda Celil beye, sözüm ona, yardıma gelirdi. Fakat kadın çok ihtiyar ve

elinden kabuklu yumurta yenmeyecek kadar pis olduğu için müderris onun yenecek şeylere el sürmesini istemez, yalnız bulaşıkları yıkatmakla iktifa ederdi. Hatta o bile tamam olmamak şartı ile. Çünkü kadıncağızın sık sık burnu akardı ve Celil bey onun yıkadığı kapları bir kere de kendi sudan geçirmezse gönlü rahat etmezdi.

Anlaşılan bulaşıkcı o gün gelememişti. Tencereler, sahanlar, tabaklar sabahleyin nasıl bıraktı ise öyle duruyordu.

Celil beyin fena halde canı sıkılmıştı.

— Buda olurmu canım? Ben şimdi ne yapacağım?

diye söylenmeğe başladı. Adamcağız yemek pişirmekten nekadar hoşlanırsa bulaşık yıkamaktan da inadına o kadar tiksinirdi. Sadiye hanım bu iğrenmenin sebebini mânasız bulur:

— Ayol, sen yerine göre idrar filan gibi pis şeyleri tahlil ile uğraşıyorsun. Onlardan iğrenmiyorsun da neden bulaşık yıkamaktan iğreniyorsun. Benim canım yok mu? Ben ortalığın tozunu, toprağını temizlemekten iğreniyormuyum! derdi.

Müderrisin bir iyi huyu da çaresiz şeyler karşısında beyhude yere döğünüp üzülmemesi ve sakınılması mümkin olmayan her hangi bir felâkete çabucak baş eymesi idi.

— Ne yapalım, zar zor yıkayacağız, dedi. Fakat bu defa ikinci bir aksilik baş gösterdi. Terkos müsluklarında su yoktu. Celil bey bir az evel sokakta yangın otomobillerine tesadüf ettiğini hatırladı. Elini alnına vurarak:

— Eyvah, dedi, kumpanya yangın var diye suları kesti. Şimdi ne yapacağım?

Bereket versin evin arka tarafında geniş bir yangın arsası, onun öte ucundada bir çeşme vardı.

Bu arsada ekseriya oyun oynayan bir kaç mahalle çocuğu ile güneşte uyuyan ve ya bitlenen bir iki sakallı serseriden başka kimse görülmezdi. Bâzan da yakınlarda buradan daha tenha ve emin bir randevu yeri bulamayan bir iki aşık, genç bir belediye mêmuru ile on beş on altı yaşında toparlak bir evlatlık kız dolaşırdı ama bu pek nadirdi.

Her halde pek hain bir tesadüf olmazsa elinde su tenekesi ile yakalanmak ve darülfünun müderrisi sıfatıyla rezil olmak tehlikesi yoktu. Celil bey kıyafetini değiştirmeğe lüzum görmedi. Yalnız başını güneşten muhafaza için bir

kırık hasır şapka giyerek bahçe kapısından çıktı.

Seneler, bu eski yangın yerini bir tabiî park haline getirmeğe başlayordu.

Yıkık duvarlar arasında türlü türlü yeşillikler, çiçekler, hatta fidanlar bitmişti. Yalnız otların ve taşların içinden ihtiyatlı yürümek lâzımdı. Maazallah bu ağır vücutla düşer yahut ayağı burkulursa hali haraptı. Mâmafi bu ihtiyata rağmen eteğine bir çalı takıldı. Ondan kurtulayım derken çıplak bacağını bir ısırgan daladı.

Allahtan olacak çeşme başında bir dilenci arap ile bir neferden başka kimse yoktu. Nefer musluğun ağzına bir gaz tenekesi dayamıştı. Arabın gözleri pek iyi görmüyordu, fakat işittiği sesten suyun daha tenekenin diplerinde olduğunu anlayarak:

— Aman hemşeri, çek Allah rızası için şu tenekeyi bir su içeyim, diye yalvarıyordu. Nefer, bir çok aksilik ettikten ve dilenciden bir haylı bedava dua kazandıktan sonra tenekeyi çekti.

Müderris uzun uzun etrafına bakarak gelen giden olmadığını anladıktan sonra çeşmenin taşına oturdu, sırasını beklemeğe başladı.

Nefer, onun nereden çıktığını görmüş olacak ki eli ile evi göstererek sordu:

— Aşçı başı, sen o konakta mı duruyon? Müderris bir an şaşırır gibi oldu. Fakat kendini toplayarak gülümsedi:

— Ha... orada duruyorum.

— Aylığın kaç?

— On kâğıt...

— İyi be... dilediğin gibi yer içerisinde... Efendi aksi mi?

— Pek dalına basmazsan kuzu gibi bir adamdır...

— Ben de şu köşe başındaki binbaşının yanında duruyorum. Sen nerelisin?

Celil bey uydurmasyon bir Anadolu ismi söylerse neferle hemşeri çıkmaktan korkdu. Eliyle Rumeli tarafını göstererek:

— Edirneli dedi.

— Ben de Boyvatlıyım...

Celil bey çeşmenin en az güneş alan bir köşesinde taşların üstünde çömeldi, neferle tatlı tatlı sohbet etmeğe başladı.

Biraz ötede yarı yıkık bir yangın duvarının arkasından zaman zaman çocuk sesleri geliyordu. Celil bey bunlardan birini dokuz yaşındaki oğlu Rıfkının sesine benzetti. Kendi kendine:

— Rıfkının yangın yerinde dilenci çocuklarıyla oynamıya gelmiş olmasına imkân yok, dedi. Fakat bukadar benzeyiş de hayret edilecek şey... Süphanallah, demek sesler de insanlar gibi çift yaratılıyor.

Neferin sözleri artık kulağına girmemeye başlamışdı. Sesler bukadar birbirine benzerse çehrelerde az çok benzeyecekdi. Ah, üşenmese de yerinden kalkıp duvarın öte tarafına kadar gidebilse...

Celil beyin meraki ile tenbelliği arasında şiddetli bir mücadele meydan almışdı. Kendisi şimdilik durduğu yerde bîtaraf vaziyette birinden birinin galip gelmesini bekliyordu. Bu esnada çocuk sesleri yaklaşdı, câmi mihrabı biçiminde yıkık bir ocağın içinden birdenbire sekiz on kopil çıkıverdi. Hayret! Biraz evel işittiği sesin sahibi hakîkaten kendi çocuğu idi. Bu ne işdi? Sadiye hanım Rıfkının bu viyrande dilenci çocukları ile oynamasına nasıl izin vermişdi?.

Müderris helecanla yerinden kalkarak:

— Rıfkı.. Rıfkı.. Buraya gel, diye bağırdı. Çocuk öyle can ve günülden oyuna dalmıştı ki evela babasının sesini işitemedi. Sonra onu —en belli başlı alâmeti farikası olan aşçı önlüğü ile— çeşme başında görünce bir sevinç çığlığı kopardı ve sırtındaki mektep çantasını hoplata hoplata ona doğru koşmağa başladı.

(Bitmedi)

FOLKOR NEDİR?

Folkorun Türklerde Tarihçesi «Halk Bilgisi Derneğinde Akçura oğlu Yusuf Bey efendi tarafından verilen bir konferanstır»

Beyler, ben hiç de folklorcu değilim... *Halk bilgisi* diye çok iyi Türkçeleştirdiğiniz bu bilgiye dair bütün bildiklerim, nihayet bir iki gazete ve mecmua mekalesiyle bir kaç lüğat kitabından öğrenebildiklerimden ibarettir. Böyle pek üstün körü bildiklerimi de bir türlü zihnimde pişirip kotaramadım. Böyle olunca, bir çok halk bilgicileri arasında benim söz söylemem, saygısızca bir iş sayılabilirdi. Özürlerimi reis beye söyledim, söyledim ama, o bana her adem oğlunun hoşuna gidecek sözlerle istediğini yaptırdı: işte karşınıza çıkmış bulunuyorum.

Ben, beyler talansız bir gazeteci, beceriksiz bir politikacı, şöyle böyle bir hocayım. Hocalığa başlayalı otuz yıl oluyor. Başta askerlik hocası idim, sonra hep tarih okuttum. Okuttum ama müverrih olamadım, olsa olsa *bir tarih sevenim.* Şimdi siz bana yirmi yıldan beri tarih okutan bir adam, tarihin yardımcı bilgilerinden olan folkloru bilmez olurmu? diyeceksiniz. Olur, Beyler, olur... Ben tarihin en yeni parçasını aldım, 19uncu asır arifesinden ötesiyle pek uğraşmadım. Bu, yüz, yüz elli yıllık geçmiş günleri, folkloru bilmeksizin de tamam değilse bile, epiy öğrenmek ve öğretmek kabil oluyor, oluyor ama folklor bilinse tabii yakın devrin bile daha iyi, daha derinden anlaşılacağına şüphe etmiyorum. Acaba bizim adlı sanlı tarihcilerimizden kaçı folklorla uğraşmıştır? Hatta Molyerin Mösyö Jurdeni gibi, folklorun ismini bilmeksizin kendisiyle meşgul olanlar, nihayet kaç kişidir? Bu husus, Türklerde folklorun tarihçesini araştırırken, kendiliğinden bir az meydana çıkar.

Bana bu konferans işinde gazetecilik zanaatım yardıma yetişti. Gazeteci nedir? Bildiği, ekseriya bilmediği şeylerden bahseden değilmi? Gündelik havadis toplayıp yazanlar, entervü yapanlar, iki yarım yamalak işidilmiş haberden uzun bir havadis, ağızlarından bir iki kelime kaptıkları, bâzan de kapamadıkları adamlara atfederek koca bir mülâkat çıkarmıyorlarmı? Hele baş mekâleciler... Ömürlerinde nazariyatına müteallik bir kitap bile okumadıkları, iktisat, siyaset, hukuk, idare, maliye, lisâniyat, ahlak, hasılı bütün ilimlere dair bir sürü hükümler, kanunlar, kaideler vaz'ına, bir çok nasihatler vermeye kalkışmayorlarmı? Böyle olunca ben de bir gazeteci sıfatiyle, hemen hiç bilmediğim folklordan niçin bahsedemiyecekmişim?... Gazeteciliğim, bana bu işde bir kurnazlık da öğretti: konferans mevzuunun birinci kısmını iki mânaya gelecek gibi tespit ve ilan etmek... Folklor nedir? Bundan konferansçı size folklorun ne olduğunu anlatacak gibi bir mâna da çıkar, başka bir mâna da: bu ikinci mânası, konferans veren, folklorun ne olduğunu bilmeyor, folklorun ne olduğunu soruyor, bir mesele ortaya atıyor, cevabını sizden, yâni dinleyenlerden, hususiyle dinleyenler içinde bulunan *dernekçi mütahassıslardan* bekliyor. Bu ikinci mâna alınırsa, konferansımız sualli, cevaplı, daha canlı olabilir.

Şimdi Beyler, ben halk bilgisinden anladıklarımı ve anlayamadıklarımı söyleyeyim. Muhterem dernekci mütehassıslar da yanlışlarımı doğrultsunlar, eksiklerimi temamlasınlar, o vakit bu konuşma, belki bir az faideli olur.

***

Halk bilgisi, folklorun tam tercümesidir. Folklor, iki İngilizce kelimenin bir araya getirilmesinden hasıl olmuş bir tâbirdir. *İngilizce folk, halk dimek, lor, bilgi demekmiş.* Bu iki kelimeyi bir araya getirip bu istilahı yapan adam İngiliz âlimlerinden *Tomson* imiş. *Halk Bilgisi mecmuasında,* İngiliz ansiklopedisinden tercüme edilmiş bir mekaleden anlaşıldığına göre bu Tomson efendi 1846 da bu bilgi ismini Alamanların *Folk Epos* (Volks epos), *Folks Lid* (Volks Lied) gibi tâbirlerinden mülhem

olarak iycat etmiştir. Folk epos, halk epos, halk destanı, folks lid halk şarkıları, halk tağannileri demektir. Folk kelimesi, imlası aynı olmakla beraber, İngilizce ve Alamancada aynı mânaya geliyor. Ve İngilizce folklorun Alamanca mukabili, aynı mânaya olarak Volks Kunde dir ki bu da halk bilgisi demektir. Bu iki istilahtan tarih itibariyle hangisi daha eskidir, yâni Tomsonun Alamanlardan mülhem olarak folkloru uydurduğu zeman Alamanlar *Folk Konde* tâbirini kullanırlarmıydı bunu bilmeyorum.

Ancak şunu biliyorum ki folk epos, folks lid... v.s. tâbirleri, *Alaman filologları* tarafından kullanılmıştır. Bu halde folklor, filologi kökünden çıkmış bir bilgi budağı olmak lâzım gelir. Filologi, folklordan çok evel ortaya çıkmış, ve oldukça uzun hayatında medlûlü gittikçe genişlemiş bir bilgidir.

Filologi tâbiri, hakîkaten çok eskidir, galiba eski Yunaniler de kullanırlarmış. İştikakî mânası *söz sevmek* demektir, filosofi, us sevmek olduğu gibi. Yunancada *filos*, seven, dost, muhip; *loğos*, söz kelime, lûgat, kelâm mânasına gelirmiş. (Türkçenin yeni aldığı istikâmete göre filolog, söz seven, filosof us seven diye tercüme olunabilir, sanırım. Ben vatan perver yerine yurtsever demektense yurtseven demeyi, daha dürüst sanıyorum, çünkü halk bu şekli ötedenberi kullanmaktadır, şah seven gibi).

Rönesans (yeniden doğuş-asıl temeli kadim medeniyetlerin yeniden doğuşu demektir) devrinin hümanistleri, filologiyi klasik devrin bilhassa eski Yunanın dilini ve edebiyatını, yâni her türlü dil abidelerini tetkik mânasına aldılar ve buna *Klasik Filologî* dediler. XIX uncu asrın iptidalarında Alaman âlimleri, ezcümle Wolf, Bockh, Hayne ve Nicbuhr, filologinin medlûlünü çok genişletiler ; Klasik âlemin, yâni eski Yunan ve Romanın bütün harsını maddî ve mânevi harsını, en ziyade dil âbideleri vasıtasiyle tetkîkeden bir bilgi haline getirdiler. Başta yalnız klasik âlemin tetkîkiyle meşgul olan bu bilgi, gitgide diğer âlemlerin, meselâ *eski Cermen âleminin, eski Islav âleminin* maddî ve manevî harsını da aynı usullerle tetkîke koyuldu ve böylece *Cermen filologisi, Islav filologisi* kuruldu, ortaya çıktı, ve temellendi. İlmin isminde, yâni filologi tâbirinde esas logos (kelime, söz, lûgat) olmakla beraber, bu bilginin mevzuu yalnız dil (lisan) tetkîkatı değildir, *Filologi Tarihi insan Cemiyetlerinin tamenşe'lerine kadar giden bütün harsi tecellilerini* ve binaenaleyh o tecelliler arasında belki en mühimi olan lisanı da tetkîk eder, başka tetkîklerini de ekseriya *lisan vasıtasıyle* icra eder. Bunun içindir ki filologi tetkîkatı ilk önce tetkîk olunacak cemiyetin lisanını öğrenmekle başlar. Filologi, tetkîk ettiği cemiyetin lisaniyle beraber dinini, siyasî teşkilatını, hukukunu, nefis san'atlarını, her türlü zanaatlarını, ahlakını, âdetlerini, iktisadî sevi-

Haykırmak

Sükûn bir tabuttur, kalın ve kara...
Onu can vermeden sen kırmalısın.
Ademi andıran boş ufuklara
Bütün kuvetinle haykırmalısın..

Sesinin duymazsan akislerini
Okşayan ölümdür sanki derini.
Bir mezar sanmamak için yerini
O zaman kendini ısırmalısın...

Ağzını yırtarken türküden herkes
Sesini kim dedi sana böyle kes.
Öyle bir hançer ki içindeki ses
Sükûtun kalbine batırmalısın...

2/9/929 *YAŞAR NABİ*

yesini, ticaretini, âile teşkilâtını, içtimaî sınıflarını, hasılı maddî ve mânevî harsa müteallik bütün hususatını, kendi tetkîkat dairesinin içine alır. Anlaşılıyor ki filologi, tarihin müesseselerden bahis kısmını, tamâmiyle ihtiva ediyor. *Bu müesseselerin ayrılığı miktarında filologi de ayrılarak Yunan, Latin, Cermen, Roman, Islav, Türk.. v.s. Filologları olabilir.* Ve bunlardan bazıları başka tâbirle de ifade olunur: meselâ Türk filologisine *Türkologi* de denilir.

Bugün mevcut tarihî cemiyetlerin mânevi harsının en eski abideleri en eski eserleri lisanlarıdır. Pek kadim bir mazide, insanların müphem ve dumanlı düşüncelerinden doğarak lisan vasıtasiyle muhafaza olunup bugüne kadar gelen bu harsî eserleri de, inandıkları *hurafeleri (mitleri)* dir. Bu mitlerden *şarkılar, masallar, destanlar, yâni ilk edebî eserler doğuyor.* Yene o mitlerden hukukî mefhumlar çıkıyor ve kendi başlarına yaşamağa başlayorlar. Nefis san'atlar da ilk önce dinî merasimde görülen ihtiyaç üzerine teessüs ediyor, ve bu suretle insanlarda bedîî hisler tevellût ve inkişaf ederek, nihayet ayrıca harsî bir tecelli haline geçiyor. Cemiyetlerin ilerlemesi, mükemmelleşmesi, hukuk ve ahlak hükümleri teessüs ediyor. Cemiyetler de, tekemmül ettikçe birbirinden ayrılan tecellilerin cümlesi, filologi tetkîkatı dairesinin şümulu dahilinde ise de, ayrıca tetkîk şûbeleri de teşekkül etmiştir: *mitologi* (hurafeler bilgisi) hukuk, sanayi tarihi, dil tarihi, *yazılı ve yazısız edebiyat tarihi* gibi.

Filologi ile uğraşan âlimler, filologlar, eski Yunanın *Homirosa nisbet edilen destanlarını* (İlyada ve Odiseyi) tetkîk ile klasik *epos* tavsif ve tespit ettikleri gibi, Cermen filologisi ile meşgul olanlar meselâ (Nibelûngen)i, Islav filologisi ile meşgul olanlar Karakırgızların *manas* destanını tetkîk etmişlerdir. Bütün bu destanlar, halkın pek kadim zamanlardanberi müştereken ibda' ettikleri *epos* lardır.

Görülüyor ki filologi, edebiyat, hurafat ve sanayi sahesinde *Halkın ibda'larıyla uğraşmış ve uğraşmakta dır.*

Bu cihetle filologi nin mevzularıyle, filologinin kullandığı tâbirlerden mülhem olarak kendi ismini takan folklorun mevzuu arasında *tedahül* olmak iycap eder. Netekim halkın maddi hars sahasındaki ibda'larıyla mesgul olan *Etnografi* yi de, klasik devrin maddi hars eserlerini toplayan *Arkeologi* yi de, ondan evelki devirlere ait kablettarih *Arkeologi* yi de, filologi kendi aksamından sayar.

Beyler, şimdi *Etnografi* dedim. Bu *Etnografi* dediğimiz bilgi ile ona ismi pek benzeyen *Etnologi* nedir? ve bunların filologi, folklor (Folks Konde) ile alâkaları nasıldır?

Evela Etnografi ve Etnologinin basit târiflerini hatırlayalım:

Her iki tâbirin başında *Etno* (etnos) kelimesi vardır ki eski Yunanca hattâ bugünkü Rumcada halk, millet mânasına gelir. Aşağı yukarı Alamanca ve İngilizçe (Folk) un mukabili gibidir.

Grafi, Cografyadaki (grafi), logi ise psikologi deki (logi) dir. Grafi, yene Yunanca tersim, tasvir, târif mânasına gelirmiş. Logi nin logos, yâni söz, kelime, kelam, lügattan müştak olarak bilgi, ilim mukabilinde kullanıldığını bir az evel söylemiştim. Bu halde Etnografi ve Etnologi, lügat mânalarına göre, Folklor, Folks Konde ye çok yakın mânalar ifade ederler. Lügatca farkları, birincilerin Yunanca kelimelerden mürekkep, diğerlerinin İngilizce veya Alamanca olmalarıdır. Bakalım medlulleri itibariyle farkları nedir?..

Etnografi, insan kavim ve kabilelerinin maddi ve mânevi harslarından bahis bir bilgi dir, diye târif olunur.

Etnografi, bilhassa daha iptidai seviyede bulunan ve yahut mütemeddin kavimlerin iptidai seviye, ahval ve teşkilâtını henüz muhafaza eden tabakalarının maddi ve mânevi harslarıyle meşgul olur. Etnografi, Antropologi nin, kablettarih Arkeologinin neticelerinden istifade eder; ve bâzan Etnografinin hududu bu bilgilerle karışır. Halk ibda'larının masal, şarkı, darbı mesel, bilmece, âdetler, dinî merasim v.s. gibi kısımları *etnografi nin Folklor denilen hususi bir şûbesini* teşkil eder.

Etnografi nin topladığı malzemeyi — ki içinde Folklor malzemesi de dahildir — bir sistem üzere tanzim edip halk hayatının her nevi hadiselerini muayen kanunlara irca ederek, bu hayatın tekamül seyrini gösteren ilim ise *Etnologi* dir. Etnografi tetkîkatı için, şimdi söylediğim şartları haiz kuvetlerin hayatlarına müteallik her nevi malzeme, bilhassa maddi hars malzemesi — elbise, kap, kacak, silah, çiftçilik âletleri, zanaat avadanlıkları v. s.— toplanıp etnografi müzeleri denilen müzelerde hıfzolunur. Berlinin büyük etnografi müzesinin ismi Volks Kunde Museum dır, yâni *Halk Bilgisi müzesidir.*

(Bitmedi)

Sporcu Nasıl Yetişir?

II

Sporun ahlaki ve içtimai tesirleri ve Adale zekâsı

Yazan: SELİM SIRRI

Kaç sporcumuz var, bunu nasıl anlaya biliriz? Spor, spor için değil, hayat içindir.

Spordan alınan neticeler umumiyetle riyazi ve hakîki bir mahiyettedir. Bunun delili ise rakkamlar ve hadiselerdir. Faraza siz şu kadar yükseklik veya şu kadar uzunluk atlıyorsunuz, yarışta şu kadar saniyede şu kadar metro koşuyorsunuz, nihayet şu kadar zamanda şu kadar mesafeye yüzüyor veya kürek çekiyorsunuz, işte rakkam! Diğer cihetten azgınlığıyla tanınmış filan ata binmişsiniz, tehlikeli olduğu herkesçe mâlum olan filan yamaca tırmanmışsınız, ve nihayet pek meşhur olan filan eskrimciyi veya filan boksçuyu mağlûp etmişsiniz, işte hadiseler. Bu rakkamlar ve bu hadiseler şahsın cehtüiradesinin tesiri altında adele kudretinin hasılı zarbıdır. Her ferdin kadir olabileceği muayyen bir had vardır ki kendisi onun farkında değildir. Bir irtifa haddi vardır ki ne kadar gayret ederse etsin onun fevkine geçemez, fakat bunu evelden bilmesine imkân yoktur. Yene bir zaman haddi vardır ki 100 metroyı ondan az bir zamanda kat'etmesine imkân yoktur, fakat kendisi onun farkında değildir. İrade kudretinin adele kuvvetiyle teşriki mesaisinden doğan bu muayyen haddi âzamı elde etmek için şuurlu bir surette muntazam ve muttarit bir çalışmaya lüzum vardır. Her hangi bir sporu en iyi şerait tahtında ve herkesten mükemmel yapabilmek için yalnız enerji ve mukavemet kâfi değildir, isabetinazar, muhakeme, düşünce, dikkat, itidal ve sebat gibi şuurun müdahelesini iycabettiren evsafa da lüzum vardır.

İçtimai hayatta muvaffak olmak için ahlakın büyük bir rol oynadığı, aşikâr olan bir hakîkattır. Sporun ahlak üzerine olan tesirine gelince, bunan muhtelif milletlerin tarzı telekkisine göre başka, başka neticeler vermekte olduğuna şahit oluyoruz. Sporu yalnız fikir yorgunluklarını telafi eden bir vasıta, veya gönül eylendiren bir zevk, veya gururu okşayan bir gaye, yahutta rekor kırarak, şampiyon olarak milli şerefi yükselten bir idealden ibaret telakki etmek yanlıştır. Terbiyede olsun içtimai hayatta olsun sporu fikrî hayattan ayrı bir şey gibi telakki etmemelidir. Hayat mücade-

lesinde muvaffak olmak için ruh ile cismin tam bir müşareketi lâzımdır. Bilgi olmazsa nefse iytimat kuru bir tafrafuruşluktan ibaret kalır. Spor, spor içindir iddiası batıldır, spor hayat mücadelesinde muvaffak olmak içindir. Nice cokeyler vardır ki en tehlikeli mânilerden beygirlerini atlamakta büyük bir cesaret gösterirler, nihayet nice profesyonel bokscular vardırki bir yumrukta hasımlarını yere sererler. Halbuki bu zavallılar çok kerre içtimai hayatın çetin yollarında bu adali kuvetlerine, bu emsalsiz cesaretlerine rağmen apışıp kalırlar.

Biliyoruzki azim, sebat, ümit insanı behemehal gayesine ulaştırır, zekâ ile ahlakın da büyük hissesini unutmamalıdır. Fikre taallukeden bir zekâ olduğu gibi adalelere aitte bir zekâ vardır. Meharet bir zekâyi adaliden başka bir şey değildir. Her hangi bir riyazi meselenin halli için zekâ nasıl yardım ediyorsa sporün her nev'inde de zekânın bir hissesi vardır. Dimaga taalluk eden melekâtın inkişafına fünunu muhtelife kadar sporun da hadim olduğunu hatırdan çıkarmamalıdır. O halde elimizde spordan hakkıyle istifade edip etmediğimizi anlamak için bir ölçü var demektir. *Bedenî ölçü*: endamda tenasüp, kol, gövde ve bacaklar arasında ahenk, mafsalların hepsinde hassasiyet, ciğerler, kalp, hicabı haciz, miyde ve em'anın vazifelerinde mükemmeliyet, hıfzı sıhhat kaidelerine tam bir inkıyatla yaşamak.

Demek sporcudan soracağız: vücudunun her tarafını muvazeneli bir surette işlettin mi? Adelelerinin ahengini têmin ettin mi? Bütün mafsallarında tam bir işleklik var mı? Her adele kendine taalluk eden vazifeyi yapabilmek için lâzım gelen hassasiyeti kazanmış mı? Dahilî uzüvler işlerini iyi görebiliyorum? Hıfzısıhhat kaidelerine riayet ediyor musun? Tütün, içki içmiyor, vaktinde yiyor, vaktinde yatıyor, vaktinde vazifeni yapıyor, hiç bir kritike lâyık olmayan bir hayat geçiriyormüsun?

Ahlakî ölçü: doğruluk, iyilik, âlicenaplık, digergâmlık, fedakârlık, geçimlilik, azimkârlık hisleri kalbinde yer tutmuşmudur? Mağlubiyetini kızmadan güler yüzle iytiraf edebiliyor musun? Hasmının galebesini alkışlayacak kadar âlicenap mısın? Müşkül bir mevkîde kalan rakibine yardım edecek kadar iyi misin? Spor seni daha haluk, daha kibirsiz, daha mütevazı, bir hale getirdi mi?

Fikrî ölçü: Zekândan memleketin istifade ediyor mu? Tahsilini mükemmel bitirdin mi? Kimsenin yardımı olmadan hayatını kazanabiliyor musun?

* * *

Bu suallerin cevabı ile kaç sporcumuz olduğunu anlarız. Bu sualler içtimai hayatta her sporcuya rehber olmalıdır.

Mahmut Celalettin Bey

Refik Fazıl Bey

Nurullah Cemal Bey

Müstekîl ve Heykeltıraşlar

Genç Ressamlar, Sergileri

Geçen ayın on beşinde İstanbul Türk Ocağında müstekîl genç ressamlar ve heykeltıraşların meydana getirdikleri eserlerin sergisi açıldı. Bir ay süren bu sergide 73 tablo ve üç heykel teşhir edilmişti. Bu eserlerin büyük kısmı evela Ankarada da teşhir edilmiş olduğundan içlerinde fazla yeni eserlere tesadüf edemedik. Ankaradaki sergiden sonra birleşen ve kendi aralarında bir de müstekîl birlik meydana getiren genç sanatkârların hepsi de tahsillerini Paris ve Berlinde, en mâruf üstatların yanında yapmışlardır. Tertip ettikleri sergi ve yaptıkları eserlerin mahiyetî hakkında tafsilat veren bu birliğin mensuplarından Ernest Laurent ın talebesi ressam Nurullah Cemal beyin yazısını aynen neşrediyoruz.

***

Bilâ tereddüt, resim ve heykel noktai nazarından, bizde ilk muhim san'at hadisesi denilebilecek olan mustekîl ressamlar ve heykeltraşlar birliği sergisi, on beş gün evel kapatıldı. Halk ve münekkitler, bu serginin ehemmiyetini, ve getirmiş olduğu yeni ve sağlam unsurları takdir edemediler. Her yeni cereyanın tabiî bir aksül'ameli olan bu lakaydi, belkide bu haset, zaman ile tebeddül edecek, ve yerine hakîki bir anlayış kaim olacaktır.

Muhtelif memleketlerde, genç san'atkârların, yeni fikir pişdarlarının aynı lakaydi, aynı hasede mâruz kaldıklarını bilen şimdiki genç Türk ressamları, halkın alakasızlığında daha kuvetle çalışmağa, mucadele etmeğe bir sebep görüyorlar.

San'atta, anormal ve klaksik kanunlardan hariç görünen eser, muhakkak aykırı olan eser değildir. Halk, alışmış olduğu ve dolayisiyle kolay hazmettiği formüllerden ayrı bir san'at nümayişi karşısında, lakayt kalmağa, reddetmeğe mütemayildir. İşte bu itibarladırki ilk müstekîl ressamlar sergisi, ziya-

Ressamlar Birligi Sergisi

Hakkında ne Diyorlar?

Ali Avni Bey

Hale Asaf Hanım

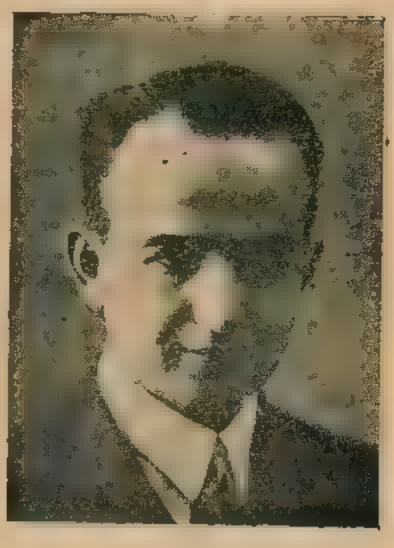

Şeref Kâmil Bey

retciler nezdinde, taşgınlık değilse bile, kuvetli bir aykırılık hissini verdi.

Halbuki, bu his ile bir tezat teşkil eden genç-lerin eserleri, resim ve heykel san'atlarının esaslı prensiplerine istinat eden, onların yolunda giden, neo-klasik bir mahiyettedirler. Klasik san'at daha ziyade fotografik bir prensipe istinat etmiş ise, neoklasikde, bu dar görüş çerçivesinden çıkmakla beraber, esas kanunları red ve inkâr eylemez.

İşte bu üslubun en kuvetli mümesilleri addedilen André Lhote ve Antoine Bourdelle gibi üstatların atölyelerinde çalışmış olan genç Türk san'atkârlarının eserlerinde ne «renk ahenği» ne «desen», nede «konstruksiyon» itibariyle bir taşkınlık yoktur.

Ancak resim ve heykel yapmak kaidelerine riayetkârlık, fotografik prensipten dışarı çıkmamak, bilinmiş formüllerden uzaklaşmamak, ve yahut, halkımızın alışmış olduğu «virtuosisme» suretiyle hazmı kolay, görünüşü sevimli eserler yapmakla kaim değildir. Genç san'atkârların eserlerinde, tevazun ve cisim, renk ve çizgi kanunları, şahsi görüşlerin ifadesi için birer alettirler. Bu şahsi görüşün menbaı, gençlerin her birinde, aykırlıkta değil, bil'akis samîmiyette, tabiata karşı mahviyettedir.

Bu kadar klasik endişelerin bu kadar yeni bir surette tecelli etmelerine şaşmamak, genç ressamların eserlerine alışmağa, onları anlamağa vabestedir. Halbuki bizde san'atin anlaşılıp sevilmesini, ve o san'ata hakîki istikametin verilmesini intaç edecek olan bu netice, şimdiki lakaydi ile elde edilemez. Elyevm mevcud olan kudrette bizde eser yaratabilmeleri, hükûmetin himaye ve yardımı, entelektüel tabakanın alakasına merbuttur. San'atkâr, eser yaratmak vazifesiyle mukellef ise, hükûmet adamı ve munekkittin vazifesi de, memleketin medeniyetini hudutlarının haricine çıkarabilecek yegâne unsur olan san'atkârı himaye etmek, onun oynadığı muhim rolü halka, lisanı münasiple göstermektir.

AVROPADA

Bedii Jimnastik tahsili için Almanyaya tahsile ve Azade Hanımlarla ne

Foto: Kanzler

Beden Terbiyecisi üstadı Selim Sırrı beyin kızları Selma ve Azade hanımların Almanyada tahsillerini bitirip geldiklerini haber alınca, kendilerini ziyaret etmeyi ve mecmuamız için «Bedii jimnastikler» hakkında etraflıca mâlumat almayı aklıma koydum. Telefonla ricamı söyledim ve geçen Perşembe sabahı mülakatımı yaptım.

Bana kapıyı açan kıza kartımı verdim, iki dakîka geçmeden iki zarif Türk hanımıyla karşılaştım. Beni tanımıyorlardı, ben onları biliyordum. İsmimi söylerken:

— Evet zaten bekliyor duk, dediler. Fazla bir mukaddime yapmadan:

— Avropada ne yaptınız? dedim.

Sualimi galiba biraz müphem buldular, bir birlerine bakıştılar. Büyüğü gülümseyerek cevap verdi:

— Çalıştık.

— Evet, bunu bendeniz de biliyorum. Fakat anlamak istediğim neye çalıştığınız ve neler öğrendiğinizdir? Bu sözüm muhataplarımı konuşturmaya vesiyle oldu ve bundan sonra onlar söyledi, ben yazdım. Bâzan Selma bâzan Azade hanım söyleyor bir birlerinin sözlerini tamamlıyorlardı.

—«Bedii jimnastik mektebi nasıl bir müessisedir?

Berlini çepe çevre kuşatan bir elektrikli şimendifer vardır, o sizi (Aihkamp) stasyonuna çıkarır, iki dakîka sonra çam ormanı başlar; şimdi artık Grünevald ormanındasınız; beş dakîkalık bir yürüyüşten sonra etrafı tahta perde ile çevrilmiş geniş bir sahanın ortasında şık paviyonlar gözünüze ilişir. İşte burası Bedii jimnastik mektebidir ki müessisinin adına izafetle (Anna Herman Schule) ismini taşır.

Biliyorsunuzki Almanya, Umumi harpten sonra fen ve san'atın her şûbesinde bir (évolution) geçiriyor. Vücut işi de böyle olmuştur. Senelerce vücudu katılaştırmağa çalışmışlar, kızlara bile erkek jimnastikleri yaptırarak onları da erkekleştirmişlerdi. Şimdi onun tamâmiyle aksine o sert vücutları yumuşatmağa çalışıyorlar, hatta bâzı müesseseler ifrata bile giderek erkeklere kadın jimnastikleri yaptıriyorlar! Her halde yumuşaklık, esası teşkil ediyor. Yalnız yumuşaklığı gevşeklikle karıştırmamanızı reca ederim, bu yumuşaklığa fransızca (souplesse) diyebiliriz.

Yumuşak vücudun işlek ve canlı olabileceğine inanıyorlar. Ve ancak böyle bir vücudun her hareketi doğru yapacağına, doğru olan şeyin de güzel olduğuna iymanları var. En ehemmiyetli derslerimizden biri Haraket dersi idi. Her kes her gün yürürken, konuşurken, yemek yerken, okuyup yazarken, hülasa her an haraket eder. Bu haraketlerin düzgün olup olmadı-

NE YAPTINIZ?

gidip avdet eden Selim Sırrı Beyin kızları Selma öğrendiklerine dair bir mülakat.

Foto : Kanzler

ğını düşünen kaç kişi vardır? Ne güzel gençler vardır ki sırtları yuvarlak, yürüyüşleri ahenksiz, hatta bâzan gülüşleri, konuşuşları çirkindir. İnsanın sinirlerini, etlerini, sesini ve nefes alışını terbiye etmek mümkündür. Bize bütün bunları öğrettiler. Evela kendi üzerimizde sonra başkalarının üzerinde tecrübe ettik. Birde mühim olan ses dersimiz vardı; ses dersi tabii şarkı dersi değildi, esas olan sesin idare ve iktisadı idi. Nutuk verenlere, konfrans yapanlara, ders okutanlara dikkat etmişseniz görürsünüz ki pek çoğu seslerini idare etmesini bilmediklerinden boğazlarını tahriş ederler. Her gün görüştüğümüz kimseler arasında burnundan söyleyen, kelimeleri çiğneyen, sonlarını yutan, bir nefeste bütün bir cümleyi söylemek için ciğerlerini zorlayanlar ne kadar çoktur. Tabii bunlar tâlim ile öğrenildikten sonra her hangi bir parçayı terennüm etmekte dahi insan sıkıntı çekmez. Hülasa bize iki sene bedii anatomi, fiziyoloji, resim, musiki, spor v. s. öğrettiler, fakat hepsinin gayesi haraketlerimizi terbiye idi. Hocalarımız derdiki: haraketleri terbiye idilmiş bir insan için her şeyi öğrenmek ve onda muvaffak olmak kolaydır. Atletik jimnastiklere merak eden gençlere bir bakınız, mesela yüksek atlamaya çalışan bir sporcuya bakın, her gün muntazaman idman ettiği halde yene büyük bir netice elde edemiyor. Sebebi meydanda, çünkü o genç yalnız bacaklarıyla atlıyor; halbuki tepesinden ayağına kadar bütün vücut makinasının bu işe iştiraki lâzım olduğunu, böyle bir ahengin ise haraket terbiyesinden doğduğunu bilmiyor.

Bilmem söylemek istediğimiz şeyleri anlatmağa muvaffak oldukmu? Sözümüz, kulağımız, ellerimiz, her yerimiz terbiye sayesinde daha mükemmel olabilir. İnsanların uzviyetini mahiyeti esasında hepsi ayni hamurdan teşekkül etmiş olduğu halde hiç biri diğerine benzemez, uzüvlerin teşekkülü başka başkadır. İki kişinin vücudu bir birine benzemediği gibi, hisleri düşünceleri, anlayışları da bir birinden farklıdır. Hülasa her vücudun neye mühtaç olduğunu anlamak ve onun mühtaç olduğu haraketleri, sun'i değil, tabii bir şekilde tatbik etmek, daha doğrusu *tabiattan ayrılmamak ve tabiata yardım etmek*. İşte size meslekimiz hakkında söyleyeceğimiz sözler bu kadar. Bunlar büyük bir şey ifade etmez, altı ay kadar çalıştıktan sonra yene gelir bizi iş başında görürseniz o zaman daha esaslı bir fikir edinebilirsiniz. En büyük emelimiz pek kabiliyetli olan Türk kadınları arasında güzel, yâni *işlek ve ahenktar vücutları* çoğaltmaktır; »

Bu iki genç idealist hanıma muvaffakıyetler temenni ederek ayrıldım.

***

Dünyada ne kadar Altın var?

Yazan: İSMAİL HUSREV

Devlet Bankalarına *Sanayi için*

Herkesin kesesinde en aşağı beş on sarı altın bulundurduğu müreffeh günler maziye karıştı. On beş senedenberi piyasada artık altın göremez olduk. Umumî harp başlarken ve harp içinde altın babaları, çil sarılarını toprağa gömdüler yahut hırkalarına diktiler. Aklı başında olanlar bankalara yatırdılar. Harp eden diğer memleketlerde de altın ayni şekilde tedavülden çekildi.

Umumî harp, dünya altın mevcudunun memleketler arasındaki inkısamını temâmen değiştirdi. Harbe iştirak eden devletler, sanayıa lâzım olan ham mevadı ihracatlariyle ödeyemediklerinden harice olan tediyatı altınla icra ediyorlardı. Altın, harp esnasında kuvetli bir miknatis cazibesine mâruz kalmış gibi mütemadiyen muharip devletlerden bitaraf hükûmetlerin kasalarına aktı. Hattâ Almanya harpten sonra bile tâmirat bedeli namı altında altın vermekte devam ediyor. Yapılan bir hesaba nazaran 1923 senesi nihayetinde Almanyanın altın nakit mevcudu, harpten evelki 400 milyona mukabil bir kaç yüz milyona düşmüştü. İtilâf devletleri, harpten evelki altın mevcutlarının takriben üçte birini kaybettiler. Fakat diğer taraftan Amerika müttehit cumhuriyetleri ile Avropanın bitaraf hükûmetleri bu müddet zarfında altın mevcutlarını iki misline çıkardılar. Vatandaş muharebeleri esnasında Rusyanın da altın mevcudu 100 milyona düştü.

Amerikalılar, fazla altının iktisadî hayata icra ettiği menfi tesirleri ve 1920 senesi iktisadî buhranının altın enflüasyonun bir netîcesi olduğunu çok çabuk anladılar. Fakat bu altun yağmuruna karşı nasıl durulabilirdi? Bu mesele çok mühimdi. Altına boğulmuş İngiltere ve bitaraf devletlerden maada bütün Avropa fakirdi. Altın iştirasına kudreti kalmamıştı. Nihayet Amerikalılar şöyle bir çıkar yol buldular: Dowes planı ile Avropayı iytibar sahibi yaparak müterâkim fazla altınlara akacak, işleyecek saha temin ettiler. 1924 senesinden itibaren Amerikanın altın istihsalâtı ile altın mevcudunun mühim bir kısmı Avropaya akmaya başladı. 1928 senesi hesaplarına göre, Avropanın altın mevcudu, harptenberi ilk defa olarak Amerikanın altın mevcudundan fazla gelmiştir. Fakat bu altın vaziyeti müstakar addedilmeme-

lidir. Bir kaç ay evel Almanyanın başına geldiği gibi borç para ile hariçten iştira olunan altınlar, haricî dayinlerin paralarını geri istemeleri üzerine tekrar harice akabilir.

Amerikanın keşfinden sonra Latin Amerikası, ihtiraslar uyandıran servetlerin menbaı idi. 18 inci asırda Brezilya cihan altın istihsalinin nısfını têmin ediyordu. 19 uncu asrın ortasında Kaliforniyada keşfedilen altın mâden ocakları, artık tükenmeye başlayan Brezilya madenlerini ikinci safa attı. Yirmi sene sonra Avustralya, altını için koşulan bir memleket olmuştu. Fakat 19 uncu asrın 80 inci senelerinde Cenubî Afrikada keşfolunan altın damarları zenginlik itibariyle diğer bütün memleketleri gölgede bıraktı. Bugün Cenubî Afrika, dünyanın senevî altın istihsalinin yarısına yakın bir kısmını têmin etmektedir. Hindistan, Rusya gibi altın memleketlerinin cihan altın istihsalinde mühim mevkileri yoktur.

Altın istihsalinin kıymeti asırlardanberi fevkalâde artmıştır. Amerikanın keşfinden 1780 senesine kadar altın istihsalinin miktarı 8,1 milyar, 1781 senesinden 1880 senesine kadar 20,03 milyar, 1881 den 1913 senesine kadar yâni 32 senelik bir müddet zarfında 35,7 milyar mark olmuştu. Harbin iptidasından 928 senesine kadar olan istihsal miktarı, 23,6 milyar marktır.

1492 senesinden evel dünya yüzünde oldukça mühim miktarda altın bulunduğunu da hesaba katarsak bugün beşeriyetin elindeki altın mevcudunu 90 ilâ 100 milyar Reichsmark olarak tesbit edebiliriz. Bu miktar 35 milyon kilogram eder. Nakli için 2300 adet modern eşya vagonu lâzımdır.

1928 senesinde bütün dünyanın sikke halinde altın mevcudu, takriben 50 milyar ettiğine göre yukarki hesaba istinaden diyebiliriz ki, cihan altınının ancak nısfına yakın bir miktarı nakit halinde istimal edilmekte ve diğer kısmı ise, ziynet ve servet olarak muhafaza olunmakta ve yahut küplerde saklanmaktadır. Hintliler bu altının takriben on milyarını ziynet olarak kullanıyorlar. Amerika ile Avrupanın sinaî maksatlara sarfettiği altın miktarı da yabana atılacak derecede az değildir. Harpten evel cihan altın istihsalinin %25 i kuyumcularla fabrikalara akıyordu.

İstikbalde bir altın buhranı olacak mıdır?

Görüliyor ki, asırlardanberi oldukça mühim miktarda altın istihsal edilmiştir. Bir altın damarı kurumaya yüz tuttumu derhal yenisi keşfolunmuştur. Son bulunan altın mâdeni Cenubî Afrikada Witwotersrand ocağıdır. Fakat bu damar keşfedileli 50 sene oluyor. 1881 senesindenberi beşeriyet, bu nisbeten küçük mıntakanın altınını istihlâk ediyor. Yakın bir istikbalde yeni bir mâden bulunmazsa, beşeriyet altın buhranına mâruz kalacaktır Mâmafi nazarî olarak henüz elimizde deniz suyu gibi bitmek tükenmek bilmeyen bir menbâ mevcuttur. Fakat bu altının istihsali mahsuldan fazlaya mal oluyor. «Haber» isminde bir kimyakerin yaptığı tecrübelere nazaran bir ton deniz suyundan ancak bir miligramın binde biri kadar altın istihsal olunabilmektedir. Bu tarzı istihsali kârlı bir şekle sokmak istikbalin meselesidir.

Bülbülün Dili Be

İngilizceden

Bir dostumuz anlatıyordu.

— Bülbülün çekdiği dili belasıdır derler. Meğerse bu ne kadar doğrü bir söz, ne derin bir hakîkatmış. İnsanların bütün çektikleri hiç şüphesiz dillerinin belası... Öyle olduğu halde nedense insanlar durmadan, düşünmeden konuşuyorlar. Tehlikeli silahlarla oynayan çocuklar gibi kelimelerle oynayorlar, ve bâzan ağızlarından çıkan bir tek kelime bir, hatta bir kaç hayatı mahvediyor. Ben ötedenberi önünü, ardını düşünmeden konuşan geveze insanlardan hoşlanmazdım. Fakat şimdi sade hoşlanmamakla kalmıyor, söyledikleri şeylerin nerelere kadar varacağını, nelere sebep olacağını düşünerek korkuyorum da... Çünkü son zamanlarda işittiğim bir hikâye ve şâhit olduğum bir vak'a bana insanlardaki bu konuşma illetinin ne fecî neticelere müncer olduğunu gösterdi. Bakın sizede anlatayım:

Istanbulun mâruf tacirlerinden Malik beyin evinde meslekdaşlarından Sami bey ile kızı Nezihenin nişan merasimini tes'it için mükellef bir ziyafet veriliyordu. Muayyen vakîtten bir az sonra Istanbulun kibar zümresine mensup dâvetliler birer ikişer gelmege başlamışlar, çok geçmeden iç içe zarif salonları doldurmuşlardı... Evin kızı genç nişanlı Nezihe, mûtena tuvaletinin bir kat daha güzelleşdirdiği narin endamı, asil, süzgün çehresinde saadet tebessümleri ile bir melek gibi dâvetliler arasında dolaşıyor, tebriklerine, iltifatlarına teşekkür ediyordu. Ben âilenin eski bir dostu sıfatiyle Neziheyi ta küçüklüğünden beri tanıyordum. Damatla da oldukca samîmî arkadaştık. Sami ile Nezihenin arasında epiyce bir yaş farkı vardı. Fakat dünyada Sami kadar temiz, mert, alicenap ve hayırhah bir insana ender tesadüf olunur. Nezihe de gayet nâzik, çocuk gibi himayeye muhtaç nazlı bir kızcağız olduğundan her kes

Çekdiği lasıdır!

Nakleden: MEFHARET NAZMİ

bunların birbirlerini bulmalarını büyük bir eseri tâli' telakki ediyordu... Sevişiyor, anlaşıyorlardı... Asaleti ruhiye itibariyle de bir birlerinin temâmen küffü idiler. Bu izdivaç hakîki bir aşk izdivacı olacaktı.

Misafirlerin hepsi gelmiş, saat de epiyce ilerlemiş olmasına rağmen damat henüz gelmemişti. Her halde çok mühim bir işi çıkmış olacaktı. Derken kapının zili çalındı, ve bir az sonra her kes damadı beklerken, ziyafetten haberi olmayan, sırf bir tesadüf eseri olarak ev sahibini ziyarete gelen avokat Hilmi gözüktü.

Hilmi son zamanlarda gayet meşhur olmuş muktedir bir avokattı... Bilhassa bir kaç zaman evel kazandığı çok mühim bir dâva ile o kadar şöhret bulmuşdu ki... gazeteler günlerce dâvanın tafsilatını, vekilin müdafaasını, iktidarını yaza yaza bitirememişlerdi. Her kes kendisini hararetle tebrik ettikten sonra bütün delâilin aleyhinde olmasına rağmen müvekkilini nasıl kurtardığını, vak'anın yegâne şahidine ittihamatının kasdî olduğunu en nihayet nasıl iytiraf ettirdiğini sordular. Avokat Hilmi gülerek:

— Bu gayet basit, dedi... Şâhidi konuşturdum... Durmadan, düşündürmeden konuşturdum. Müvekkilimin mâsumiyetini isbata yarayacak elimde hiç bir delil yoktu. Fakat şahidin de yalan söylediğini biliyordum. Benim ardı arası kesilmeyen suallerime cevap verirken ağzından, evelki söydiklerni nakzedecek bir kelime kaçırdı, bir ande hakîkat beliriverdi, ve neticede şâhide bütün söylediklerinin yalan olduğunu bile iytiraf ettirmeğe muvaffak oldum. Bütün bunların sebebi çok konuşması oldu. Eğer o akıllı bir adam olsaydı benim sualleri-

me mümkin olduğu kadar kısa cevaplar vermeğe çalışırdı... Halbuki zavallı gâfil bil'akis çok söyleyerek beni ikna'a çalışıyordu.

Avokat Hilminin bu sözleri üzerine bahis çok konuşmağa, ve çok konuşan insanlara döküldü. Her kes bir şey söyledi. Bir ikisi birer küçük vak'a anlattı, ve en nehayet avokat Hilmi tam mesleğinin adamı sıfatiyle iddiasını isbat için:

— Durunuz, dedi, size başımdan geçmiş pek acıklı bir hikâye anlatayım. Bu vak'a burada Istanbulda cereyan etmiştir. Fakat pek çok zeman evel oldugu için temâmen unutulmuş gitmiştir. İsim tasrih etmeyeceğim. Yalnız vak'a pek ibretli olduğu için hepinizin dinlemenizi isterim.

Mektepten şahadetnamemi aldıktan sonra yazihanemi açıp sabırsızlıkla ilk müşterimi beklediğim ilk gündü. Çok geçmeden kapı açıldı. İlk müşterim olmak üzre en candan sevişdiğim, en samîmi arkadaşım içeri girdi. Girer girmez de bitkin bir halde koltuklardan birine yıkılıverdi. Yüzünde, gözlerinde, temâmen mahvolmuş bir insan ifâdesi vardı. Sorduğum suallere cevap vermek kudretini bulamıyor, abuk sabuk mırıldanıyordu. O vaz'iyetinde bir şey anlatamayacağını bildiğim için bir müddet kendi haline biraktım. Nehayet yavaş yavaş kendini topladı. Oturduğu koltuğu yazıhaneme yaklaştırdı. Hafif bir sesle anlatmağa başladı:

«Bir akşam evel arkadaşlarından birinin evinde bir ziyafette dâvetli imiş. Ziyafette ev sahibinin akrabasından tanımadıkları bir zat da varmış. Bu zat gayet haşsohbet, nekre, tuhaf bir adammış. Gerek yemekten evel, gerekse sofrada bir çok gülünç vak'alar, tuhaf hikâyelerle arkadaşlarını gülmekten kırmış, geçirmiş. yemekten sonra ise sofrada içtikleri mebzul şarabın, şampanyanın tesirilye büsbütün neş'elenmiş, coşmuş, kadınlar arasındaki muvaffakiyetlerini, onlarla geçen gülünç maceralarını sayıp dökmeğe başlamış. Hele son zamanlarda tanışdığı gayet güzel genç bir kadından bahsederken kalkıp onun gibi kırıla döküle yürümeği, sesini incelterek onun kendisine söylediği samîmi, muhabbetkâr sözleri tekrar etmeği bile ihmal etmemiş. İşte bu sözlerden bir tanesi ile arkadaşım beyninden vurulmuşa dönmüş. Çünkü bu kelime kendisiyle zevcesi arasında teati edilen, haddizâtında hiç bir mânası olmayan, fakat onlara samîmiyet, muhabbet ifade eden bir kelime imiş... Bu kelimeyi onlar kendileri iycat etmişlermiş. Şimdi bu mukaddes kelimeyi bir yabancının dudaklarından işidince zavallı arkadaşının ne hale geldiğini tasavvur edebilirsiniz. İçinde kopan fırtınayı zaptetmek, bir hadise çıkarmamak için fevkalbeşer bir gayret sarfederek azap içinde meclisin dağılmasını beklemiş ve herkes vedâ edip çıkarken o da çıkmış, bu hikâyeyi anlatan geveze sarhoşun peşinden gitmeğe başlamış. Adam yan sokaklardan birine sapınca o da hemen iki adımda arkasından yetişmiş, yakasına sarılmış, bahsettiği kadının ismini vermesini, yoksa onu oracıkta boğuvereceğini söylemiş. Adam böyle şeylerden korkan takımından değilmiş. Kadının kim olduğunu hemen söyleyi vermiş ve küstah bir tavurla kadınlara iytimat eden erkeklerin budala olduğunu da ilave etmeği unutmamış.

Feci bir ihânete, hakarete mâruz kaldığını bir anda bütün acılığıyle anlayan arkadaşım artık bu kadarına tahammül edememiş, çılgın gibi adamın boğazına atılmış... epiyce boğuşmuşlar. Fakat izzetinefsi, erkekliği yaralanan, şuurunu kaybeden arkadaşımla başa çıkmanın imkânı olmadığından biraz sonra adam mukavemetten kesilmiş, ellerinin altındaki cismin hareket etmediğini, ağırlaşdığını hisseden arkadaşım yavaş yavaş doğrulmuş ve bir kâbustan uyanır gibi silkinmiş, yapdığı cinayeti, artık bir katil, bir câni olduğunu idrâk etmeğe başlamış; bütün gece bu düşünce ile deli gibi sokaklarda dolaşmış... Sabah olunca da bitkin bir halde benim yazıhaneme düşmüş.

Bu, benim gibi genç ve tecrübesiz bir avokatın ilk dâvası olarak deruhte edemeyeceği kadar muhim, mesuliyetli bir dâva idi. Arka-

daşıma karşı çok derin bir sevgim vardı. Sonra gerek kendi, gerekse zevcesi memleketin en temiz, en namuskâr ve şayanı hürmet ailelerine mensuptular. Bütün o zavallı bigünah insanların da iki düşüncesizin günahiyle isimleri lekelenecek, ilel'ebet hacalet içinde yaşayacaklardı. Bu düşüncelerle arkadaşımın teslim olmasına bir türlü gönlüm kail olmuyordu. Nehayet hiç de doğru olmadığını bildiğim halde arkadaşıma gidip teslim olmamasını, eğer cinayetin faili olduğu anlaşılırsa nasıl olsa cezasını göreceğini, yok bir tâli' eseri olarak anlaşılmazsa kendini, âilesinin şerefini kurtaracağını söyledim. Hakîkaten mesele hiç bir zaman anlaşılmadı. Ben de böyle hareket etmesini tavsiye ettiğime hiç bir zaman nadim olmadım. Arkadaşım zevcesiyle sessizce ayrıldı. Zavallı düşüncesiz kadın bir iki sene sonra kederinden öldü. Arkadaşım ise o günden beri yapdığı cinayetin vicdan azabını azaltmak, kendi nefsine ve cemiyeti beşeriyeye olan namus borcunu ödemek için bütün kalbiyle, bütün kudretiyle, bütün varlığıyle namuskârlık, faziletkârlık, hayırhahlık mefhumlarının haddigayesine irişmek için çalıştı, ve muvaffak da oldu. Bu gün kendisi cemiyeti beşeriyenin iftihar edebileceği bir insandır. Nazarı dikkatınızı celbetmek istediğim nokta ise, bir kelimenin nelere kadir olduğu, nerelere vardığıdır. Eğer o münasibetsiz geveze adam o bir tek kelimeyi ağzından kaçırmamış olsaydı, herkesle beraber arkadaşım da vak'aya gülecek, yarım saat sonra da unutup geçecekti. Fakat o adamın düşüncesizliği, boşboğazlığı kendi hayatına, vicdanlı bir adamın ölünceye kadar cineyetinin kâbusu, vicdan azabı içinde yaşamasına, bir genç kadının da hicap içinde makvolup gitmesine sebep oldu.»

Avokat Hilminin hikâyesini hepimiz büyük bir alaka ile dinlemiştik. O, sözünü bitirince herkes bu mevzu üzerine ileri geri fikir beyan etmeğe başladı. Ekserimiz Hilminin çok iyi hareket ettiğinde ittifak ediyorduk. Yalnız bâzı genç hanımlar bu fikirde olmadıklarını, katilin de her halde cezalandırılması lâzım geldiğini söyleyorlardı. Bilhassa genç gelin Nezihe hiç af taraftarı değildi. Gayet bîamandı. Küçük, beyaz çehresinde gayet ciddi bir ifade ile:

— Genç kadının hatası hiç şüphesiz gayrı kabili afdir ve cezasını bulduğu için şayanı merhamet de değildir. Fakat dünyada cinayeti de mâzur gösterebilecek hiç bir sebep yoktur. Ne olursa olsun bir insandan yaşamak hakkını nez'eden, bir hayatı ifna eden bir şahıs da mutlak mutlak cezalandırılmalıdır» dedi.

Hâla bu mevzu üzerinde münakaşa ediyorduk ki kapıda geç kaldığı için mâzeretler beyan ederek, afler dileyerek damat Sami gözüktü. Sevgilisini salonun ortasında karşılayan Nezihe, saadetinden kabına sığamayarak samîmiyetle koluna girdi ve bir an evel dostlarına tanıtmak için avokat Hilminin etrafında toplanan guruba doğru ilerlediler. Sami avokat Hilmiyi görünce sevinçle:

— Vay Hilmiciğim, kardeşim... sen burada ha!... diye bağırdı, hemen iki eliyle onun elini yakaladı, samîmiyetle sıktı.

Hilmi:—Nezihe hanımla teşriki hayat eden bahtiyarın sen olduğunu bilmiyordum. Tebrik ederim, tebrik ederim!... dedi.

Nezihe: — [sevgilisine dönerek]. Demek Hilmi beyle tanışıyordunuz öylemi?.. diye sorunca Sami:

— Tanışmakda sözmü?.. Onunla biz kendimizi bildiğimiz bileli birbirimizi de biliriz. Ta küçüklükden beri mektep arkadaşıyız. Birbirimize iki kardeşten daha yakınız, daha samîmiyiz.. dedikten sonra hâla avuçlarında tutduğu dostunun elini daha kuvetle sıkarak çok ciddi bir tavurla ilâve etti:

— Hatta onun ilk müşterisi bile bendim.

Yene düşünülmeden, lüzumu olmadan söylenen bir söz, sarfolunan bir kelime, bir anda müthiş bir kurşun gibi bir kaç kişinin emelini, saadetini mahvetmiş, hayatını yıkmış, avokat Hilmi iddiasını ispat etmişti.

Raphael — Floransa Mektebi
Güzel Bahçevan Kızı

Paris Louvr Müzesinde

Paris deki meşhur *Louvre* müzesi, denebilir ki dünyanın en zengin ve en mütenevvi' san'at eserlerini salonlarında toplamış yegâne müzesidir. Bütün eski ve yeni medeniyetlerin güzel san'at numuneleri orada, şöhret bulmuş fırça sahiplerinin imzaları ile canlı bir tarih gibi yer bulmuştur. Bütün teşhir edilen eserler, Fransa tarihinin maziye karışmış hatıralarını saklayan bu eski sarayın duvarları arasında kıskanç bir iytina ile saklanmaktadır. Bunlar bir haziynedir ve bu haziyne bir günün, bir senenin, bir devrin değil, bir çok asır ve bir çok nesillerin beynelmilel kıymetini sinesinde toplamıştır.

İlk defa olarak bu müzeyi kurmak şerefi birinci François (Fransuva) nındır. Birinci Fransuva, o zaman kendi ikâmetgâhı olan *Louvre* sarayında hususî dairelerini süslemek için İtalyan Ressamlarından *Leonard de Vinci* nin üç ve *Raphaëlin* de dört tablosunu satın almıştı. *Vinci* nin meşhur *Jocond* eseri de bunlar arasında idi. *Fransois* dan sonra gelenler güzel san'atlara onun kadar alaka göstermediler. Bir asır sonra on dördüncü *Louis* tahta çıktığı zaman sarayda ancak iki yüz tablo vardı. 5000 tablodan fazla olan İngiltere kralı birinci *Charles* ın koleksiyonunu meşhur Kolbert, Fransa hükûmeti hesabına satın aldı.

Ondan sonra dünyanın en yüksek san'atkârlarına resim siparişleri verildi. Louvre sarayının müzeye kalbi 1791 senesinde dir. Müze iki sene sonra halka açıldı. İhtilaller, siyasi sarsıntılar, harpler müzeye mâkus têsir yapmadılar. Hattâ Napoleonun zaferleri müzeyi istiyla edilen yerlerin güzel eserleri ile zenginleştirdi. 1850 de meşhur Kampana koleksiyonunun ilâvesi kıymetini bir çok artırdı. O günden bu güne kadar gerek hükûmetin para ile satın aldığı, gerekse her taraftan her gün hediye edilen eserlerle bu müzenin ehemiyeti artmaktadır. Biz bu çok zengin müzenin salonlarını süsleyen resimler ve res-

Leonard de Vinci — *La Joconde*

Michel — Ange'ın Talebesi
Sebastiyano Luciani -*Bir ziyaret*

İTALYAN Ressamları

Leonard de Vinci — (İlk eserlerinden)
Meryem, kayalıklar içinde

samları hakkında karilerimize Muhit sahifelerinde muhtasar, fakat müfit mâlumat vermeği faideli bulduk. Bu sayımızda İtalyan resamlarının eserlerinden ve İtalyan resimlerinden bahsediyor ve bir kaç numune takdim ediyorüz. Her sayımızda Louvre müzesinde eserleri olan ressamları, mensup oldukları millet itibariyle ve sırasıyla yazacağız.

Andrea del Sarto — (Floransa san'atı)
Sadaka

Luvr müzesinde teşhir edilen İtalyan eserleri, fevkalâde kıymetlerine rağmen bütün İtalyan resim san'atını anlatacak ve gösterecek kadar şümullü ve tam değildir. Esasen hiç bir müze bu öğretici vazifeyi göremez ve her müzede olduğu gibi Louvreda da bu san'atkâr milletin san'at mektebinin yetiştirdiği harikaların mahdut imzaları göze çarpar.

İtalyan resim san'atı tam üç asır pek parlak bir devir yaşamıştır. İlk adım XIII üncü asırda ve Bizansın dinî tesiri altında Meryem ana resimleri yapmakla atılmıştır. Bu devrin, bu ilk mektebin üstatları Floransalı *(Cimabue)* ve *(Duccio)* dur. Basma kalıp olan bu tasvirlere ilk defa adeta can verecek imiş gibi hareket veren ve İtalyan resim san'atına ilk tekâmül adımını attıran *Giotto* oldu.

Sebastiyano — Çok maruf bir tablosu
Saadet

Bütün XV inci asıra, denebilirki tamâmen Floransa şehrinin yetiştirdiği san'atkârlar hâkim olmuştur. Bir çok fırça şöhretleri, ez cümle *Massacio, Ucello, Fra Filippo Lippi, Benezzo, Angelico, Boticelli* gibi üstatlar İtalyan resmine adeta bir dil vermeğe muvâffak olmuşlar ve bunların her biri kendi kısımlarında güzel eserler meydana getirmişlerdir.

Floransa ile beraber ve bu merkezin saçtığı san'at nuru yanında başka san'at yuvaları da kurulmağa başlandı. *Milan,*

Venedik, Ferar, Bolonya, Padu şehirleri müteaddit resim şöhretleri yetiştirdiler.

XVI ıncı asır, *Floransa* nın hem tam inkişafını hem de sukutunu işaret eden bir asırdır.

Leonard de Vinci o zamana kadar yalnız dil verilmiş resime fikir ve his de ilâve etti. *Michel-Ange* ise Floransa san'atının âdeta bütün usaresini kendi eserlerine çekerek topladı. Bu asrın bidayetinde *Roma*, san'at üzerindeki *hekemonya* sını tekrar elde etti. *Papa* lar *Michel-Ange* ile *Raphael* e Vatikanı müştereken süslemek vazifesini verdiler.

Bu iki san'at dehasının birleşen kudreti İtalyan resmini en yüksek derecesine yükseltti.

XVI ıncı asır adeta İtalya için bir resim asrı olmuştur. Her tarafta yeni yeni şaheserler meydana getiren şöhretler beliriyordu. *Giorgiono, Titien, Tintoret, Veronese* bu şöhretlerin ele başlarıdırlar.

XVII inci asır ise İtalyan resim san'atının, evela bir tevakkuf devresi geçirdikten sonra, sönmesine işaret eden bir asırdır. Bu tarihten itibaren bir müddet devam eden eski üstatların talebelerinin eser ve san'at mektepleri bir müddet daha etrafa nurlarını saçmış sonra heves ve alaka iki baştan gevşemiş, İtalyan resim san'atı güneşi önüne kalın bir perde germiştir.

Bütün İtalyan resim şöhretlerinin Louvre müzesinde müteaddit nümuneleri vardır.

Bütün bu eserlerin heyeti umumiyesi beynelmilel bir çok şaheserler yanında ayrı bir hususiyet arzeder.

Her tablonun yanında ressamının hayatına, karakterine, o eseri hangi tesir ve şartlar içinde yaptığına dair tafsilat veren iyzahat mevcuttur.

Louvre müzesi baştan başa bir san'at gülüstanıdır. Bizim bu yazımız ise bu gülüstandan koparılmış tek bir çiçek ile ancak kabili mukayesedir.

Sipahi Ahmet

Sipahi Ahmet

Tarihî Roman

KEMALETTİN ŞÜKRÜ

Her çocuk gibi ben de küçüklüğümde masala bayılırdım. Allah rahmet eylesin, bir haminnem vardı. Okumuş bir eski zaman kadını idi. Çok güzel masal söylerdi. "**Sipahi Ahmet**" onun masallarından biriydi. Çok hoşuma giden bu masalı "Muhit" in sahifelerine naklediyorum. *K. Ş.*

— 1 —

Halkalı Bağçesinden Dönerken

O gün ikinci Süleyman, çok kalabalık olmayan maiyeti ile gezmek için gittiği «HALKALI» bağçesinden dönüyordu.

Padişahın âdeti idi. Ekseriya Sarayından çıkar, sade bir kıyafetle, yanında kâh Sadrâzam, kâh kubbe Vezirlerinden bir veya ikisi olduğu halde İstanbul sokaklarında, halk arasında dolaşır, bazen sıcak havalarda pek sevdiği «Halkalı» bağçesine kadar giderdi. Bu bağçeyi kendi yaptırmıştı. Bin bir ihtimamla yetiştirilmiş çiçek tarhları arasında gezmek en başlı zevklerinden biri idi.

Bağçede miymar Sinanın san'at eseri güzel bir de köşk vardı.

Köşk yapılırken bizzat inşaata nezaret eden ikinci Süleyman «Halkalı» ya geldiği zaman sarmaşıklarla çevrilmiş köşk balkonunda kendi yetiştirmesi olan veziri İbrahim paşa ile şatranç oynar, akşama kadar vakit geçirir, sonra Sarayına dönerdi.

İşte bugün de böyle bir gezintiden avdet ediyordu. Vezirini oyunda yenmiş, tamâmen neşeli, kahkaha üstüne kahkaha atarak Yedi Kulenin mâruf yaldızlı kapısından şehre girdiler.

Harem terbiyesi görmüş olan Sadrâzam İbrahim paşa - ki tarihte lakabı maktul İbrahim paşadır - ikinci Süleymanın bir az gerisinden geliyordu. Şehir haricinde atlarını beraber ve yan yana sürmüşlerdi. Fakat şehir dahilinde, Vezir biraz geriden geliyordu.

İkinci Süleyman aklına bir şey gelmiş gibi birden seslendi:

— İbrahim!

Vezir atını bir az yaklaştırdı:

— Efendimiz!.

— Ben bugün çok neşeliyim değil mi?

— Neşe daima sizin hakkınızdır efendimiz. Bugün İyrandan Macaristana kadar uzanan büyük bir ülkenin sahibisiniz. Bütün Frengistan hükümdarları sizin ittifak ve himayenize nail olmak için birbirleri ile müsabaka ediyorlar. Hiç bir kederiniz, hiç bir endişeniz yok. Niçin neşeli olmayasınız?

— Öyle değil İbrahim. Herkes neşeli olmaktan memnundur. Fakat ben değilim. Çünki ne zaman bugünki gibi fazla gülersem mütlaka bir üzüntü ile karşılaşır, keder duyarım.

— Kendi kendinize yanlış telkinlerde bulunmayın efendimiz. Şan ve şevketiniz her hangi bir üzüntüye meydan vermeyecek ve bütün kederlerinizi defedecek kadar büyüktür.

— Anlayorum. Bana teselli vermek istiyorsun. Belki de haklısın. Belki de boşuna üzülüyorum. Fakat dedim ya tecrübelerime inanıyorum. Ne zaman gülmüş, bugünkü gibi fazla eğlenmiş, neşelenmiş isem akabinde derhal hiç beklemediğim bir vak'a, bir hadise beni bu neşeden çabuk ayırmıştır. İbrahim! Ben hissi kablelvukua inananlardanım. Göreceksin. Saraya gider gitmez mutlaka bir üzüntü ile karşılaşacağız.

— İnşallah bir şey zuhur etmez efendimiz.

— İnşallah sen haklı ve ben haksız çıkarım... çıkarım da gece seninle bir şatranç daha oynarız.

İkinci Süleyman sustu. Bir az evelki neşesinden eser kalmadı. Kendi de bilmediği fakat karşılaşacağına emin bulunduğu bir üzüntü, bir kederin gölgesi ile siması kararmıştı.

— 2 —

Sipahi Ahmet

Sipahi Ahmet!..

Ocağın en kabadayı babayeğiti!..

Henüz kırk yaşında bir arslan!.

Anadolu Türkünün safiyet ve samîmiyetini gösteren gözleri aynı zamanda necip ırkının mertlik, kahramanlık ışıklarını fışkırtıyor..

Dudaklarında daima âlicenap ve babayeğit insanların hiç eksik etmedikleri ve nefsine iytimat eden, bazusunun kuvetine güvenenlerin tatlı tebessümü var.

Mükemmel silah kullanır. Gençliğinde Saray doktoru Yahudi (Mesara)nın yanında dört sene kalarak hem İspanyolca hem Fransızcayı hem de bir az doktorluk ilmini öğrenmiştir.

İyran ve Macaristan seferlerine iştirak ederek başlı başına düşmanla çarpıştığı anların, kazandığı zaferlerin hikâyeleri Sipahi ocağı içinde anlatıla anlatıla bitirilmez.

Onu herkes sever. Kimsenin kalbini kırmaz. Bütün zayıflar, fakirler himayeye muhtaç olanlar onun dostu durlar.

Hüviyetinde Turkün asil ruhunun bütün esaslarını taşır. Vücudu Türk ırkının tarihin temellerine doğru kök salmış sağlam bünyesinin bir timsali.. bir şaheseri dir.

Bir kahraman!.. Hakîki bir kahraman... Lekesiz., hayatı, mazisi şerefle dolu bir Türk kahramanı!..

İşte Sipahi Ahmet... budur.

İkinci Süleymanın Sarayında baş perdeci olan dayısı İsmail ağayı çok sever, vakit bulup da Saraydan çıkamayan dayısını fırsat düştükce sık sık ziyarete giderdi.

İsmail ağa, yeğeni Sipahi Ahmet gibi eski Ramazan oğulları ailesine mensuptur. Bu itibarladır ki «zaim müteferrikası» suretinde Sarayda bulunuyordu.

Yeniçerilerle Sipahiler arasında hiç eksik olmayan münaferet bu sırada kuvveti Sipahilerden almış, Yeniçerilere verdirmişti.

Yeniçeriler hiç bir surette hiç bir Sipahinin, değil Saraya girmelerine, hattâ Saray civarında dolaşmalarına bile müsaade etmiyorlardı.

Hemen hemen hepsi de devşirme, yabancı ve yağmacı unsurlardan meydana gelmiş yeniçeri kuvetleri, necip Türk ruhunun hasaletini taşıyan özbeöz Türk evlatları Sipahileri hiç çekemezler ve sevmezlerdi.

— Fransa Elçisi ile görüşeceğim, çeşmelerin musluklarını aç!

Bu sırada ikinci Süleyman da Sipahilere kırgındı. O da Sarayında Sipahi görmek istemiyordu. Fakat Sipahi Ahmet, bu gözü pek, hiç bir şeyden yılmaz Türk kahramanını Sipahilerin düşmanı olan Yeniçeriler de severlerdi. O, düşmanlarına bile kendini sevdirmiş ve saydırmıştı. Bü itibarla dır ki bu gün hiç bir Sipahinin geçemediği Saray meydanından o, elini kolunu sallaya sallaya geçmiş, dayısını ziyarete gelmişti.

İsmail ağa yeğenini kolları arasında sıkıp bağrına bastırdıktan sonra Saray bağçesindeki çınarların altına oturdular.

— Hünkâr bağçeye gitti oğlum, seni görmez. Burada rahat rahat konuşuruz.

Bu söz kahraman Ahmedin yüreğini yaktı:

— Görürse ne olur be dayı!.. diye bağırdı. Ben bu memleketin öz evladı değilmi yim? Yeniçerilerin kaçtıkları cenk meydanlarında ben tek başıma toprağım için kılıç sallamadım mı? Vatan... benim vatanım. Toprak benim toprağım. Bu vatanda, bu toprak üstünde başımı önüme eğmeden dolaşmak hakkı Yeniçerilerden fazla benim hakkım. Böyle olduğu halde ben neden karılar gibi saklanayım? Niçin Hünkâr beni görmesin diye korkayım? Dayı!.. Dayı!. Cenk meydanlarında düşmanla savaşırken dik duran başım, hiç kimsenin karşısında eğilmeyen başım, bu Sarayın kapısından geçerken bükülüyor. Niçin? İşte bak.. Afaroz Hüseyin! Yeniçeri ocağının orta ağası. Göbeğini şişire şişire nasıl geliyor. Bu adam bir «Ulah»dır. Hiristiyan iken Müslüman olmuş, çapul hırsı ile Yeniçeri yazılarak bugünkü dereceye yükselmiştir. Sağır vicdanında kaç mâsumün ahı, kara ellerinde kaç betbahtın, kaç Türkün kanı var! Benim dinimden, benim ırkımdan olmayan bu adam kendi toprağımda, kendi vatanımın Hükümdarının Sarayında kollarını sallaya sallaya geziyor da

ben neden karılar gibi, mücrimler gibi saklanmak mecburiyetinde kalıyorum.. niçin.. niçin?.

Ahmet gittikce asabileşiyordu. Dayısı yeğenini teskine çalıştı. Zamanın siyasetinden, idareden bahsetti.

Lafa daldıklarından vaktin geçtiğinin ve ikinci Süleymanın avdeti yaklaştığının farkında olmadılar.

İsmail ağa birden yerinden fırladı.

— Eyvah!.. diye bağırdı. Hünkâr geliyor.. Şimdi ne halt edeceğiz?

— 3 —

Fransa Elçisi

Hakîkaten ikinci Süleyman at üstünde ve maiyeti ile beraber Saray bağçesinin açık duran çift kanatlı orta kapısından girmiş geliyordu.

Ahmedin gözlerinde hem elem hem de hiddetin birleşmesinden hasıl olan bir şimşek çaktı. Hemen Hünkârın önüne atılacak, bir az evel dayısına söylediği duygularını Padişaha da söyleyecekti.

İsmail ağa yegeninin maksadını gözlerinden anladı. Derhal kolundan tuttu:

— Ahmet! Çocukluk ediyorsun! Benim başımı ateşe mi sokacaksın. Gel!. Benimle beraber gel! Seni görmesinler. Hünkâr yorgundur. Doğru Hareme gider. Seni şurada, elçilerin kabul edildiği **Arz Odasına** saklayayım.

Ahmedin cevap vermesine meydan bırakmadan koluna girdi. Adeta sürükleyerek **Arz Odasına** soktu.

Tam vakîtti.

İkinci Süleyman, Veziri İbrahim paşa ve maiyeti ile beraber İsmail ağanın Ahmedi soktuğu elçiler odasının önüne gelmişti.

Perdeci başı derin bir nefes aldı.

— Oh! çok şükür Allah bana acıdı da tam zamanında Ahmedi mi sakladım. Yoksa zavallının hali yamandı.

Hünkâr atından enmiş, Hareme girecekti. Bu sırada (Reisülküttap—Hariciye nazırı) seğirterek geldi. Hünkârı karşıladı.

İkinci Süleyman sordu:

— Ne var?

— Efendimiz! Fransa elçisi ve tercümanı iki saatten beri teşrifi şahanenize muntazırdırlar.

— Niçin? Ne söyleyeceği varmış?

— Bilmiyorum efendimiz.

— Vezirim ile görüşsün.

— Ancak zatı şahanenize arzedebilirmiş. Mahrem ve çok mühim bir mesele için imiş..

— Yâ!..

Hünkârın kaşları çatıldı. Sadrâzama döndü:

— Ben sana demedim mi ki üzüleceğim. İşte üzüntümün başlangıcı. Fransa elçisi ne söyleyecek? Söyleyeceği sözlerin böyle mahrem olması çok mühim olduğuna delildir ve mühim şeyler de bilirsin, beni daima üzer.

Reisülküttaba hitaben:

— Elçiye söyle.. gelsin. Kendisini kabul edeceğim.

Sonra, ağır adımlarla Hareme gideceği yerde elçi kabul odasına, Sipahi Ahmedin saklandığı Arz Odasına doğru yürüdü.

İsmail ağa az daha yüreğine enip ölecekti. Hünkâr yeğeninin olduğu odaya gidiyordu.

Ahmedi orada göreceği muhakkaktı; görünce de...

İkinci Süleyman kapının eşiginde durdu ve seslendi:

— İsmail!

— Ferman efendim!

Ahmedin dayısı bütün vücudu zangır zangır titreyerek yaklaşmıştı.

— Ben Fransa elçisi ile görüşürken yanıma kimse gelmesin. Çeşmenin musluğunu aç!. Konuştuklarımız dışardan duyulmasın.

Arz odasının hem içinde hem dışında birer çeşme vardı. Hünkâr burada her hangi bir elçi ile mahrem görüşürken bu çeşmelerin muslukları açılır, konuşulan sözlerin dışardan duyulmasına mâni olurdu.

İsmail ağa titreyen elleri ile çeşmenin musluğunu açarken Hünkâr Arz Odasına girdi.

Bir az sonra da Fransa elçisi huzura kabul olundu ve kapı arkadan kapandı.

. . . . . .

Şimdi herkes padişah ile Fransa elçisinin böyle gizli ne konuştuklarını merak ederken zavallı İsmail ağa başını yumrukları ile dövüyor:

— Eyvah!.. Eyvah!.. diyordu. Ne halt ettim de Ahmedi oraya sakladım. Belki Ahmedin Saraya girmiş olması affedilirdi. Fakat herkesten, hattâ Sadrâzamdan bile saklanan bir devlet sırrına bir Sipahinin vakıf olması elbette... elbette affedilmez...

(bitmedi)

Shakespeare - Şekspir

HAYATI ve ESERLERİ

Bu büyük san'atkâr İngilterede uzun müddet tanılamadı. İlk önce onu âdeta keşfeden ve insanlara tanıtan Alman romantikleri oldu.

Başlangıç

İngiliz edebiyatının tarihi diğerlerine nisbeten daha yenidir. İngilterede ilk edebî eser 1350 den sonra yazılmıştır. (Jeffroi Causer) onların ilk büyük şairleridir. Bu itibarla İngiliz edebiyatı bizim edebiyatımızdan daha küçük bir tarihe maliktir. Fakat 5 asrın içinde teksif edilmiş olan bu edebiyat dünyanın en mütenevi şiirlerini ve en yüksek şahsiyetini haizdir.

İngilizler 1300 den evel saraylarında Fransızca konuşurlardı; halkın lisanı bir edebiyat dili olamamıştı. Ancak 1340—1350 seneleri arasındaki Causer devri diyebileceğimiz ilk devri edebî de bu millet, Fransız lisanının tahakkümünden kurtulmuş ve ana lisaniyle şiir yazmağa başlamıştır. Bu tarih bizde takriben Murad ve Yıldırım zamanına tesadüf eder. Bundan evel yetişmiş İngiliz san'atkârları ya Latince, ya Fransızca yazıyorlardı.

14 üncü asırda İngilizler, bir taraftan Fransızların siyasî esaretlerinden kurtulurken bir taraftan da lisanî ve mânevî esaretlerinden çıkmağa başlamışlardır. İkinci ve üçüncü Edvar, Fransaya geçerek Parise kadar yaklaşmışlar ve Fransızları ana vatanlarında müteaddit mağlûbiyetlere uğratmışlardı. İşte bu tarihlerde İngilizce yazan şairler yetişti. Bunlardan birincisi (Okden) dir ve bu devre hususî bir mevki veren, hattâ dünya yüzünde bir İngiliz edebiyatının mevcudiyetini ihsas eden de (çiftci Piyerin Visionu) ve (Kanterbori hikâyeleri—Canterbory tales) ismindeki iki eserdir.

Bu eserler birbirini tâkîben 20 sene içinde yazılmış ve bu eserlerdeki görüş, renk, lisan, nazım tarzı İngiliz edebî karakterinin teşekkülünü têmin etmiştir. Bu eserlerden birincisi şair (Langland) ın, ikincisi (Causer) indir.

1400 de Causer öldüğü vakît onu istihlaf edecek şair yetişmedi. Yalnız kurunu vustanın bu son devrinde (Con Gover) i zikredebiliriz.

İngilterede edebiyat, kurunuvusta sonunda Elizabet devrine kadar tevakkuf halindedir.

Elizabet devrinde birdenbire büyük bir inkişaf başlamış ve az zaman zarfında Barnabe George, Arttur, Broche, Spencer, Ben Tohmson, Thomas Marbow gibi muvaffakıyetli şairler yetişmiştir. Bunlardan en büyüğü (Thomas Marbow) ismindeki trajedi muharriri ile (Ben Johnson) ismindeki komedi muharriridir.

Fakat bu devirde ailesi ve çocukları ile seyar tiyatro arabasında dolaşarak İngiltereyi baştan başa dört beş defa gezen ve tiyatro kapıcılığından başlayarak Kraliçe Elizabetin gözdeliğine kadar yükselen (Shakespeare), bütün

zamanının, hattâ bütün devirlerin şairlerini gölgede bırakacak kadar yüksek, beşerî eserler vücuda getirmiştir.

Hayatı

Shakespeare, 1564 senesinde Stradford da doğdu ve 22 yaşına kadar hayatını, tahsilini, mesaisini doğduğu kasabaya hasretti. Çok küçük yaşta şiir yazmağa başladığı rivayet edilir, fakat muvaffak olduğuna dair hiç bir alâmet yoktur.

Shakespeare, 21 yaşında kasabasının belediye reisine kızarak bir hicviye yazmış ve geceleyin kapısına çiviledikten sonra sabahleyin erkenden karısını ve çocuklarını toplayarak kasabayı terketmiştir.

Shakespeare 18 yaşında evlenmiş ve 8 çocuğu olmuştu; bunların maişetini têmin kaygusu kendisini çok küçük yaştan itibaren düşündürdü.

22 yaşında Londraya geldiği zaman, rivayete göre, tiyatro kapılarında lortların beygirlerini tutmak ve seyislik yapmakla geçindi; tedrîcen tiyatro kapıcılığına, perdeciliğe ve suflörlüğe kadar terfi' etti.

Shakespeare nihayet 1529 da (Lord Strange'smen) in têsis ettiği tiyatro trupuna aktör olarak dahil oldu, ve bu trupla beraber yanında çocukları da olduğu halde bir kaç sene İngiltereyi dolaştı.

Shakespeare bu 1586 ile 1593 arasındaki 7 sene zarfında, yâni 21 ile 29 yaşı arasındaki zamanda ne yapmıştır? Bu tamâmen mâlum değildir. Ancak 29 yaşından sonra oldukça geç olarak edebiyat sahasına çıkan bu büyük dahininin çok temiz ve hazırlanmış bir lisana, büyük bir suhuleti beyana malik oluşu bize gösteriyor ki Shakespeare bu devir zarfında her nevi şekli edebiyi tecrübe etmiş ve kâfi derecede meharet kazanmıştır.

(Mr. Kidney Lee) nin Shakespeare hakkındaki işhadatına göre şair, aktörlük san'atından dram muharrirliği san'atına ancak 1592 den sonra geçmiştir.

29 yaşında Shakespeare'in elinde ilk hazırlanmış eseri bulunuyordu. Bu eser (Venus and. Adonis) ismindeki tiyatrosudur. Müellif, eserini bir sene sonra tabettirdi ve o zamandan itibaren dram muharriri 1816 ya, yâni vefatı tarihine kadar 38 şaheser yazdı. Bu dram ve komedilerinden her birisi ayrı ayrı bir hayatı doldurmağa kâfi gelecek kadar zengindir.

Shakespeare, teknik itibariyle zaiftir; tahkiye hususunda (Spencer) ve (Marlow) dan aşağıdır. İlk eserlerinden uzun müddet zamanının muharrirlerini taklit etti.

Meşhur komedilerinden olan (Sehvi mudhik=The comedy of Errors) ı ve (Verovanın iki centilmeni=Tuw gentlemen of Verova) ismindeki eserlerinde Shakespeare henüz daha tamâmen taklit devresinden çıkmamıştır. Şair hâla (kafiyesiz şiir=Ver blanc) ve (zengin kafiye=Rime riche) arasında müteredditdir.

Shakespeare gittikçe tarihî ve (İdylle) tarzındaki tiyatrolara ehemmiyet vermeğe başladı, mevzularını bunlardan intihap etti. Fakat onun zirvei ikbali 1601 senesinde başlar.

Bu devir, yâni 38 yaşından 45—50 yaşına kadar olan zaman Shakespeare'in en mükemmel eserlerini yazdığı devirdir. Bu devir, birbirini müteakîp Hamlet, Macbeth, The King Laer (Kral Lir), Othello ismindeki şaheserlerini yazdığı devirdir. Yine bu devir en güzel komedilerinin meydana çıktığı devirdir.

Mesela, kendisini Molyer âyarına çıkaran (Windsorun neş'eli süt nineleri=Les joyeuses commères de Windsor) ve (Hiç için büyük gürültü=Beaûcoup de bruits pour rien), (Her iyi olan şey iyi biter=All'swell that end'swell) ismindeki komedilerini bu devirde yazmıştır. Yine bu devirde bir takım zaman hayatına ait (Féerique) eserlerde vücuda getirdi. Bunlardan en meşhurları (Atinalı Timon = Timon d'Athènes), (Bir yaz gecesi rüyası=Le songe d'une nuit d'été) (on ikinci gece=Swelftinş Nigth) dir.

Bu eserleri Shakespeare'in tarihî tiyatroları tâkip etti: (Pericles, Julius Cesar, Antoine et Cléopatre, Richard III, Henri V) ve diğer bâzı eserleri.

Bundan sonra Shakespeare (Roméo and Juliet) i yazdı. En son eseri (Fırtına=tempête) dir. Bunu nâtamam bırakmıştır; vefatından sonra şair (Fletscher) bunu itmam ederek neşretti.

Shakespeare'in hayatı tamâmen Kraliçe Elizabet'in devri ikbaline tesadüf eder. Bu devirde Spencer (Kraliçenin peri hikâyeleri= Féerie Queen) ismindeki şaheserini ikmal etmiş, Bacon ve Brooker İngiliz nesrine mükemmel şeklini vermişlerdir. Beaumant ve Fletscher, şöhretlerini kazanmağa başlamışlardır; yine bu devirde Ben Jonson, komedileriyle büyük bir ehemmiyet almıştı. Fakat şayanı hay-

Halkiyat Hikâyeleri:

YÜZ AKI

Bu güzel hikâyeyi ÖMER SEYFETTİN merhumdan naklediyoruz.

Mehmet Ef. on senedir kasabada oturuyordu. Köydeki tarlaları, bağları, bahçeleri ortak elinde kalmıştı. Aziz ahbabı Müftü Hacı Ali Ef. ile dertleşirken:

— Hepsini yanmış, kül olmuş farz ediyorum. Artık dünyada bir tane olsun doğru adam yok.

dedi.

Faziletin varlığına dini gibi iyman eden Müftü:

— Var ama, sen bulamıyorsun!

diye başını salladı.

Mehmet Ef. taştı:

— Yok, yok, yok. Herkes yalancı. Herkes dolandırıcı. Denemediğim ne hısım kaldı, ne akraba. Kardeşim bile beni aldattı.

— Öyleyse git, malının başında otur.

— Doğru söyliyorsun. Ne yapayım ki burada işlerimi bırakamıyorum.

— Köydekilerini sat.

— Sözbirliği etmişler. Kimse almıyor.

. . . . . .

Müftü Ef. dünyada doğruluk faziletinin hâla var olduğunu biliyordu. Fakat nasıl ispat etmeli? Mehmet Ef. gibi, kötülerin hiylesine tutulanlar iymanlarını da bozuyorlardı. Gel zaman git zaman bir gün gelecekti ki artık kimse kimseye inanmaz olacaktı.

— Benim tanıdığım bir çoban var. Çok doğrudur!

— Çoban mı?

— Evet...

Mehmet Ef. yarasının üzerine yeni bir yara açılmış gibi suratını acı acı ekşitti.

— Hele o çobanlar? diye derin bir ah çekti. Bin beş yüz koyunumdan nihayet elli tane bıraktılar.

— Pek âla, bu elli koyunu benim söylediğim doğru adama ver. Yüz yapsın!

Mehmet Ef. güldü:

— Şaka etme.

— Sâhi söyliyorum.

Müftü tanıdığı çobanı anlatmağa başladı. Bu, dünyada yalan nedir bilmez bir adamdı. Gayet saftı. Derviştı. Ömrünü dağlarda, mer'alarda geçirirdi. Beş vaktına beş daha katardı. Müftü methettikçe Mehmet Ef. yumuşadı.

— Bâri şu koyunları ona versek...

dedi.

Ertesi gün yaylaya haber gönderdiler. Ço-

---

rettir ki bunların hiç birisiyle kabili mukayese olamıyacak kadar yüksek olan Shakespeare, devrinde tanınmıyordu; kimse kendisine ehemmiyet vermezdi; vefatından evel ancak 10 eserini tab'a muvaffak olmuştu.

Shakespeare'in bir çok şaheserleri 1623 de bâzı arkadaşları tarafından bulunarak neşredilmiştir.

Bu büyük san'atkâr, İngilterede uzun müddet tanılamadı. İlk önce onu âdeta keşfeden ve insanlara tanıtan Alman romantikleri oldu. Almanyada (Schlegel)ler Shakespeare'in eserlerini terceme ve tashih ettiler. Bir müddet sonra bunun aksisedası İngilterede de duyuldu ve ilk defa olarak Shakespeare'den (Dryden) isminde bir İngiliz münekkidi tarafından ehemmiyetle bahsedildiğini görüyoruz. Bir müddet sonra İngiliz şairi (Woods Vorth), Shakespeare'i göklere çıkardı; ve nihayet filozof bir şair olan ve ayni zamanda derin vukûfiyle büyük bir edebî münekkit sayılan (Coleridge), Shakespeare'in ehemmiyetini İngilizlere anlattı.

bani kasabaya çağırttılar. Mehmet Ef. Müftünün karşısında onunla anlaştı. Elli koyunu bu çoban gezdirecek, elli koyunun verdiği kârdan beşte biri kendine ait olacaktı. Koyunlar köyden getirtildi. Bu küçük sürü ile çoban çıktı, gitti. Günler, aylar geçiyordu. Mehmet Ef. Müftüye rasgeldikce:

— Bu çoban doğru çıkarsa köydeki bütün işlerimi de ona bırakacağım, diyordu.

— Göreceksin, göreceksin!

— İnşallah...

***

Bir sene sonra, bir Cuma sabahı Mehmet Ef. evinin alt katındaki odada otururken «Doğru Çoban»ı karşısında gördü. Elinde büyücek bir toprak kapla ıslak bir post vardı. Bunları selam vermeden sedirin yanındaki pencerenin içine bıraktı.

— Hoş geldin?

— Hoş bulduk!

— Otur bakalım..

— Eyvallah!

— Koyunlardan ne haber? Doğurdular mı?

— Hepsi kısırmış!

— Hiç biri doğurmadımı?

— Haytr.

— Yünlerini ne yaptın?

— Daha kırpmamıştım.

Mehmet Ef. anlamadı:

— Ne demek?

— On iki tanesini çaldılar.

— Ey?

— Geriye ne kaldı?

— Otuz sekiz.

— Otuz ikisi geçen son baharda kelebek oldu. Öldüler.

— Ey...

— Geriye ne kaldı?

— Altı.

— Beşini kurt yedi...

— . . . . .

— Geriye ne kaldı?

— Bir!

— İşte bu bir koyuna da gözüm gibi bakıyordum. Evelki akşam sağdım. Sütiyle şu yoğurtu yaptım. Dün sabah yayladan inerken zavallı uçuruma yuvarlandı. İndim, başına gittim; bir de baktım ki ölmüş. Daha soğumadan yüzdüm. İşte postu.

Çoban eliyle pencerenin yanındaki ıslak deriyi gösteriyordu.

— Hisabını doğru veren böyle yüzünün akı ile çıkar

Mehmet Ef. kır sakalını sol eliyle tuttu. Önce kızardı. Sonra sarardı. Çoban susmiyordu.

— Yoğurt iki buçuk okka... Yarım okkası benim. Postekideki hakkımı size bağışlıyorum!

. . . . . .

Mehmet Ef. hiç sesini çıkarmadı. Ağa kalktı. Yoğurt kabını eline aldı. Yavaş yavaş «Doğru Çoban»ın önüne geldi. Dolu kabı bütün kuvetiyle kafasına geçirdi:

— Al hakkını öyleyse!

Diye yumruklamaya başladı. Tekmeleye tekmeleye kapıdan dışarı attı!

***

Bu esnada Müftü Ef. dostunun ziyaretine gelmişti. Kapıda çobanı suratı yoğurt içinde görünce şaşırdı. Sordu:

— Oğlan, bu ne hal?

Saf çoban uğradığı hakaretten şaşırmış gibiydi. Fakat yine mantığını kaybetmemişti. Acı bir serziniş tavriyle:

— Ne olacak, Efendim, dedi, hesabını doğru veren işte böyle yüzünün akıyle dışarı çıkar!

— ? . . .

Salon Temsilleri :

ANA AŞKI

Bir Perdelik Piyes

NEZİHE MUHİTTİN

I İNCİ MECLİS

EŞHAS :

Nail Bey	45 yaşında.
Vildan	21 yaşında. Nail Beyin kızı.
Neriman *(kalfa)* .	55 yaşında. Vildanın dadısı.
Mükerrem	26 yaşında. Vildanın nişanlısı.
Macide H. . . .	41 yaşında. Vildanın annesi.

SAHNE :

Şişlide Nail Beyin apartmanında küçük bir salon

Nail Bey yazı masasının önünde meşguldur. Bir az sonra Neriman kalfa, elinde kahve tepsisi ile girer.

NAİL B.— Kahve mi getirdin Neriman kalfa? Çok yorulmuştum, tam yerinde yetiştin.

NERİMAN— Yorulduğunuzu sizden evel ben anlıyorum Beyfendi.

NAİL— Hiç sorma.. bu günlerde pek meşgulum. Daha doğrusu çalışmak mecburiyetindeyim...

NERİMAN— Kolay mı Beyim? Allah eksik etmesin, masrafınız ziyade. *(Sevinçle gülerek)* hele bu günlerde düğünümüzde var...

NAİL— Zaten bütün çalışmam onun için değil mi? Bütün emelim bir tanecik kızımın saadetinden ibaret. *(Müteessirane.)* Fakat bilmiyorum ki niçin bu çocuk dilediğim gibi mes'ut görünmiyor? Yüzündeki tebessüm bile iyreti! Görmiyormusun Neriman, nişanlısı ile beraber bulunurken bile kalbinin ta derinliklerinden sızan bir huznü var! Ne yapsam nafile!...

NERİMAN *(tereddütle)*— Ah Beyfendi! Ben de hissediyorum. Vildan içli bir kızdır her istediğini söylemez ki!..

NAİL B.— Sen onun ninesisin Neriman.. Acaba yaptırdığımız tuvaletleri mi beğenmedi? Belki hoşuna gitmemiştir. Nişanlı kızlar mağaza mağaza dolaşmakla bıkmazlar.. Vildan bütün bu ince işleri seninle benim üzerimize bıraktı.. Rica ederim Neriman kalfa.. Vildanın kederini anlayıver.. Mutlaka isteyip de söyliyemediği bazı şeyler olacak..

NERİMAN— İlahi Beyim, kendisinden canınızı bile esirgemiyeceğinizi o bilmez mi hiç? Dilediği önünde, istemediği arkasında. Ona yapılan elbiseler, tuvaletler Prenseslere lâyık şeyler.. mes'ele bu değil..

NAİL B. — Acaba Mükerremden mi memnun değil?

NERİMAN— A... hiç bu mümkün mü? Mükerrem Beyle kendi arzusu ile nışanlandı.. Birbirini pek çok sevdiklerine ben eminim..

NAİL B. *(derin bir endişe ile)*— O halde Vildan hasta! Ah Neriman! Ben yavrüma babalık yapamıyorum! Çocuğum hasta da benim haberim bile yok!..

NERİMAN— Hayır Beyim.. Nafile telaş etmeyiniz! Kızınızda hiç bir hastalık yok. Onu bende öz evladım gibi severim. Öyle olsa hiç ben merak etmez olurmuyum?..

NAİL B.— O halde nesi var? Niçin o kadar boynu bükük görünüyor?

NERİMAN *(gözleri yaşararak)*— Ah Beyim anasız buyüyen çocukların gönülleri daima kırgın olur!..

NAİL B. *(pek müteessir)*— Suş Neriman! O meş'um hikâyeyi bana hatırlatma.. İyi olmıyan yaralarımı tekrar kanatma!..

NERİMAN— Ben bunu açmak istermiydim hiç?.. Fakat siz türlü türtü endişelere düşüyorsunuz.. halbuki mes'elenin iç yüzü bu..

NAİL B.— Ne yapayım? Kabahat benim mi?

NERİMAN— Sizde haklısınız.. o da.. Evlat kalbi bu?..

NAİL B.— Haklısın Neriman! Vildan son defa annesine gittiği gündenberi daha mahzun, daha içli!.. Bu çocuk anasını görmemeli Neriman! Onu gördükçe betbaht olacak! Artık müsamaha etmiyeceğim!.. Benim muhabbetim ona kâfi değil mi? Vildancığı iki kat bir şefkatle bağrıma bastım.. Ona üvey ana acısı hissettirmedim.. Babası ona kâfidir...

NERİMAN — Aldanıyorsunuz Beyfendi!.. Siz kızınızı seviyor sunuz, ona bir çok fedakârlıklar yapıyorsunuz, fakat, bu kâfi değildir. Ne yapsanız nafile!.. Bir evlat kalbi için ana ihtiyacı her şeyden üstündür..

NAİL B. *(bir az hiddetle)*— Sen de olan şeyleri bilmiyor gibi söylüyorsun Neriman! Beni alçakca aldatmiş bir kadın, evladıma ana olamaz! Kızın, onun adını bile işitmemeli idi!.. lıyor musun Neriman? Yüzlerce mektubunu yakaladığım gün, bütün hakaretlerimi nasıl sefil bir sükûtla kabul etmişti.. Bir yaşında yavrusunu beşikte bırakıp kaçan bir kadın analığa layık bir mahluk değildir! Of Neriman!.. Niçin bana bu fenalığı yaptın?.. Niçin benim kalbimi kanattın?.. Başım çatlıyacak gibi zonkluyor!.. Ben gidiyorum Neriman.. Bir az hava almağa mühtacım.. Vildanı mes'ut etmek için çareler düşüneceğim..

Nail Bey bir kapıdan çıkar, diğer kapıdan Vildan telaşla girer.

II İNCİ MECLİS

Vildan ve Neriman

VİLDAN— Dadı! Dadıcığım.. Annem geldi!..

NERİMAN — Aman yavaş söyle yavrum baban duymasın!..

Vildan kapıya koşarak annesini karşılar.

III ÜNCÜ MECLİS

Neriman Vildan ve Macide

VİLDAN *(annesinin boynuna atılarak)*— Anneciğim!..

MACİDE *(kızına sarılıp öperek)*— Yavrum!.. Vildancığım!.. *(ellerini tutup yüzüne bakarak)* Ah güzel yavrucuğum! Niçin bu kadar zayıflıyorsun? Rengin nakadar solgun!.. Hastamısın Vildan? Ellerinde de nöbet var!..

Neriman sessiz sessiz ağlar.

MACİDE *(Nerimana dönerek:)*— A!.. Neriman kalfa! Seni birden bire fark edemedim? kusuruma bakma! İyisin inşallah.

NERİMAN — İyiyim hanımcığım.. teşekkür ederim..

MACİDE— Neriman kalfa, Vildancığım rahatsız görünüyor.. Ah! yarabbi, yavrusundan ayrı düşen analara sen acı! Yavrum Vildancığım.. Söyle bana nerenden muztaribsin?..

VİLDAN *(annesinin göğsüne sokularak)* — Bir şeyim yok anneciğim!.. Seni birden bire görünce sevincimden sarardım!..

NERİMAN— Allah hiç bir çocuğu anasından, babasından ayırmasın! Bir az evel Beyfendi de sizin gibi meraklandı..

MACİDE— Ben bu gün her şeyi gözüme alarak, izzeti nefsimi ayaklarımın altına alarak bu kovulduğum eve geldim! Nail Beye söyleyeceğim.. Artık bu zulüm yetişir!.. Evladımı bana versin! Tahammül edemiyeceğim!

VİLDAN— Ben de dayanamıyacağım anneciğim!.. Ben de sensiz yaşayamıyacağım!..

MACİDE *(müteheyyiç)*— Yazık değil mi benim bir tanecik yavruma?.. Harap oluyor evladım!.. Ben her dakika gözlerimi üzerinden ayırmam, ona mini mini bir bebek gibi bakarım.. Biliyorum, Nail Bey yine ısrar edecektir.. Fakat artık boyun eyecek değilim!.. Kalk Vildan!.. Kalk hazırlan çocuğum!.. Anacığını bugün mahzun gönderme..

VİLDAN *(ağlıyarak)*— Anneciğim!..

MACİDE— Niçin tereddüt ediyorsun yav-

rum?.. Ben senin annen değil miyim?.. Beni sevmiyor musun? *(ağlıyarak)* Çocuğumu benden soğutmuş.. Evladım bir kerre elime geçsin!.. bir daha yanımdan ayrırmıyım?..

NERİMAN— Sizde haklısınız hanımcığım.. O da baba!.. Dile kolay!.. Tam yirmi senedir genç baba bütün gençliğini bu çocuğa feda etti.. Hakkını nasıl inkâr etmeli? Yüreğim parça parça oluyor!.. Ne yapmalı yarabbi?.. *(Bir lahza sükût)*. Aman beyfendi geliyor!.. Hanımcığım siz şu odaya giriniz.. Sizi birdenbire görmesin..

Macide yan odaya girer, Nail bey içeri girer.

IV ÜNCÜ MECLİS

Nail, Neriman ve Vildan

NAİL B. *(kızına)*— Vildan!.. Ne oldun yavrum?.. Yene sapsarısın!..

VİLDAN— Hasta değilim babacığım!.. Merak etmeyiniz!

NERİMAN— Bu kadar merak iyi değildir Beyim.. Evladınız maşallah aslan gibi!..

(Neriman çıkar)

Nail B. *(Şefkatle)*— Vildan!. Bak yavrum sana ne getirdim. *(Cebinden bir mahfaza çıkarır)* Bu inci kolyeyi dün görmüştüm.. Ben pek beğendim.. Bilmem senin hoşuna gidecek mi? *(Eliyle Vildanın boynuna takmak ister)* Nedir bu halin Vildan? Titreyorsun?..

Vildan —gözleri yaşlı— Bir şeyim yok baba!.. Teşekkür ederim...

NAİL B.— Seni çapkın seni!. Ben senden teşekkür istemiyorum.. Gül bana?.. Sevgili yüzün gülsün! Bana lâzım olan bu,.. Sarıl bana Vildan! Öp beni yavrum?. Yok! öyle resmî küçük hanım edâları istemiyorum!.. Ha-

ni mini mini bebekken dizlerime sıcrayıp boynuma sarıldığın gibi!..

(Vildan, muztarip bir hisle babasını öper).

NAİL B. (teessürünü gizlemeğe çalışarak).

— Vildan bak hatırıma ne geldi benim?.. Havalar iyiden iyiye ısındı.. Seninle Boğaz içinde küçük bir yalı tutalım.. Sen, ben, Mükerrem güzel bir yaz âlemi yaparız.. Mehtaplarda nışanlınla beraber kürek çeker, beni gezdirirsiniz.. Sabahları erken serin sularda balıkcılığa çıkarız.. Bütün yaz herkesten uzak, rahat bir hayat içinde bol bol boğazın serin ve temiz havasını koklarız. Şehirde çok bunaldık artık.. Nasıl memnun oldun mu?...

VİLDAN *(sesi titriyerek)* — Siz şehirde daima meşgülsünüz baba..

NAİL B. — Sen beni düşünme yavrum.. Haftada üç gün şehre inerim olur biter.. Fakat bir şartım var!.. Yalıyı sen intihap edeceksin.. Artık böyle işler sana ait olacak.. Öyle değil mi ya? Yarın, öbürgün ev hanımı olacaksın...

(Vildan, göz yaşlarını zaptetmeğe çalışır)...

NAİL B. *(dikkatle bakarak)*— Vildan! Ağlıyor musun?.. Söyle yavrum, nen var senin.. Baba gözü aldanır mı?.. Hem artık bu gizlenecek gibi değil!.. Sen her gün ağlıyorsun!. Gülerken bile ağlıyorsun!.. Vildan, kızım... niçin betbahtsın?

VİLDAN— Evet baba!.. Ben pek betbahtım!.. *(Hıçkırır)*

NAİL B. *(Iztırapla kızının saçlarını okşıyarak)*- Söyle sevgili çocuğum.. Niçin betbahtsın? Tali'siz babanın sana veremediği saadet nedir? Ne istiyorsun kızım?..

VİLDAN *(zaptolunmaz bir heyecanla ayağa kalkarak)*— Annemi istiyorum! Annemi istiyorum baba!. Her çocuk gibi ikinizi bir arada görmek istiyorum!... Bu hasret, bu sonsuz acı ile şimdiye kadar nasıl verem olmadığıma şaşıyorum!.. Baba, artık tahammül edemiyeceğim!.. Annemi istiyorum!.. Yoksa her türlü zevk benim için azaptan ibaret kalacak!.. Yüzüm gülmiyecek.. Annemi istiyorum... Anneciğimi istiyorum baba!..

NAİL B. *(sap sarı)*— Kızım.. Vildan!.. Yavrum!.. Beni istemiyor musun?..

VİLDAN— Seni de istiyorum babacığım.. Sensiz de ömrüm kararır.. İkinizi bir arada görmek istiyorum.. Ah Allahım ikinizi bir arada göstersin bana! İkinizin şefkatini birden hissetmek bana ne büyük bir saadet verecek!.. Baba.. Niçin ağlıyorsun?.. Baba beni affet!..

NAİL B. *(sarı bir sima ve bitkin bir sesle)*— Her şeyimi sana feda ediyorum kızım!.. İzzeti nefsim de.. gururum da.. senin sa'adetin için feda olsun!.. Sen mes'ut ol yavrum... Annene.. haber gönder.. kızım!. gelsin!.. Yanımıza gelsin!..

VİLDAN *(sevincle fırlıyarak)*— Annem burada babacığım?:. Kızını nakadar mes'ut ettin baba!.

(Kapıyı şiddetle açarak seslenir)— Anne.. Canım anneciğim gel...

(Macide girer)

VİLDAN— Anneciğim.. babam seni bekliyor! Gel anneciğim gel!..

(Macide mugberane, sap sarı, pek bitkin ve harap görünen kocasına bakar; birden gözlerinde derin bir merhamet ve şefkat belirir. Nail beye doğru yürür).

MACİDE *(tatlı bir sesle)*— Nail Bey!. Kızımızın saadeti namına sizinle görüşmeğe gelmiştim!.,

(Vildan sessizce dışarı çıkar)

NAİL *(harap bir sesle ağır ağır:)*

— Kızımızın saadeti? O.. ancak sizinle kaim Macide Hanım.. Burada kalmanızı rica ediyroum...

MACİDE— Bu fedakârlığa pek büyük bir iztirapla râzı olduğunuzu görüyorum Nail Bey!.. Sizi mütemâdi bir eza içinde görmek istemem...

NAİL B. — Ne yapabilirim? Başka çare yok ki?..

MACİDE— Var, müsade ediniz! Vildan benimle beraber otursun... Şimdiye kadar gösterdiğim tahammül bu mükâfata değmez mi?

NAİL B.—Ya Ben?.. Ben çocuğumdan uzak nasıl yaşarım?...

MACİDE— Ben nasıl yaşadımsa...

NAİL B. — *(Macideye kin benzer bir nazarla bakarak)*: Siz bu iztiraba lâyıkdınız!..

MACİDE *(cür'etle)*— Hayır değildim.. Ben mücrim değilim Nail bey!.. İşte i'tiraf ediyorum: ihanet mektupları diye yakaladığınız bir muammaya benzeyen mektuplar benim süt kardeşimin esrarı idi.. O meşrutiyet için çalışan bir vatanperverdi.. Benim nakadar ateşin bir hürriyetci olduğumu unuttunuzmu?. Süt kardeşim, aramızdaki fikir ve emel birliği için beni pek severdi.. Bana yazdığı mektuplardaki o derin samimî hitaplar hep o temiz menba'dan kaynıyordu.. Onun muvaffakıyeti benim için aziz bir emeldi.. Sen o mukaddes sırrı bir hiyanet talakkî ettiğin gün âdeta çıldırmıştın!.. ve bana el kaldırmıştın!..

Kocamın bana el kaldırması benim için en tahammül edilmez bir hakaretti.. O acı hakaret karşısında ben de çıldırmıştım.. Gözümde en aziz bağların bile kıymeti kalmamıştı!..

NAİL B. *(Macidenin ellerine sarılıp öperek)*— Beni affet Macide!. Düşün, yirmi beş yaşında alevli bir gençtim... ve seni dünyanın en azametli bir aşkı ile seviyordum... Sana tapınıyordum Macide!.. Şimdi kızımıza tapındığım gibi...

MACİDE *(gözleri yaşlı)*— Menfalarda büyük emelinin hasreti ile ölen zavallı kardeşimin mükaddes ruhuna yemin ediyorum Nail.. Ben mücrim bir zevce değilim.. Kızımı göğsüme basmağa lâyık olacak kadar temiz bir anneyim.

NAİL B. *(Derin bir saadetle)*— Vildan, Vildan! Nerdesin kızım?

(Vildan girer).

NAİL B.— Kucakla anneciğini Vildan!..

Benim melek çocuğum! Babana ne büyük bir saadet verdin! Hayat bütün tatlı zevkleri ile bizim için yeniden başlıyor.. Sarıl annene!.. Beni de unutma Vildan!..

(Vildan sonsuz bir sevinç içinde bir kolu ile annesine öbür kolu ile babasına sarılırken perde iner.)

İki tel beyaz saçım

Gençliğimin lekesiz hayalini taşıyan
Gözlerime uzandı iki tel gümüş saçım;
Kalbin şahikasından uzaklarda yaşıyan
İhtiyarlık remzini alnıma örmüş saçım!

Bu iki gümüş teli çetin ömrüm işledi,
Gururumun ördüğü bir ibrişim ağından;
Hayatın enginında benliğim genişledi
Hakîkatı tattıkca ruhumun kaynağından...

Birer istifham gibi öyle çizgilenmeyin
İhtiyarlıktan gelen beyaz saçlarım sakın!
Sevgiyle çarpan kalpten sessizlik dilenmeyin
Kalbin gözü yoktur ki sizi görsün anlasın.

Moda *Kâzım Sevinç*

Hapishanede Kadın hayatı

Hapisane der demez insanın gözü önüne derhal karanlık ve rutubetli bir zindan hayali gelir ve burada ömür çürütmeğe mahkûm bi-çare betbaht insan hayatlarının hali, tüyler örperdici bir hisle dimağımızda yer bulur. Hele kadın hapisanesi, kadın zındanı deyince, yaradılış itibariyle erkeklerden zayif ve daha az mütehammil kimselerin bu souk, korkunç yerlerde geçirmeğe mahkûm oldukları hayat, üzerimizde daha acı ve daha acıklı bir têsir bırakır.

Hapisane, bir kadın hapisanesi nasıl bir yerdir? İşte karilerimize kısaca bunu yazacağız. Fakat sakın ürkmeyiniz. Tasvirini yapacağımız hapisane, korkunç hayali ile zihnimizde büyüyen zından değil, belki bir mektep, bir islahane ve bir istirahat yeridir.

Bu nasıl mı olur diyorsunuz? Öyle ise gelin beraberce Almanyadaki kadınlar hapisanesini gezelim.

Alman hapisanesi, bütün dünya içinde model bir hapisanedir. Orada mücrimler tecziye değil, terbiye edilirler.

Alman kanunları, harpten sonra hapisaneye düşmek felâketinde bulunan betbahtlara işte bu usulü tâkibe başlamıştır.

İlk islahata *Barminstrasse* kadınlar hapisanesinden başlanmış ve tâkip edilen gaye cebir ve şiddetten ziyade hilm ve mülâyemet, şefkat olduğundan bu hapisane müdüriyetine erkekden ziyade kadın bir amir getirilmesi tercih edilmiştir.

Kadın hapisanesinin müdiresi, Madam Helfer isminde genç, zeki, faal bir kadındır. Madam Helfer aynı zamanda da Prüsya Diyet meclisinde mebusdur.

Bu kadının idare ettiği ve dünyanın en mükemmel ve medeni hapisanesi dediğimiz mahallin binası hiç yeni ve asri değildir. O, demir, taş ve tuğladan yapılmış eski bir binadır.

Fakat Madam Helfer bu eski binanın içinde yep yeni bir ruh yaşatmağa muvaffak olmuştur.

Burada, eski bildiğimiz zamanların ne rutubet, ne karanlık ne de yatak yerine kum, ot, ve samanlarından eser görülmez. Koridorlar, odalar, salonlar, evet salonlar da var, hep bol ziya ve temiz hava içinde yıkanmaktadır.

Hele bağçesi Almanyanın en muntazam parkından daha güzel surette çiçeklerle, tarhlarla süslenmiştir.

Bu hapisanenin yalnız bir tek zındanı, korkunç ve karanlık bir hücresi vardır. Fakat bu hiç kullanılmaz. Neye yarar biliyor musunuz? Hapisaneye ilk gelen mahkûma burası gösterilir ve denir ki:

— Sana verilen serbesti ve istirahatten ayrıldığın gün gireceğin yer burası dır.

Ve hiç kimse de hapisane disiplini hilafında haraket etmediği için bu karanlık zındandaima boş kalmakta dır.

Hapisanede kadın mahkûmların hayati tıpkı bir mektep ve bir hastane de imiş gibi tanzim edilmiştir.

Sabah saat altıda **kalk!** çanı çalar. Herkes kalkmağa mecburdur. Saat sekize kadar odaların, yatakların tertib ve tanzimi, tuvalet ve kahvaltı zamanıdır.

Sekizden dokuza kadar bütün mahkûmlar için bağçede, çiçekler arasında gezinmek mecburî dir. Her kadının hapisanede hususî bir odası vardır.

Her on beş günde bir mektup yazmalarına ve her ay ziyaret kabul etmelerine müsade edilir. İlk zamanlar günde bir saat gezme izni olur. Mahkûm kimse ile görüşmez.

Bir az sonra yalnız bir arkadaşla görüşmesine müsade edilir. Üçüncü dereceye yükselen mahkûm artık toplu hayat içinde yaşamağa hak kazanmış demektir.

Beş ay zarfında en ufak bir ihtar bile almamış olan bir mahkûm, beş ay sonra odasını istediği gibi süslemek izinini alır. Kuş, tavuk bile beslerler.

Hapisanenin bütün odaları çiçek içinde süslü olduğuna nazaran tekmil mahkûmların hüsnü ahlak gösterdikleri ve islahı hal etmek üzere bulundukları anlaşılır.

Size daha garibini söyleyelim. Bütün bir sene, idarenin teveccühünü kazanmış olanlar sene de bir gün sokağa çıkıp dolaşmağa izin alabilirler. Tabii muhafız refakatında olarak.

Eski hapisanelerin demir zincir ve sıkı baskı altındaki zindan hayatına karşı yeni Alman hapisanesinde Alman disiplininin yeni cereyanını gösteren bu tecziye yerine terbiye ve islah usulü çok faideli neticeler vermiştir.

Her mahkûm betbahttır. Cürmünü ya kazaen ve yahut zayıf bir anında işlemiştir. O, hem islah, hem tedavi edilmeğe mühtaç dır. İşte Alman hapisanesi mahkûmlara hem mektep ve hem hastane vazifesini bu maksatla görmekte ve muvaffak da olmakta dır.

Öğle zamanı hapisane aşcısı, yanında bir kaç yardımcı mahkûm olduğu halde tekerlekli bir araba ile odalara yemekleri dağıtır. Yemek çok çeşitli değildir. Fakat temiz ve boldur.

Akşam altıda aynı veçhile akşam yemeği dağıtılır. Sekizde de *yat!* çanı çalar. Her taraf temizlikten pırıl pırıl yanar. Bütün gün mahkûmlar bağçede, atelyelerde, odalarda kendi hisaplarına çalışırlar. İstirahat zamanlarında kitap okurlar. Bayramlarda hapisane kilisesinde ibadet ederler.

İbadetten sonra müsamere salonunda musiki çalarlar, dans ederler, eğlenirler.

Arasıra Almanyanın mâruf tiyatro sanaatkârları hapisaneye gelerek konser ve temsil verirler. Mahkûmların, hapisane kütüphanesinden haftada bir kitap almak hakları-dır. Eğer her hangi bir ders almak ve ya lisan öğrenmek isterlerse teshilat görürler.

Hapisane idaresinin en mühim tetbirlerinden biri de mücrimleri cürümlerinin derecesine göre toplu tutmasıdır. Mesela çocuk düşürme gibi sebeplerden mahkûm edilmiş olanlar hiç bir vakit adam öldürenler ve hırsızlık edenlerle bir arada bulundurulmazlar.

Bütün mahkûmlar, hapisaneye girdikleri andan itibaren kısa bir müddet çok sıkı bir rejime tâbi tutulurlar.

Sonra bu sıkılık tedricen ve mahkûmûn göstereceği hüsnü ahlak ile gevşer.

YUNAN EDEBİYATI

KEMALETTİN ŞÜKRÜ

Lirik Şiir — Dramatik Şiir — Yunan Tiyatrosu · Komedyalar — Yunan Nesri — Tarihciler — Hatipler — Filosoflar — Yunan edebiyatı nasıl söndü?..

Lirik şiirin ilk vatanı eski Yunanistandır. Harp meydanlarında cengâverlerin cesaretlerini artırmak, vatan şenlikleri esnasında ilahların hatıralarını yâdetmek için şarkı gibi söylenen manzumelere (Lyre) ismi verilen bir musiki âleti refakat ederdi. İşte bu suretle vücut bulan manzumelere musiki aletinin ismi verilerek *Lirik şiir* denilmiştir.

Bidayette bu şekil ve suretle vücut bulan *Lirik şiir*, sonraları gayesinden istikametini çevirmiş ve ekseriya fena hislerin, ihtirasların meddahlığını yapmağa âlet olmuştur.

Eski Yunanın Lirik şairleri arasında en mühim sima *Anacréon* (Anakreon) ve *Pindare* dır. Biri beşinci, diğeri altıncı asırda yaşamıştır.

Bilhassa Pindarın bıraktığı nam daha yüksektir. Yunanistanın en parlak devrinde yetişmiş olması ve aynı zamanda hayatını çerçeveleyen halk efsaneleri onu daha sağlığında çok meşhur yapmıştır. Pindar gibi sağlığında alkış, hörmet ve takdir toplamış pek az şair vardır.

Démosthène

Atina, bu büyük şairi için şehrin meydanında güzel bir heykel rekzetmişti. Heykel, Pindarı bir elinde (Lyre), dizinde bir kitap olarak temsil ediyordu.

İskender, muzaffer olarak Atina ya girip şehri baştan başa yaktığı zaman yalnız bir tek eve dokunmadı. Çünki bu evin üstünde şöyle bir ibare okumuştu :

"Pindar ın evini yakma !,,

Pindar, bütün eserlerinde Allahın kudsiyet ve kuvetini iylan etmiştir. Hatta bir şiirinde: *insan dimağının ilim çiçekleri ile süslenmesi ancak Allahın yardımı ile kabildir* demektedir.

Yunan lirik şairleri arasında şöhret bulmuş kadınlar da var. Bunlar dokuz tanedir. En başlıcası meşhur Sapho (Safo) dur. Pindar dan bir asır evel yaşamış, *Lesbos* adasında doğmuştur. Doğduğu adanın genç kızları ile açtığı bir şiir mektebinde kendisine peri unvanını verdirmiştir. Uzun zaman Sicilya da yaşamış ve burada onun namına madalya basılmış, heykel dikilmiştir.

Dramatik Şiir

Dramatik şiir in başında facialar (trajedi) gelir. Lirik edebiyatta olduğu gibi dramatik edebiyatta da facia şiirleri ve temsil tarzı ilk defa eski Yunanlılarda başlamıştır.

O devirde, her sene bağ bozumu zamanı Baküs şerefine şenlikler yapılır, çalgılar çalınır, şarkı söylenip raksedilirdi. Sonra da Baküs şerefine kurbanlar kesilirdi.

İlk defa olarak Thespis isminde bir şair, her vakit aynı olan bu şenliklere bir yenilik ilavesini düşündü ve şarkılara bazı efsane hikâyelerini manzum olarak inşat eden parçalar ilâve etti. Bilahere *Eschyle*, bu tarzı daha ziyade tekemmül ettirdi. Yunan trajedisi tamâmen millidir. Sahnelerindeki eşhas Yunan kahramanları, temsil edilen eserler Yunan tarihine ait menakıptır.

Yunan Tiyatrosu

Trajedi artık doğmuştu. Bütün halkı bir yerde toplayacak ve temsil seyredecek bir yer yapılmak istendi. Otuz bin seyirci alacak ilk tiyatro da Atina da bu suretle vücut buldu. Sahne yarım daire şeklinde idi. Orkestranın bulunduğu mahal, Amfiteatr şeklinde olan halk kısmı ile sahne arasında idi.

İlk kıymetli eserler *Eschyle* ve *Sophocle* un eserleridir.

Bilhassa Sophocle, devri kadimin en yüksek trajedicisi olarak mâruftur. *Eschyle*, eserlerinde insanı

olduğundan yüksek gösteriyordu. Sophocle *olduğu gibi* göstermiştir. *Sophocle* un şiirleri Lirik şiirin şaheseridir.

Euripide (öripid) de yazmış olduğu on sekiz trajedi ile Yunan tiyatrosunda yeni bir çığıra sebep olmuştur. *Euripide*, Aristot un tâbiri gibi *faciaların faciacısı* dır, yâni kalpleri teheyüce getirmekte çok yüksek bir kudreti vardır.

Euripide in gayesi *insanı* bütün fenalıkları ve bütün küçüklük ve zayıf noktaları ile göstermekti. Bunda muvaffak olmuştur. Fakat meydana getirdiği eserler iki evelki trajediciye nisbeten daha az ahlakî dir.

Komedya

Komedya da tıpkı *trajedi* gibi Bakûs şenliklerinden doğmuştur.

Aristophane (aristofan), eski Yunanistanın ilk komedya yazanlarından en mârufu, hatta birincisidir.

Eserlerinde siyaset mühim rol alır. Eğlenceli şekil ve sözlerle şair halka çok güzel ahlak dersleri verir. İnce nüktelerle siyasi şahsiyetleri hırpalar. Kusurlarını ortaya koyar. Bilhassa felsefeye hücum eder. Sokratı, bir çok defalar piyeslerinde tenkit etmiştir. O devirde Atinalıların bir mahkeme merakları vardı. Şehirde yalnız altı bin hâkim mevcuttu. *Aristophane* bunu da *Eşek arısı* isimli komediyasında ve iğneli bir şekilde hicvetmiştir.

Platon

Eski Yunan edebiyatının şiire taalluk eden kısımlarını bu suretle hülasa ettikten sonra şimdi de edebiyatın *nesir* vadisine geçeceğiz.

Yunan Nesri

Yunan edebiyatının nesir kısmını üçe ayırmak lâzımdır: *Tarih, Hitabet, Felsefe.*

Eski ve iptidai devirlerde tarih yazmak, tarihci olmak için çok gezmek, dolaşmak iycap ederdi.

Yazılacak eser için istinat edilecek vesikalar ancak gözle görülen vesikalar olabilirdi; elde daha evel yazılmış tarih yoktu. Tarihcilerin en eskisi *Herodot* dur. *Herodot*, Miylattan evel 484-406 senelerinde yaşamıştır. Bütün Yunanistanı, İyranı, Mısırı dolaştı. Buraların okumuş, âlim insanları ile tanıştı. Onlara sualler sordu, halkın ahlakını tetkîk etti. Mâbetleri gezdi ve bu suretle dir ki meşhur *Tarih*ini on iki sene de bittirdi. *Herodot* un tarihi yüz yirmi senelik bir devrin tarihidir. Onda *Yunanlılar* ile *İyraniler* arasındaki harplerin tafsilatı ve muasır milletlerin muhtasar tarihleri vardır. Herodot aynı zamanda şairdi. Bu itibarla dır ki ona *tarihcilerin Homeri* ismi verilmiştir. *Herodot* dan sonra, onun açtığı tarih çığırında bir çok müverrihler yetişti. *Thucydide, Xnophon, Polybe, Plutarque* gibi yüksek tarihciler birbirini asır farklarıyla tâkip ettiler.

Thucydide daha ziyade siyasî idi. Eserlerinde bu hedefi tuttu.

Xnophone hem tarihci, hem cengâver, hem filosof, hem edip olarak şöhret bulmuştur. *Xnophone*'un hocası *Sokrat* idi.

Polybe bilhassa hırafelere, efsanelere düşmandı. Yaşadığı devir Yunanistanın istiklalini kaybedeceği ve Romalıların esaretine düşeceği devre tesadüf eder.

Tarihciler arasında *Plutarque* bilhassa *Biyografi* yazmakla mâruftur.

Hitabet

Atina da *söz* ün kuvet ve kıymeti *yazı* dan fazla idi. Hitabet kudreti olanlar halkı tamâmen avuçları içinde tutabilirlerdi. Yunan hatipleri içinde *Solon, Pisistrate, Themistocle* gibi çok yüksek hatipler yetişmiştir.

Bilhassa meşhur *Pericles* (Perlikes) ki, başlı başına bir devire hâkim olmuştur, kürsiye çıktığı zaman etrafa *yıldırım saçdığını* tarihler kaydederler.

Felsefe

Yunan filosofları içinde zikre şayan olanlar bilhassa *Sokrat* (Sokrat), *Platon* (Eflatun), ve *Aristote* dır.

Yunanlıların, her şeyin esasını arayıp bulmak meraklarıdırki Yunan felsefesine vücut vermiştir.

Sokrat çok çirkindi. Fakat büyük ve güzel bir ruha maliktı. Atina gençliğini istiyla eden Sophism mesleği ile mücadele etti. Sokakta, dükkânda, kırda, eğlence yerlerinde, nerde olursa gençliği yakalar ve telkinlerini yapardı.

BİR GENÇ KIZ

Asri terbiyeyi layıkıyle anlıyan BİR GENÇ KIZIN kendi muhitini nasıl değiştirdiği, aile hayatına nasıl saadet getirdiğini gösteren bir hikâye.

Yazan: NEZİHE MUHİTTİN

(Geçen nüshadan mabat)

Cevdet o akşam geldiği zaman yine Handanı Nerminin yerinde buldu.. Yarım saat oturduktan sonra derin ve müz'iç bir düşünce ile evine döndü.

Bir mektup yazmağı tasarlıyordu...

Ertesi gün, kırık bir ümitle gittiği evden müthiş bir inkisarla avdet etti.. Gece yazmış olduğu mektubu hizmetciye vererek Nermine göndermeğe bir türlü cesaret edememişti.. Belki genç kız, birdenbire aralarında itiraf edilen his meselesi etrafında kendikendine düşünmek ve bir karar vermek ihtiyacını hissetmişti.. Belki kendi kendini dinlemek istiyordu. Onun bu mahrem arzusunu karıştırmak münasip değildi. Her halde teenni ve temkin göstermek mecburiyetinde olduğuna meraretle hükmederken daha bir akşam evel göğsünde saklanan o munis başın sıcaklığını özleyordu..

. . . . . .

Neriman âsabını gevşeten, ona hissi vehimler yaşatan sıcak ve yumuşak yatağından fırlayarak kalktı.. Kaç günlerdir banyosını ve adali mümareseleri terketmişti.., alışık olduğu sür'atle souk banyosunu ve firiksiyonunu yaptı.. Yüzünün ve vücudunun adeleleri, yeni ve taze kanın cevlaniyle sertleşmiş ve penbeleşmişti; hayattan memnun bir kuvetle masanın başına oturdu ve yazmağa başladı..

Beş dakika geçmeden bir ses, halsiz, fersiz, iniltiye benzeyen bir sese başını çevirdi.. Bu, sallana, sallana yürüyen amcasıydı.. Yerinden fırladı, düşmek üzere olan ihtiyarı kuvetli kollariyle kavrayarak kanapeye oturttu:

— Amca ne yaptınız? Kendinizi niçin yordunuz?

— Kızım, seni hasta dediler, çok merak ettim.. çok üzüldüm.. söyle bana kızım sana ne yaptılar?.

— Kendinize heycan vermeyiniz Amca.. bir şeyim yok..

— O halde niçin odama gelmiyorsun? Benden bıktın mı?

— Amca sizden bıkarmıyım? Hiç insan babasından bıkabilir mi?

— O halde babana darıldın kızım; hatrıma gelmedi dağil, haniya o akşam ben senin fikrini danışmadan bir hodbinlik daha yapmıştım? Hislerine dokunmuş olduğumu anlayorum.

Platon, eski ismi *Aristoclès* iken omuzları çok geniş olduğundan jimnastik hocası tarafından ismi *Platon* konulmuştur.

Sokratın şakirdi idi. Onun ölümünden sonra uzun seyahatlerle bilgisini artırdı ve Atina ya gelerek bir *felsefe Akademyası* açtı ve burada tam 40 sene hocalık etti.

Platon un eserlerine [İncilin başına insan eliyle yazılmış mukaddeme] namı da verilmektedir.

Aristote ise emsalsiz bir *zekâ* idi. Eserlerinde hem şiir, hem belagat, hem ahlak, hatta mevcut ilim bilgilerinin hepsi ile temasa gelen noktalar vardır.

Netice

Hülasasını yaptığımız Yunan edebiyatı tarihinin neticesi başlangıcı gibi parlak olmadı. Yunanistan, siyasi istiklalini kaybederken edebi kudretlerinin izleri de yavaş yavaş silindi.

Asya ya, Mısıra, Romaya dağılan, kaçan Yunan şairleri, hatipleri, edip ve filosofları oralarda da bilgilerini neşrettiler. Fakat istiklaline hâkim olarak yaşanan devirlerin meydana getirdiği *şaheserler* e bu yeni eserlerde artık tesadüf edilmiyordu.

— Amca size çok rica ederim bana artık o meseleden bahsetmeyiniz!

— Ah nasıl anladım hata ettiğimi! Peki kızım, peki yavrum.. bir daha sözünü bile açmam.. Sen istediğini intihap etmekte hür ve serbestsin..

— Teşekkür ederim amcacığım.. Çok utanarak sizden bir şey daha rica edeceğim..

— ? : : :

— Amca, artık iyileştiniz.. Benim yerime, kızınız size daha yakın bir samîmiyet gösterebilir. Bana artık müsaade ediniz.. buradan gitmeğe mecburum.

— Nermin neler söylüyorsun kızım? Hiç bir kız çocuğu babasından ayrılır mı? Ben ölürsem kakkın var.. Fakat benim cenazem çıkmadan sen buradan bir yere gidemezsin! Gidebilirsin Nermin, fakat beni kimlere bırakacaksın.

Benden saklamak istediğin sırlar var sende; kızım, babana kalbini aç; istersen, bunun içinse ben Cevdet beye söylerim.. O mert, terbiyeli bir gençtir... bir daha evimize bile gelmez...

— Hayır amca yanılıyorsunuz.. Böyle bir şey yok.. rica ederim Cevdet beyle bu bahsı tekrarlamayınız..

— Peki Nermin.. o halde beni terk etmiyeceğini vâdet; sen gidersen bu evde ben, pek zavallı ve yalnız kalacağım..

İhtiyar iki elini açmış, ağlamış gözleriyle niyaz eder gibi cevap bekliyordu. Nermin masadaki kâğıtı bir eliyle buruşturarak:

— Peki amcacığım dedi, üzülmeyiniz, gitmem. Sizinle oturacağım.. haydi artık çok yoruldunuz, sizi yatağınıza götüreyim..

***

— Anne bu rob kaça çıktı?

— İşte yeni bir ahlâk daha... rica ederim Handan bana böyle sualler sorma.

Handanın özleri yaşlıydı... Annesi hayret, aynı zamanda tehevvürle kızının yüzüne baktı...

— Bu ne hal Handan? Ağlayormusun? Memnun olacağına ağlayorsun ha!

— Anne, beni affet..

— Ne yaptın? Bir kusurunumu iytiraf etmek isteyorsun?

— Anne, cesaretimi mâzur gör... İçimde men edemediğim bir iztirap var... Kalbimden yeni sesler işidiyorum...

— Ne imiş bu iztirap? Hangi seslerden bahsetmek isteyorsun?

— Anne, biz bu tuvaletleri giymeğe haklı değiliz.

— Neden?..

— Neden olacak? Babam, zavallı babam, hasta babacığım kendisine lâzım olan gıdalardan bile mahrum yaşarken biz onun hakkını böyle lüzumsuz süslerle israf etmeğe haklı değiliz...

Bu cesur, bu içten gelen muztarip sözler karşısında zevk düşgünü kadının bir lahze alnına kara bir gölge yayıldı... Nihayet başını kaldırarak titrek ve adeta mücrim bir sesle müdafaaya başladı..

— Mademki hayatın her şeyini görmek ve anlamak isteyorsun Handan, o halde beni dinle: Yaptığım bu fedakârlıklar yine senin içindir.. Senin istifaden içindir.. Artık yirmi beş yaşına girdin. Halimiz mâlum kızım. Evlenmeğe.. bir zengin izdivaç yapmağa mecbursun.. Bu akşam bazı dostlarımız bize zengin bir tüccar prezante edecekler.. Gayet kıymetli otoları, kibar apartmanları varmış.. Bu partiyi gaip etmeğe gelmez.. İşte sana haber veriyorum. Ona göre davran..

Handan kuvetli bir râşe ile titredi.. Dudakları solarak sordu..

— Anne bu adam kimmiş?

— Söyledimya.. zengin ve kibar bir tüccar.

— Demek beni bu zengin, bu kibar tüccara satacaksınız öylemi?

— Handan, Handan... kendine gel.. Bu münasibetsizliklere artık tahammül edemiyeceğim. Bunlar ne kadar kendinden büyük sözler böyle?

— Anne, sizde munsif olunuz.. Hüviyetini, şahsiyetini bilmediğim bir insana kendimi nasıl namzet addedebilirim?..

— Dostlarımıza itimadın yokmu?

— Yalnız dostların tavassutu kâfiymi?

— Bu yeni fikirlerin sana nereden geldiğini biliyorum.. Benim ilk işim o kızı evimizden uzaklaştırmak olmalı.. Yoksa saadet ve rahata hasret kalacağız..

— Anneciğim.. Çok rica ederim, Nermini hiç bir suretle ittiham etmeyiniz.. O bana tek kelime ile bile telkin yapmadı.. Fakat onu seviyorum anne..

— Aranızda geçenlerin hepsini biliyorum.. Yaptığı mârifetlerden sonra onu sevmene hayret ediyorum.. Ne ise şimdi bunları bırakalım.. Benden başka hiç bir kimsenin tesiri altında kalmana müsaade edemem.. Son sözüm budur.. Bu akşam güler yüzlü bir kız görüneceksin. İşte bu kadar, haydi tuvaletini giy bakayım!

Handan artık taşmak üzereydi. Kapıya doğru yürüyerek cevap verdi:

— Müsaade ediniz anne, tuvaletten evel babamın ilâçlarını vereceğim.

Ve annesinin itirazını dinlemeksizin kapıdan çıktı gitti..

* * *

Handan babasının kapısının önünde Nerminle karşılaştı.. Nermin sokağa çıkmak üzre hazırlanmıştı.. Handanın kalbinde ilk defa bu ciddi ve temiz amca kızını kucaklamak, ona kalbinin masum arzularını, derin elemlerini söylemek için şiddetli bir ihtiyaç vardı.. İki genç kızın saf ve içten gelen nazarları karşılaştı.. Birbirine bakan gözlerde çok beliğ mânalar vardı.. Handan samîmiyetle titreyen sesiyle sordu..

— Nereye gidiyorsun kardeşim?

— Amcama sütle, taze yumurta aramağa gidiyorum.. Memet ağa ihtiyar bir adam.. Marikada hoppa bir kız.. onlar yapamıyorlar. Bundan sonra ben bizzat amcamın yiyeceklerini tedarik edeceğim..

— Ah Nerminciğim.. ne büyük kalbin var.

— Handan kardeşim, sesin beni ısıtıyor.. Senin samîmiyetin bana çok kuvet verecek..

Handan bir çok günlerdenberi zaptettiği göz yaşlarını bırakmıştı. Sessiz sessiz ağlayordu. Nermin onun ellerini tuttu. Onu yavaş yavaş hastanın yanındaki küçük odaya çekti. İki genç amcazade hiç bir kelime söylemeden aralarını dolduran bütün infialleri bir anda eriten sıcak bir samîmiyetle kucaklaştılar.. Nermin irşat ettiği bu genç kıza hiç bir gurur duymaksızın, onun henüz büsbütün kararmış kalbine verdiği nuru benimsemeksizin saf ve çocuk kalbiyle ince ince hıçkıran genç arkadaşının saçlarını okşayordu:

— Handan, benim aziz kardeşim... Çok kederlisin!

— Nermin, iyi kalbli kardeş... beni düştüğüm uçurumdan senin faziletin kurtardı.. Elimi hiç bırakma Nermin.. Beni affet!

— Handancığım, rica ederim bana lüzumsuz gururlar vermeğe kalkma.. Ben de hayatta sana mühtacım... bana kardeş hasreti çektirme...

— Ah! Babacığım iyi olacakmı acaba?

— Amcam iyi olacak Handan, müsterih ol. Biz genç kuvetimizle onu kurtaracağız..

— Ya annem?

— Annen de hastamı Handan?

— Annem daha çok hasta Nermin...

Nermin, Handanın kızarmış yüzünü okşayarak teselli veriyordu:

— Hepimiz çok mes'ut olacağız. Handan.. üzülme artık kardeşim.

İki genç kız bedbaht kalplere serin ve emsalsiz bir şifa veren bir samîmiyetle anlaşırken odaya Doktor Cevdet girdi. Hassas genç adam daha ilk nazarda iki masum genç kız kalbinin arasındaki yüksek ve hisli anlaşmayı kavrayı vermişti.. Hürmetle durdu.. mütehassis bir kalple sarardı, haz ve heycanla o berrak ve lekesiz çehrelere baktı. Ner-

min, Handanın ellerini tutarak dostları Doktora doğru çekti:

— Doktor, dedi, Handan pek müteessir, babası için ağlayor... Ben kendisini teselli edemiyorum... Sizin sözleriniz daha kuvetli olabilir...

Hastanın odasında hafif bir ayak patırdısı işidildi.

Handanın babası solgun çehresiyle kapının önünde belirdi... Fakat gözleri mesut ve sıhhatli idi. Bir iki adımla genç kızların arasına girdi.

Kirpiklerinde saadet parıltıları vardı...

— İyiyim ve çok mesudum Handan yavrum.. Ağlama! Ölmiyeceğim. Hepinizi mesut göreceğim.

dedi. Ve sonra iki zayif ve halsiz elleriyle iki genç kızın güzel ve mâsum başlarını birbirine karışan ince ve ipek saçları baba şefkatinin en mübarek ve taktiskâr vecdiyle öptü...

***

Gece, salonun bütün elektrikleri yanmıştı.. Dâvetliler neş'e içinde dansediyorlardı.

Handanın annesi yeşil tuvaletiyle ahbabları arasında dolaşıyordu. Fakat krem elbisesinin içinde krem danteller kadar solğun ve mahzun görünen kızına işaret etmekten, dudaklarını ısırmaktan karmenini daima tazelemek mecburiyetiyle sık, sık salondan gaip oluyordu...

Handanın tuvaleti krem dantelleri kadar solğundu... karşısında binbir kompliman yapan zengin tüccarın acemi galanterisini istikrahla seyrediyor, ve bu cehennemi gecenin biranevel sabaha yaklaşmasını ve basit keten elbisesini giyerek hasta babasının baş ucuna koşmasını temenni ediyordu.. Bu en pahalı lavanta kokularına rağmen babasının ilâç kokuları samimi ve sıcak odasını nekadar özlemişti.. Fakat mütemadiyen kulaklarının dibinde ona Avrupa hayatının debdebelerinden, Nisin sahillerinden, Montekarlonun yaldızlı sefahatlerinden, Dovilin müstesna tuvaletlerinden, Parisin ahenkli gecelerinden bahseden, ona azami bir saadet ve tantana vâdeden bu yeni görmüş ağzı ispirto kokan şişman adam kimdi? Ne hakla onun samîmi hayatına karışmak isteyordu?.. Halbuki onların, Nerminle beraber verdikleri ne güzel, ne âsude, ne ılık tasavurları ve kararları vardı...

***

— Handan!.. Arif Niyazi bey şimdi yanında idi... Seni fevkalâde beğenmiş... Çok rica ediyor.. artık ben de tereddüde lüzum görmiyorum... Dostlarımızıda tensip ediyor.. bu akşam nışanlanmanızı isteyor.. Ben muvafık buluyorum.. Babana yarın söylerim, o da çok sevinecekdir.. Anlayor mısın Handan.. şimdi nışanlandığımızı ahbablarımıza ilan edeceğim... Handan sana söyliyorum.! Kendine gel Handan! Beni işitmeyor musın?

Handan elleri ile tuttuğu kanapenin arkasında birdenbire başı şiddetle döndü, gözü karardı, sendeledi, elleri gevşedi.. bir yığın dantel halinde halının bir köşesine serildi.. Genç kız heyecanının şiddetinden bayılmıştı..

***

Handan geçirdiği şiddetli bir buhrandan sonra ertesi gün öyleden sonra derin bir uykuya dalmıştı... Annesi ömründe ilk defa gözlerine sürme çekmesini unutarak kızının baş ucunda bir kitaba göz gezdirmekle meşguldü.. Nermin, amcasına teselli vermek, onu têmin etmek için aşağıya inmişti.. Doktor Cevdet, hasta odaları arasında vakur bir sükûtle vazifesine dalgındı.. Nermin bir fırsat bulup Doktorla görüşmeğe çalışıyordu.. Bu sabah kendisine gönderdiği tezkerenin cevabını öğrenmek için pek endişeli idi.. Genç kız, metin ve müstesna iradesiyle bütün kararlarını vermişti.. Pek iyi hissediyordı ki, Handan, geçirdiği hoppa ve mânasız hayatına rağmen derin ve gayrı mahsus bir temayülle genç ve vakur Doktoru seviyordu.. Anlaşdıkları günden ve hatta aralarında geçen o müthiş ve kindar geceden sonra Handan bütün itinalarına, bütün sahte lâkaydisine rağmen genç adama merbuttu.. Nermin, kurtarmak istediği amca zadesinin son ve kat'i halâsını bu ciddi ve iyi izdivaçta buluyordı.. Bunun için fedakârlık lâzımdı.. Bu fedakârlık elle, vucutla, dımağla yapılan fedakârlıklara benzemiyordı.. Kalple

yapılan fedakârlık biraz müşkülâdi.. Fakat genç kız kalbinin ince seslerine kulaklarını tıkamanın acı zevkini bile hissetmekten korkarak Doktor Cevdete dürüst ve necip bir düşünce ile bütün hakîkatları yazmış ve kıymetli Fen adamından tasavvurlarına, kederlerine yardım talep etmişti.. Ümit ediyordı ki Doktor Cevdet gibi metin iradeli afif yürekli, ciddi görgülü bir genç, kalp kaprislerine, vicdan ve muhakemenin selâbetini tercih edecekti.

Genç kız küçük odada sessiz sessiz düşünürken Doktor Cevdet, yavaş yavaş kendisine yaklaşmıştı:

— Nermin Hanım.

— Siz misiniz Doktor?

— Evet, size cevap yazamadım, müsaade ederseniz söyleyeyeyim!

— Lutfederseniz Cevdet Bey, sizi dinleyorum.

— Nermin Hanım, cevabım çok kısa olacak... teklifinizi kabul etmek imkânsızdır... Hayatta hiç izdivaç etmemeğe kararlıyım.. Bittabi Handan Hanımla da evlenemem.. Bana gücenmeyiniz.

— Size nasıl gücenebilirim Cevdet Bey.. Hattâ bu haksız müdahele şimdi beni şiddetle mahcup ediyor..

Doktor Cevdet derin bir kalp gözüyle Nermine bakıyordı:

— Yalnız mahcupmusunuz Nermin Hanım? Size çok hürmeti olan bir kalb, kırdığınızı hiç hissetmiyormusunuz?

Nerminin kalbi men'e muktedir olmadığı bir iztirap ve heyecan içinde çırpınıyordu. Ağzından çıkacak sesin mânasından bile korkarak bir kaç dakika kendini toplamak için sustu.. Başını kaldıramıyordu.

Doktor Cevdet vaziyetten istifade etmek istemiyecek kadar vakur ve hassas bir insandı. Genç kıza eyilerek îtiraz etti:

— Affedersiniz Nermin Hanım.. İradesiz hatalar affedilebilir.. Kalbinizi kalbim kadar okuyorum. Suallerime cevap veremiyeceğinizi takdir etmeli idim. Fakat üzülmeyiniz ve sıkılmayınız. Sizin temiz ve yüksek ruhunuzu artık incitmiyeceğim.. Yarın bir vazife dolayısiyle uzun bir seyahate çıkıyorum... Bu ne kadar devam edecek, Allah bilir...

Daha hafif ve hassas bir sesle ilâve etti:

— Son sualime cevap vereceğiniz zamana kadar.. işi hayata bırakalım; o bildiği gibi devam etsin.

— .....

Nermin, hürmetin fevkinde bir hisle ayağa kalktı. Ellerini bütün bir iytimad ve şükranla genç adama uzattı. Doktor ellerine tevdî edilen bu iki temiz ve güzel eli vecd ve ihtiramla öperek hiç sendelemeden odadan çıktı gitti...

***

Erenköyünün Kozyatağına yakın en münzevi, en yeşil köşesine gizlenmiş küçük bir köşkte iki senedenberi nezih ve sessiz bir aile yerleşmişti. Her sabah tirenine yetişerek Şehirdeki vazifelerine koşan iki sevimli genç kız bütün köyün hürmet ve sitayişini kazanmıştı.

Bunlar, Nerminle Handandı. Nerminin amcası şimdi sihhatlı ve beşuş bir ihtiyardı. Her sabah erkenden bahçesine iner, eliyle yetiştirdiği meyveleri ihtiyar ve emektar Memet ağa ile beraber toplarlar.. Akşamları genç kızların şenlendirdiği küçük ve beyaz sofranın ortasındaki küçük demet bile ihtiyar ve mesut babanın yetiştirdiği çiçeklerdir..

Handanın annesi artık boyamadığı ipek gibi gri saçlarını beyaz bir tülbentle örterek güneşin feyzini, hararetini boyasız cildinde hissetmekten çok saadet duyduğunu her gün iytiraf ediyor. Handan artık fikren, hissen, ahlâken Nerminin bir ikizi olmuştu.. İki ay evel nışanlandığı genç muallim arkadaşı, genç ve ciddi kalbinin tam mânasiyle bir arkadaşıydı.. Cuma günleri iki mesut nışanlı sedef kumlu sahillerde ayın berrak ışıklarına bürünerek istikballerinin temiz rüyalarını görürken, Nermin, artık son sualine cevap verdiği Doktor Cevdetin bugün yarın avdetini bekliyordu...

(Son)

Yeni Garp Muharrirleri

Yazan : Y. N.

Henri Barbusse

1873 de Asnières de doğmuştur, 1895 de ilk şiirlerini "Ağlayan Kadınlar" ismi altında bir ciltte topladı. Daha sonra "Yalvaranlar" ve "Cehennem" isimli iki roman neşretti (1908). Fakat ona şöhretini temin eden en mühim eseri "Ateş"ti. Harbe gönüllü olarak iştirak eden Barbusse'ün cephedeki müşahade ve hatıralarını tesbit eden bu kitap görüş ve anlatış kabiliyeti ile temayüz eder. Ateş, ondan evel Fransada pek az esere nasip olmuş bir tiraj yaptı. Eserin bu büyük zaferinde, şüphesiz ki halkın harbı kendisine olduğu gibi, riyasız ve mübalağasız anlatacak bir kitaba olan ihtiyacı da mühim bir amil olmuştur. Birinci derecede muharrirlerden addedilmediği halde kendini büyük bir sınıf halka sevdirmiştir.

Ateş, 1919 da neşredilmişti. Ondan sonra siyasî ve içtimaî bazı romanlar ve etütler yazdı: Aydınlık (1919), Uçurumda Işık, Dişler arasında bıçak.

Küçük hikâyelerini, "Kalbin bir kaç köşesi," ve "Bizler" isimli kitaplarda toplamıştır.

Harpte gösterdiği şecaatten dolayı ismi iki defa emri yevmîlerde geçen Barbusse, harpten sonra zamanını eski zamanların muhariplerini tetkike hasretmiştir.

1915 te Edebiyatcılar Cemiyetinin ikinci reisi intihap edilmiştir.

Aşağıya dercettiğimiz hikâye "Bizler" isimli kitaptan alınmıştır ve kendisinin en beğendiği hikâyesidir.

Yolları

Kasabaya hâkim uzun ve dairevî bayırın tepesinde yalnız bir ev vardı.

Bu ev tepeyi dolaşan yolun tam ortasında o suretle inşa edilmişti ki yolu oraya kadar tâkip edenler ya geri dönmeye ve ya eve girmeye mecburdular.

Öte tarafında tekrar devam eden yolu tamâmiyle kapayan evin gayri tabiiliği sakin Sainte-Patenne kasabasında kimsenin nazarı dikkatine çarpmıyordu. Zaten bu tepe yolu sabahtan akşama ve akşamdan sabaha kadar hemen hemen boştu.

Bir şehrin profilinde kilise nasıl bir burun teşkil ederse, mevkii itibariyle öyle göze çarpan bu binada, bir çift, gündüzün şehirde çalışan ve hiç bir zaman eve ilâve edilmiş bir misafir odası kadar süslü mini mini çiçek bahçesinde oturmak mazhariyetine nail olamayan sessiz ve mütevâzı kasaba halkı gibi, fakirane bir hayat yaşıyordu.

Bu koca ve bu karı muhakkak ki aynı çamurdan yaratılmamışlardı. Erkeğin iki yeşil göz arasında sivri bir burnu, basık bir çenesi ve penbe bir deri üstünde çıkan kenevir rengi saçları vardı. Ancak kocasının hatsız boyuna—makûsen —kıyas edilebilecek kadar ufak tefek olan kadın, donuk bir tene ve en güzel nevi siyah ipekten saçlara malikti. Kısaca, ikisi tepeden tırnağa kadar, geceyle gündüz gibiydiler. Fakat bu teferruatın ne ehemmiyeti var. Onlarda asıl nazarı dikkati celbeden şey adeta bir tek vücutmuş gibi yaşamalarıydı. Hiç bir zaman onları ayrı görmemişlerdi. Biraz birbirlerinden ayrılsalar şeametle bakışırlardı. Birbirlerine benzemek fakat ruhen aynı oldukları için daima beraber güler ve beraber tebessüm ederlerdi. Birbirinden okadar farklı olan gözlerinin öyle benzeyen bakışları vardı ki bunlara birer bakış mûcizesi denilebilirdi.

Halkın düşüncesine göre bu çift, lüzumundan fazla sevişiyorlardı. Memlekette yetişmiş olmalarına, ve aile isimlerine nahye dahilinde sürüyle tesadüf edilmesine rağmen kendilerini o kadar birbirlerine hasretmişler ve o kadar bağlanmışlardı ki âdeta oranın yabancısı olmuşlardı.

İfrata kaçan her şey gibi bu hal de tabii beğenilmemişti. Fakat sonraları ister istemez hoş görmeye mecbur oldukları ve bilhassa bunun uzun zaman devam etmiyeceğini bildikleri için hoş görmüştüler.

Eski bir sandık kadar esmer evlerinden çıkarak, her sabah, altı kilometre mesafedeki Tholozan'a gidiyorlardı. Şehrin büyük caddesinde, her zaman, âdeta ilk defaymış gibi — görenler söyliyor — bin ihtimamla ve acemilikle

ayrılıyorlardı. O, Manoury müesseseleri önünde karısını terkediyor ve onu saat altıda, rızkını gözleyen bir dilenci gibi, fabrika methalinin gölgesinde yokluğundan titrer buluyordu.

Her akşam, kasabablar dönüşlerini seyrederlerdi: kışın ancak hakîki bir yıldız kadar küçük fenerlerinin raksı farkedilirdi; yazın, güneş batarken bayırın karanlık bulutu üzerinde iki gölge gibi çizilirlerdi. Kol kola ve hatta el ele giderlerdi. Dünyanın bir ucundan geliyorlarmış gibi haşmetli bir tavurla yürüyüşleri ve onlarda daima büyük bir haber getirenlerin hali vardı.

Gaspard «İşte geliyorlar!» diye bağırırdı.

Miette «Ne kadar da birbirine sokuluyorlar» derdi.

Ve kemik kadar beyaz dudakları büyük hadiselerde ancak o büyük «evet» kelimesini talâffuzdan başka bir şey beceremeyen pek ihtiyar Rémy nine «evet» diye fikrini beyan ederdi.

Evlenmiş olsaydı yaşından dolayı büyük anne olması icap eden Matmazel Tindare bir «ah!» çekerdi.

Ve Gibier, bu fenalık torbası, bu mundar adam, ağzını açar, fakat söylemek için, hiç te iktisat etmediği bayağı lakırdılardan hiç birini bulamazdı. Elbette ki gurubun kırmızı dekoru içinde böyle çılgınca birleşmiş çifte, insan her istediğini haykıramazdı. Bu kabil değildi.

Işte her gün böylece kasabaya ve halkına bîgâne kalarak gider ve gelirlerdi. Yangın günü olan o gün de böyle gitmişlerdi.

Yangın, sabahın saat onunda müthiş bir surette baş göstermişti. Zevahire nazaran ateş bir değirmende çıkmış, tutuşmuş tahta parçalarını ahsap binanın üzerine uçurmuştu.

Her şeye rağmen alevler evi o kadar çabuk ve o kadar tam olarak yutmuştu ki içinde neler bulunduğunu bile kimse görememişti.

Kovalarla dökülen su, yıkılan çatının kömür olmuş son parçalarını soğutmaktan başka bir şeye yaramamıştı.

Garibi şu ki yangın esnasında ev sahiplerini haberdar etmek için kimse şehre gitmemişti, ve söndükten sonra da kimse gitmedi.

Ihtiyar bir kadın: «Ne olsa yine pek erken öğrenecekler» diyordu.

Rémy nine yine muazzam hakîkatın yeknesak, boğuk ve hasis feryadiyle cevap vermişti: «evet!»

Yangın kurbanlarının dönme zamanı olan akşam geldiği zaman kasabada tuhaf bir heyecan başladı. Tecessüs ve korkuyle sürüklenen çehreler kapıların çerçevelediği karanlık içinde göründüler, sonra meydanda toplandılar; fakat aralarından, haber vermek üzere kimse ayrılmadı... Zulmetin esiri olan insan sürülerinin bir şehap beklemek üzere toplanmaları gibi gözler semaya ve bayırın tepesine doğru dönüyorlardı.

Gaspard yavaşça mırıldandı: «Geliyorlar!»

Iki kadın o kadar dehşetlendiler ki ikisi beraber «imkânı yok» diye haykırdılar.

Uzakta, kızıllaşan tepede onların çifte gölgeleri belirmişti. Felâketten haberdar olmadıkları derhal anlaşıldı. Çünki boş arsaya doğru her zamanki sakin adımlariyle yürüyorlardı.

Aşağı meydanın müphem şekilli seyircileri gittikçe heyecanlanıyordu. Felâketin kendilerine hazırladığı cezaya doğru ilerliyen iki mahkûm gibi aralarında konuşuyorlardı. Ve pek yakın olmalarına rağmen birbirleriyle o kadar meşguldüler ve kendilerini kâinattan o kadar tecrit etmiştiler ki henüz bir şey görmiyorlardı.

Gittikçe yaklaşıyorlar, yaklaşıyorlardı... Ve işte başlarını kaldırarak önlerine baktılar.

Merhameten, buraya gelerek vak'aya şahit olmasına müsaade edilen dilenci «ah!» diye inledi.

Fakat o dakikada bir şey görmemişlerdi. Muhakkak yüz yüze konuşuyorlarmış gibi tamâmiyle birbirlerini düşünüyorlardı. Yine ayni tebessümle gülüyorlardı. Bu tebessüm, insanların yüzüne biraz daha güzellik ilâve eden bu muzlim hâle görülüyor muydu, yoksa his mi ediliyordu? Görünsün ve ya görünmesin ona inanıyorlardı.

Birkaç dakika sonra, karı koca, hiç dikkat bile etmeden iki tarafa yığılan enkaz arasından geçtiler ve ayaklarında sürünen şeyleri farketmekten âciz, yürümeye devam ettiler, ve diğer tarafta, batıya doğru ilerlediler, gözden kayboldular.

Seyircilerin mütehayyir fakat hayran yüzleri bu sırra erişmek istiyormuş gibi karanlıkları araştırıyordu.

La Miyette'in içi, ifade edemiyeceği kadar basit kelimelerle doluydu; ancak dudaklarını oynattı; fakat ihtiyar Rémy ona yavaşça «Evet!» diye işaret etti.

... Ötekiler «evet... evet» diye düşünüyorlar tahayyül ediyorlardı. Hakîkaten evet... Onlar, enkaza bakarken ruhları başka yerdeydi, tabii bir şey göremediler... Evet, yolları önlerinde alabildiğine açılmış ve onlarda bu yolu tâkip ediyorlar, hepsi bundan ibaret. Madem ki evleri yerinde yoktu, orada durmamaları pek tabiiydi.

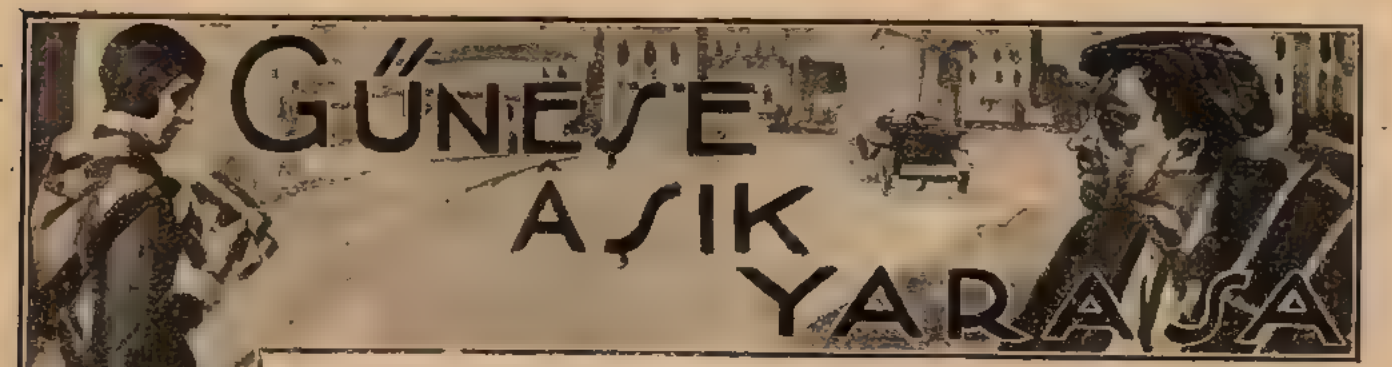

Yazan: MEBRURE HURŞİT

Eczanenin önünü kaplayan gürültülü kalabalığın üzerinden adeta bir merak ürpertisi geçti.

Camlı kapı aralandı. Telaşlı kısık bir ses:

— Olur şey değil... daha hâla sedye gelecek! diye söylendi.

Tekmil sokağı dolduran insan kümesi yeni bir şey göreceğini umarak öne doğru toplandı, sıklaştı.

Epi itişmeler, bağrışmalar oldu.

O aralık eczanenin kapısı öfkeli bir açışla ardına dayandı. Tunç yüzlü, dik bakışlı polis mêmurunun:

— Nedir bu patırdı? İşiniz yok mu sizin? Çapuk dağılın hepiniz! diyen sert sesi halkı biraz ürküttü, hattâ bir kaç kişi isteksizce çekilmeğe niyetlenir gibi oldu. Fakat birdenbire kalabalığın içinden birisi bağırdı:

— Doktora bakın, doktora!...

Sahiden, polis mêmurunun yanına gelen, başını sallıyarak ona bir şeyler söyliyen gözlüklü adam doktordu.

Meraklılardan öndeki bir kaç kişi deminki tereddütlerini unutarak sordular:

— Kuzum doktor bey... Ne oldu? Öldü mü adamcağız?

Doktor cevap verdi mi, bilinmez,... kapı tekrar hızla kapandı.

Arkada kalanlar hep bir ağızdan bağrışıyorlardı:

— Ne olmuş? Ne olmuş? Yaşıyor mu imiş adam?

— Duymadınız mı? Doktor başını sallıyarak polise «Zaten kurtulamıyacağını söyledimdi ya, zavallı gitti bile!» dedi.

Kalabalığa yeni katılan birisi sordu:

— Ne var? Gene döğüş mü oldu?

Bilgiçlik taslamak isteyenlerin her biri hadiseyi başka bir tarzda anlatmağa başladı.

Sırtında beyaz gömlek, elinde makasla dükkândan uğramış bir berber çırağı ortaya atıldı:

— Ben o camekânı süsliyordum ne zaman duydum bir karı sesi, bağırıyor «kurtarın... kurtarın!...» Attım elimden şişeleri, kutuları koştum dışarda, görüyordnm bir kaç insanlar koşuyorlar böyle... Bende koştum arkalarından..

Kasketi yana devirmiş, ince bıyıklı bir külhan beyi afili bir omuz oynatışı ile:

— Kes ulan tıraşı!... suratımızı çeteleye döndürdün... diye bağırdı ve deminki yeni gelene sokularak:

— Efendi ağabey, dedi, bu traşcı lafının sonunu getireceğe benzemiyor. İşin kısasını bilmek istersen sana ben söyliyeyim. Döğüş möğüş yok, ağabeyciğim! İş daha kötü: yene o meret otomofillerden birinin canı «toslamak» istedi. Otomofil değil, kıyma makinası. Hem bu seferki, «tosu» öyle bir vuruş vurdu ki, herifcağızı suyu sıkılmış limona dönderdi.

Elinde paketlerle dolu ip çanta, alış verişten dönen yaşlıca bir aşcı kadın önüne geleni itip dürtüşliyerek lakırdıya karıştı.

— Ben çiğnenen adamcağızı tanırım. Zavallı dilencilik ederdi. Bir bacağı da yoktu. Her gün gelip geçerken eline beş on para verirdim. Demin al kanlar içinde eczaneye getirirlerken görünce içime ığıl ığıl bir şeyler indi. Daha gençti de, zavallı.... İlâhi, o foşor olacak herifin gözü kör olsun... Ne vardı sokaklardan deli gibi geçecek?...

Kıyafetinden şoför olduğu belli, gençten biri alaylı bir sesle:

— Haminne sen bir kere şoför demeği öğren de ondan sonra âleme inkisar etmeğe kalkış... Hem gözünle görmediğin işlere burnunu sokma, git eve yemeğini pişir... dedi ve etrafındakilere dönerek:

— Otomobili kullanan çocuğu tanırım. Kaza nasıl oldu bilmem. Fakat demin karakola götürürlerken anlatıyordu. Önce arabasının önüne bir kadın çıkmış, Memduh klaksonu öttürmüş, işittirememiş, kadının duyabileceğini umduğu için arabayı yavaşlatmamış. Zaten sokak da darca... Tam o aralık Haminnenin dediği topal dilenci oturduğu kaldırım kenarından fırlamış, koltuk değnekleriyle iyice hız alıp sokağın ortasına atılmış, kadını büyük bir çeviklikle yana itip kurtarmış, fakat kendi de kaçmağa vakit bulamadan tekerleklerin altında kalmış.

Sözü kesilelidenberi sinirli hareketlerle elinde makasını çeviren ve bütün gayretine rağmen her ağzını açışta lakırdısı susturulan berber çırağı:

— Ha işte şoför efendinin söyledikleri... o karı ki bağırıyormuş «kurtarın... kurtarın!..» İşte söylediği karıdır... bayılmış olazak, getirdiler farmakiyoda... simdi de adam göndermisler ispitalyada, o ki var yarali tasimak itsin bir sey, iste gitirsinler ondan... sasmisim ben o kivar....

Yene sözünü bitirmek nasip olamadı.

Yolun başında, hızla sürülen bir araba göründü.

Kalabalık ikiye bölündü, geri geri dalgalandı. Gözler merakla büyüdü. Sesler kısıldı.

Eczane kapısı açıldı. Arabadan indirilen sedye içeri götürüldü. Biraz sonra, içinde cansız yükü ile tekrar geri geldi, arabanın içine sürüldü ve tekerlekler, daha kurumağa bile vakit bulmıyan tozla karışık koyu renkli kan birikintilerinin üzerinden geçerek yollarına koyuldu.

Bir kaç:

— Ölmüş değil mi?

— Acaba şimdi nereye götürüyorlar?

—Zavallı bari çok çekmeden kurtulmuş mu?

— Anası babası var mı imiş?

— Kaç yaşlarında imiş?

sorgusu cevapsız kaldı.

Eczanenin önüne bir otomobil çağırıldı ve doktorun yardımı ile yürüyen genç bir kadın, kaşını hiç kaldırmadan, gözleri yerde bir kaç adım attı. Şoförün açtığı küçük otomobil kapısından biraz eğilerek içeri girdi. Titriyerek köşeye büzüldü, başını dayadı, gözlerini kapadı. Elindeki mendili parmağının üzerinde çevirdi, buruşturdu, sıktı.

Kirpiklerinin arasından otomobilin camına kadar sokulan, itişip kakışan halkı görür gibi oldu, başını biraz daha eğdi. Şoförün yanına oturan polis mêmurunun gri ceketi gözlerini kararttı, âdeta önlerine karanlık, kurşuni bir perde çekti.

Kulaklarında dışardakilerin:

— İşte topal dilenci bu kadını kurtarmak için kendini otomobilin altına atmış!

diyen bağrışmaları oğuldarken, polisin:

— En yakın merkeze çek! diye emreden sesi ile kendinden geçer gibi oldu.

— 2 —

Büyükçe bir oda. Yerde tozdan rengini kaybetmiş eski bir keçe. Duvarın hizasınca asker gibi dizili muşamba koltuklar, kanapeler. İki üç sigara sehpası. Geniş bir yazıhane. Üzerinde zil, telefon, bir kaç kitap, hokkalar, kalemler. Bir açık sigara kutusu. Kül ve izmarit dolu bir tabla. Evrak dosyaları. Kenarda bir kâğıt sepeti. Arkada, duvara asılı büyük bir harita. Karşıda iki pencerenin arasında da yal-

dız çerçevesi içinde, ışıklı mukaddes yüzü, nurlu gözleriyle en büyüğümüz...

***

Yazıhanenin başındaki şişman adam gözlerini sigarasının dumanlarından ayırdıda, karşısındaki koltukta oturan, durmadan elçantasının sapını ezip kıvıran genç, iri kara gözlü kıza baktı.

Bu, çok emniyet ve cesaret verici tatlı, iyi bir bakışlı. Kızcağız çantayı didiklemekten vazgeçer gibi oldu, göğsü hızlı hızlı enip çıktı.

— Niçin bu kadar korkuyorsunuz kızım? Vak'ayı bana anlattılar. Doktorun da raporunu okudum. Şimdi sizi de dinliyeceğim. Fakat neden bu kadar heycanlısınız? Neden korkuyorsunuz?

Dünyanın en parlak iki siyah elmasını örten uzun kıvır, kıvır kara kirpikler yavaşca oynadı, kalktı, kaşlara kadar değdi.

Minimini sevimli dudaklar lakırdıya başlamadan evel titredi, bir çocuk safiyeti ile büküldü, aralandı. İnsana gözlerini kapayıp saatlerce dinlemek istekleri verecek kadar tatlı, eşsiz bir ses, şikâyetli bir ahenkle başladı, gittikçe titrekliğini, tutukluğunu kaybederek güzelleşti, derinleşti, gözyaşı gibi hazin, okşayıcı bir akışla damla damla odayı kapladı.

—Korku değil bu komiser bey, çok azaplı bir heyecan. O adam yaptığı fedakârlığı canı ile ödedi. Hem de ne fecî bir tarzda. Gözlerimin önünden bu kanlı hayali silebilecek miyim acaba? Bilseniz ne âni, ne anlaşılmaz bir şekilde oldu bu kaza...

—Durunuz kızım, sırasiyle başlıyalım. Kaç yaşındasınız?

— On dokuz.

— Ananız babanız sağ mı?

— Babam doktordu, öleli dört sene oluyor. Ağabeyim vardı, Harbiumumide şehit düştü. Bir teyzemle annem kaldı.

— Bir yerde mi çalışıyorsunuz kızım?

— Evet «E...» şirketindeyim.

— Bu dilenciyi tanır mı idiniz?

— Altı, yedi aydır her gün onu görürdüm.

— Nerde görürdünüz?

— Evimizin önünde bir meydanlık vardır. Meydanlıktan sonra darca bir sokak gelir. Her gün sabah, öğle, akşam buradan geçerim. O dilenciyi de bir gün orada bir bahçe duvarının dibinde oturmuş gördüm. Sadaka verdim ve o vakitten beri günde üc defa hep onu orada buldum.

— Kaza nasıl oldu anlatır mısınız?

— Tafsilat veremiyecegim. O kadar âni oldu ki daha hâla şaşkınlığım geçmedi. Her zaman ki gibi öğle yemeğine eve gidiyordum. Yan sokaklarda birinden o mel'un otomobil çıkmış olacak. Yer toprak olduğu için gürültüsünü hiç duymadım. Hattâ şoförün dediğine kalırsa borusunu da öttürmüş ama ben o kadar dalmışım ki farkına bile varmadım. Yalnız birdenbire arkamda hışırtıya benzer bir şey duydum. Kısa bir an için topal dilenciyi yanımda gördüm. «Kaçın!» Dediğini duymamla beraber şiddetle itildim. Yolun kenarına yuvarlandım ve ayni zamanda gözlerimin arasından kara, kocaman

bir şeyin, altına zavallı dilenciyi alarak tam yanıbaşımdan geçtiğini gördüm.

Kulaklarımı korkunç bir ses yırttı, yerden kalkabildiğim vakit ayaklarımın dibinde o zavallıyı başı yarılmış kanlar içinde buldum. Evlerden dışarı uğrayanlar ötede kaçmak istiyen otomobili durdurmuşlar, şoförü aralarına almışlar bağrışıyorlardı.

İşte efendim, bu kadar. Ötesini siz de biliyorsunuz.

Ölgün bir hareketle elini başına doğru kaldırdı. Şakaklarını tuttu, sıktı... sıktı. Sanki hayalinden o kanlı sahneyi koğmak istiyormuş gibi silkindi, titredi.

— Bana her şeyi söylemediniz sanıyorum kızım. O adam hemen ölmemiş. Hattâ eczaneye taşındıktan sonra kimseye duyurmadan size bazı şeyler söyliyebilmiş. Zaten bu dilencinin fedakârlığını siz de garip bulmuyor musunuz? Hayatınızı kurtarmak isterken ölüme bile bile gittiğini siz de hissetmiyor musunuz? Niçin bana daha ziyade emniyet gösterip duyduklarınızı söylemiyorsunuz? Çekinmeyiniz, mevkiim sizi korkutmasın. Ben de bir babayım. Benim de size benzer, sizin yaşınızda bir kızım vardı ki ecel elimden aldı. Bilseniz ne gizli facialar dinledim, ne saklı yaralar sardım. Açınız bana, dilencinin ölüm karşısında size açtığı sırrı siz de bana açınız. Hem baksanıza kızım halimde hiç sizi ürkütecek bir korkunçluk var mı?

Büklüm, büklüm kara kirpikler yene yorgun gibi yavaş yavaş kalktı. Güzel siyah elmaslar komisere tereddütle baktı... baktı. Sonra birdenbire içleri emniyetle doldu. Heycandan yaşlı bir parlaklık aldı. Baş eğildi. Parmaklar çantanın sapını bir iki defa daha ezip doladı. Göğüs âni bir kararla gerildi ve titrek dudaklardan tatlı bir sesle söylenilen şu kelimeler döküldü:

— Dilencinin sırrı! dediniz... Evet elbet bir sırrı olacak ama bunu daha ben de biliyorum. Bir çok şeyler seziyorum, fakat hepsi de öyle müphem ki... Ölümle karşılaşırken kimseye duyurmadan usulca fısladığı şeyi bilmek istiyorsunuz değil mi? Bana o kadar candan hitap ettiniz ki, sizden bir şey saklamak kudretinde değilim artık.

Hayatımı kurtaran o zavallı tek bacaklı sakat dilenciye eczanede yaklaşıp üzerine doğru eğildiğim zaman gözlerini öyle ısrarlı, öyle garip bir bakışla bana dikti ki korkarak geri çekilir gibi oldum. O zaman eli oynamak, parmakları eski kuvetini bulmak istedi. Kımıldamadı. Dudakları hazin gülümsedi.

Gelip yarasını temizlemek istiyen doktora «Boşuna zahmet etme!» Der gibi baktı. Tekrar gözleriyle beni çağırdı.

Zavallıyı camın dibinde bir hasır kanapeye yatırmışlardı. Yerler kan içindeydi. Yaklaştım. «Daha gel!» der gibi gözlerini kırptı. Lakırdı söyliyecek hali yoktu. Kulağımı ağzına yaklaştırdım; inleyen bir sesle: «Cebimdekini alıp okuyunuz ve beni affediniz...» dedi. Anlamayan gözlerle şaşkın, şaşkın bakıyordum. Bilmem benim bu donuk, hissiz halimin verdiği acıdan mı, yoksa yaralarının dayanılmaz istirabından mı, birdenbire uzun bir inilti ile titredi, sarsıldı. Kim bilir ben de ne halde idim ki birisi tuttu, beni çekti. Doktor ona sokuldu, bilmem nasıl acıtıcı şeyler yaptı. Kulaklarımda hep o yüreğimi parçalayan hıçkırıklı sesinin oğultusunu duyuyordum. Eczacı, ve kalfaları şişeler, pamuklarla telaşlı, telaşlı önümden geçiyorlardı. Onu görmüyordum. Artık önünde bir kaç kişi vardı.

Bir aralık doktorun: «Su getirin... su!» diye bağırdığını işittim. Vücudümü taşımak istemiyen titrek, halsiz bacaklarıma büyük bir gayretle biraz can verebildim, ayağa kalktım. Tam o sırada da önündekilerden birisi çekildi. Onu, sakalı uzamış renksiz yüzü, boynuna doğru akan kan pıhtıları, kesik bacağını örten

torba gibi ağzı büzülü pantolonu, ve bilhassa o çok büyük, sonsuz bir elemle dolu, yarı açık gözleriyle gördüm. O da galiba beni gördü, tanır gibi oldu. Kim bilir ne büyük bir söylemek ihtiyacı içinde kıvrandı, ağzını açtı, güçlükle bir elini oynattı, hattâ başını bile birazcık yerinden doğrultabildi. Ağzından büyük bir hırıltı ile koyu bir kan boşandı. Gözlerinin karası kaydı... kaydı. Başı geri düşerken bütün vücudu titredi, sarsıldı. Bir eli göğsünün üstünde sıkıldı, gerildi. Hâla arasından ince ince kan sızan dudaklarına hafif bir gülümseme gelir gibi oldu.

Artık bu korkunç sahneyi görmemek için gözlerimi kapamak istediğim halde, öylece dimdik, taş gibi hiç bir yerimi oynatamadan kaldım. Ondan sonra neler oldu? Buraya nasıl getirildim? Onu ne yaptılar? Hiç, hiç birini bilemiyorum.

Önümde yılan gibi karanlık, büklüm büklüm bir sorgu yayılıyor, açılıyor, kıvranıyordu.

Cebinden alınacak, okunacak şey nedir? Niçin «Affediniz beni!» dedi? Bu adam kimdi? Bana neler anlatmak istiyordu? Söylesenize beyfendi, siz anlıyor musunuz bu muammayı? Acaba bu zavallı dilenci sırrını ölüme beraber mi götürdü?

Yazıhanenin önündeki koltuk hafif bir gürültü ile geri itildi. Tabladaki izmaritlerin yanında bir sigara daha söndürüldü.. Ayağa kalkan komiser zile bastı.

Gelen mêmura:

— Otomobilin altında kalan dilenciyi Morga göndermeden evel yandaki odaya taşıtınız ve üzerinde de ne bulursanız bana getiriniz. diye emir verdi.

* * *

— Üzerinde bundan başka bir şey yok mu idi?

— Hayır efendim.

— Peki, Öyle ise çekilebilirsiniz.

Mêmur masanın üzerine bir kaç kuruş, bir küçük çakı, ince gümüş bir kadın ağızlığı ve kırmızı kaplı bir defterle yontula yontula ufalmış bir kalem bırakmıştı.

Komiser defteri eline aldı. Bir kaç sahifesini açtı. Gözleri satırların üzerinde dolaştı. Başını sallıyarak:

— Umduğum gibi çıktı! dedi. Tekrar ayağa kalktı ve kıza defteri uzatarak:

— İşte kızım seni kurtaran adamın okumanı istediği şey, bu defter olacak. Onu ben de evelâ sana okutmak istiyorum, çünkü ben hemen esas faciayı keşfettim. Al onu, şu pencere önüne geçip oku! Zaten benim bir kaç yazım var. Seni rahatsız edecek değilim.

Komiser masanın başına geçip oturuncaya kadar kızcağız elinde defterle ayakta durdu. Hattâ sonra da bir müddet yerinden kımıldanamadı. Yan odalardan birinde vuran saat sesi ile biraz kendine gelir gibi oldu. Komiserin gösterdiği yere oturdu, defteri dizine koydu. İlk sahifeyi açıp okumağa başladı.

(bitmedi)

Japon Kadınları

Bir Japon darbı meseli diyor ki:

"Yuvanın anahtarı kadının elinde dir. Kadın isterse kapıyı açık bırakır ve o zaman içeriye hırsız girer."

Geçen sayımızda Çin kadınlığından ve Çin kadınlığının bugünkü inkîlaba mazhar oluncaya kadar geçirdikleri işkenceli hayattan bahsetmiştik.

Bu ay da karilerimize Japon kadınlarının amelî hayatın her safhasına nasıl uyduklarını anlatıyoruz.

Dene bilir ki Japon kadınları her milletin kadınlarından daha fazla bir istiydat ile her işe atılmakta ve yaptığı işi de büyük bir mükemmeliyetle iyfa etmektedir.

Ananevî, mütaassıp, batıl îtikat ve fikirlerle uzun zaman eli, kolu, zekâsı bağlanmış kalan dünyanın bu en uzak noktasındaki millet, cihanın medeniyet sahesinde attığı dev adımlarını büyük bir dikkatle takip etmiş ve nihayet bir sihirbaz değneği ile birdenbire değişir gibi bütün hırafe zencirlerini kırarak medenî bir millet olmuştur.

İlim, ticaret, san'at âlemlerinde Avropanın bütün merkezlerine karşı rekabet edebilecek dereceye kadar yükselmiştir.

Bu gün Japon fabrikaları, Japon mâmulat ve mensucatı, İngiltereye, Amerikaya meydan okuyacak kadar kuvetli bir rakip teşkil etmekte dir.

Dünyanın hiç bir yeri yoktur ki Japon san'atı temsil edilmiş olmasın. Dünyada hiç bir memleket yoktur ki Japon mâmulatının velev birine mühtaç olmasın.

Ticaret ve sınayi âleminde bu derece tekemmül eden bu millet içtimai hayatta da ilmî usullerin tatbiki sayesinde muntazam bir inkîlap meydana getirmiştir.

Japonyada hayatın her safhasına dahil olan kadın, diğer bir çok yerlerde hayata karışmış kadınlar gibi sukut etmemiştir.

Her türlü serbestiyi kabul eden Japon milleti terbiye sistemini kendi ırkının ihtiyacına göre tanzim etmiştir.

Mekteplerinde okunan ahlak düsturları Japon milletine has desatîri ahlakîye dir.

Tiyatrolarında Vodovil gibi ahlaka mugayir ve sukut etmiş hayatların safhalarını musavver eserlerin sahneye konulması memnu'dur. Kanun, Japon artistlerini sahnede yalınız *iyi* nin zaferi ve *fena* nın mağlubiyeti ile hitam bulacak eserlerin temsiline mecbur kılmakta dır.

(Yuvanın anahtarı kadının elinde dir. Kadın isterse kapıyı açık bırakır. O zaman içeri hırsız girer).

Ahlak metanetini muhafaza hususunda pek inatcı olan Japon kadınlığı, maziden müdevver bütün ananeler içinden yalnız birine dört el ile sarılarak bırakmamıştır. O da *namus* dur.

Tahsilini en yüksek derecelere kadar yükselten Japon kadınlığı, medenî hayatın bütün şekilleri ile karşılaştığı, barlara gittiği, kafekonserlerde raksettiği, plajlarda eğlendiği halde üzerine asla fena ve maksatlı mânaları celbetmez, etmeyecek kadar ahlakı metindir ve bu metaneti ahlakıyesini de herkese tastik ettirmiştir.

Şömendöferci, arabacı, şoför, tayareci, vatman, polis, belediye mêmuru vazifelerinden îtibaren Doktor, Kimyaker, Operatör, Avokat, Mühendis, Eczacı, v.s. gibi yüksek ilim rütbe ve mevkîlerini elde eden Japon kadınlığı asla ve asla *aile* ve *yuva* mefhumunu unutmamıştır. diyen Japon darbı meseli bütün Japon kadınlarının kalp ve kafalarında yer tutmuştur. Bütün mevcudiyetleri ile bağlandıkları yuvalarına ahlaklarını çalacak hırsızın girmemesi için ellerindeki anahtarı sım sıkı tutmakta ve yalınız bu hususta yabancılara karşı *ecnebi girizlik* göstermektedirler.

ÇİÇEK BAĞÇELERİNDE Teşrinisani

Yazan : CEVAT RÜŞTÜ

Eski *Roma*nın on aylıktan ibaret olan eski senesinde olduğu gibi bu zaman senesinin dahi (9) uncu ayına tesadüf ettiğinden dolayı bugün Fransızların (Novembre) ismini verdikleri bu ay bazı heyet şinaslarca son baharın sonuncu bir ayı sayılmakla beraber kış ile hazan arasında âdeta son bir basamak teşkil eder; işte bunun içindir ki zıraat hayatında muhtelif olduğu kadar oldukça mühim safhalar gösterir.

Bu ayın Krizantemler, Kasım çiçekleriyle süslenen bir çok günlerinde çiçek bahçelerinde yapılacak oldukca işler vardır; çünkü ilk baharda gayet güzel çiçekler açan bir çok çiçek soğanları bu ayda dikilir, meselâ eski şairlerimizden İzzetmollanın:

(Çeşmi bülbüldür ana gül yaraşır
Hele bu şişeye Zanbak sığmaz)

beytiyle tavsif ettiği (Zanbak) soğanlarının bir çok nevi'leri bu ayda dikildiği gibi lâle, sünbül, zerren, şakayık, susam, ciğercisırığı gibi çiçeklerin songanlarıyla beraber gerek Avrupa bahçelerinde ve gerek bizim bahçelerimizde ehemiyetli bir çiçek olan inci çiçekleri, klidantüsler, firezyalar, rununküller, gerek saksıda, sobalarda, yahut camlı sandıklarda dikilir. Bu ayda çiçek bahçelerinde ağaçlardan dökülen yaprakları ya gübre ile karışdırarak yasdık yapmalı yahut bir kenara yığıp (Yaprak çürüğü) hasıl etmek için toplamalı. Dalya, tesbih çiçeği ve kökü soğanlı begonyaları çıkarıp bir kaç gün güneşe mâruz bırakdıktan sonra rütubetsiz bir yerde muhafaza etmelidir. Çiçekleri geçmiş senelik nebatları söküp yerlerine ilk baharda çiçek açacak ömürlü çiçekler dikilir. Bu ayda dikilen çiçekler ilk baharda gayet güzel çiçek açarlar. Bu ay yapraklarını döken süs ağaçlarının dikilmesi için en muvafık bir zamandır. Bu ayın on beşine kadar sünbül, lâle, zerrin gibi çiçek soğanları yerlerine dikilmelidir.

Bu ayda geçen ayın nihayetine doğru sobalara alınmış olan nebatların büyümelerine dikkat etmek lâzımdır.

Çiçek soba ve camekânlarındaki çiçekleri bu ayda dikkatle sulamalı ve sobanın hararet derecesini daima sabit bir derecede bulındurmalı, mümkün olduğu kadar sık sık havasını yenileşdirmeli, çiçekleri gayet temiz tutmalı, her zaman kurularını ayıklamalı.

Açıkta yetişen çiçek tohumları:

Bu ayda açıkta yetişen çiçek tohumlarından katmerli haşaş, katmerli gelincik, jülien de mahon, füksia gibi çiçekler vardır.

Hangi çiçek soğanları dikilir?

Bu ayda dikilecek çiçek soğanları içinde sobada ve camlı sandıklarda olmak üzre frezya dikilir ki Mart ve Nisanda çiçek açar.

Şubat ve Nisan aylarında çiçek açmak üzre İran, İngiltere ve İspanya susamları dikilir. Haziran ve Ağustos aylarında çiçek açmak üzre Ağapantus ombeleta, keza yazın çiçeklenmek üzre kilidantüslerin soğanları bu ayda dikilir. Bu ayda keza soğan olarak kaplan postu ve lâle soğanları dikilir.

SIHHAT:

ŞİŞMANLIK - ZAYIFLIK MESELESİ

Cihan harbı başlamış, başlamak üzere idi. Amerikan mecmualarının birinde zemanın iki mühim ve kıymetli fen adamları arasında (Şişmanlık kürü) hakkında bir münakaşa olmuştu. Bu iki zat şöyle bir tavsiyede bulunuyorlardı:

«Fazla yemek, ve az jimnastik yapmak (Fazla semirme) nin en birinci ve en mühim sebeplerinden biridir. Bu sebepleri ortadan kaldırınız, kaldırmaya savaşınız. Eğer böyle oğraşmıya niyetiniz yoksa, şişmanlığınızdan zinhar şikâyet etmeyiniz. Bilakis memnun olunuz, ve yine zinhar (Şişmanlık kürü) reklâmlarına kapılarak, bu gibi müessiselerin kapısını çalarak zayıflayacağım diye iştihanızı, sıhhatınızı harap, berbat, ve boşuna para sarf etmeyiniz. İğne iplik gibi kalıp ölümün eşiğine ayak atmaktansa, kanlı canlı, neş'eli fakat şişman bulunmak daha hayırlı olur.»

Bu gibi tavsiyelere rağmen (Şişmanlık kürü) el'an borusunu öttürüyor... Fakat bugün ben daha büyük bir tehlike biliyorum, o da kocakarı ilâcı ile yapılan tedavilerdir.

Asrî kız, tedbirsiz perhizlerle sıhatını çökertiyor ve vücudunu hastalıklara karşı daha az mukavim yapıyor. Amatör mütefenninler iyi usuller kullandıklarına inanarak ateşle oynayorlar. Bir çokları kullandıkları kalorileri sayıyorlar ama, akibetlerini unutmuş görünüyorlar.

Şimdi bütün bu mes'eleleri bir tarafa bırakalım da modaya uygun bir surette zayıf olmak arzusiyle savaşan genç bir kıza tatbîk edelim: Fazla tagaddi ve az jimnastiğin büyük bir tehlike olduğunu alâka ile okumuş, öğrenmiştir. Binaenaleyh meyve, kahve ve bir dilim de tereyağsız kızarmış ekmekle sabah kahvaltısını eder; öğle zemanı açlıktan bayılmak derecesine gelmemişse bile karnı dehşetli zil çalmaktadır. Bununla beraber kendisini şişmanlatacak yemekler yemek istemez: Bir bardak şurubu bir de civardaki eczahaneden alınmış kâğıt gibi ince bisküi ile öyle yemeğine nihayet verir. Akşam yemeğine ise şu kaloriyi alınmakla iktifa idilir:

Avuç içi kadar yağsız bir pirzola yahut ince bir rosto parçası; patatis şişmanlattığı için tabiî yenmez. Evet, hanım kızımız soğukluğu pek sever lâkin hamur işi tatlılar zayıflığın en birinci ve amansız düşmanı olduğunu bilir. Bu söylediklerimizin hiç birinde zerrece mübalâğa yoktur. Tanıdıklarınızı bir kerre göz önünden geçiriniz, iddiâmızın doğru olduğunu göreceksiniz, ve bilhassa grip hastalığı şaha kalkınca bu zayıf ve nahif hanım kızımızın müstevli mikrobun ilk kurbanı olacağını göreceksiniz; ilk kurbanı olmasa bile gayet sulu gözlü, ve küçük bir çalışmadan sonra pek çabuk yorulan bir tabiat kesbeder. İşte bu rejimle bir de egzersiz yapmak hevesine düştülermi ağır kalp hastalığı baş gösterir. Fenni diyet maskesi altında belki oburluğu azaltmışlardır, fakat esas iytibariyle daha vahim bir şey meydana getirmişlerdir.

Bir çok genç kızlar zayıflayacağız diye gıdasız yaşamaya çalışıyorlar. Nasıl bir otomobil makinası benzinsiz işlemez durursa insan makinası da durmaz, fakat git gide çürümeğe yüz tutar. Filvaki işler, işler ama mukavemetini ve süratını azaltmıştır.

Otomobilin bir insana rüçhanı da vardır. Bir bütün seyahat müddetince yanınıza yakmak için benzin alabilrsiniz. Tabiat tavuğa buğday ve deveye

su deposu vermiştir. İşte bunun sayesindedir ki tavuk bir kere yem yer ve bütün gün kifayet eder. Deve de bir kere içtimi bir kaç gün suya ihtiyaç his etmez. Halbuki insan böylemidir? Yağ hazinesi fazla dolu değilse günde bir kaç defa yemek yemek mecburiyetindedir ki makinasını işletecek kömürü têmin edebilsin. Nekadar dikkatli davranıp iytina idilerek bir insanın muhtaç olduğu kalori bir yemekte alınsa yine olmaz. *Matlup olan şey mukannen zemanlarda mukannen miktarda kalori almaktır.* Çocuklara tavsiye edilen yulaf, sütlaç sırf kahve altı ile öğle yemegi arasında makinanın muntazaman işlemesini têmin içindir.

Gerek mânevî ve gerek maddî işlerle dolu şu günlerde acele yediğimiz kahve altılar ehemiyet verilmeden yenen öğle yemekleri şişmanlığı izâle için oynanılan tenis ve futbol oyunları, vitaminlerin ve ultra-violet reyonlerinin lüzumu, istihlâkimizin derecesi ve aldığımız kalorinin miktarı o kadar ciddî bir surette ihmal edilmiştir ki işte bu nokta sıhhat için bir büyük manıa ve tehlike teşkil etmekte dir.

EL İŞLERİ

ÜÇ RENKLİ PULLOVER

Yün örnek zihni ve gözleri çok yormadığı, aynı zamanda da işleyenin umumî mükâlemeye iştirak etmesine mâni olmadığı için, artık uzamıya başlayan kış gecelerinde işlenmek üzere intihap edilecek en muvafık bir iştir.

Burada târif ettiğimiz pullover aynı rengin üç muhtelif anatile, meselâ bej, kafeole denilen açık kahve rengi yünle; yahut açık mavi, blönü ve lâcivert yünle; yahut da açık kırmızıdan başlıyarak biraz daha koyu kırmızı ve güvez rengi yünle işlenebilir. Daha gösterişli bir şey arzu ediliyorsa meselâ zemin sarı yünle, öndeki bantlar turuncu yünle ve koyu çizgiler siyah yünle işlenebilir.

Bu pullover eğer 4 milimetre kutrunda şişlerle ve 6 katlı denilen kalın yünle işlenirse açık renk yünden 300 gr. daha koyu renkten 100 gr. en koyu renkten de 50 gr. yün lâzım olacaktır.

Pulloverin önü fanile örgüsiyle işlenmiş, en koyu yünden çizgiler ve daha açık renkte bantlarla süslenmiştir. Şekil 2 önün muhtelif işlerini vazih bir surette gösteriyor. Cepler aynı işle işlenmiş ve bedene sonra dikilmiştir. Kol kapakları ayrıca işlenmiş ve kol büzülerek kapağa dikilmiştir. Açık renkten fanile işiyle işlenmiş 6 sm. eninde ve 1 m. 75 sm. boyunda bir kemer iki kat edilip dikilmiş ve bedeni hafifce büzerek bağlanıp önden sarkıtılmıştır.

(Şekil 1)

İşe başlamazdan evel şekil 3 de ve 4 de görüldüğü gibi bir kalıp biçilirse pulloverin boyunu enini tayin etmek kolaylaşır. gösterdiğimiz ölçüler 48 sm. beden üzerine çizilmiştir.

***

Beden: Açık renk ile 55 sm. yâni 110 ilmik kadar şişinize geçirin. Bu, şekil 3 deki A B hattını gösterir. C işaretine kadar, yâni 17 sm. (32 sıra kadar) aynı yünle fanile örgüsü işleyin. (Fanile örgüsü bir sıra önden atarak bir sıra arkadan atarak işlenir.) C noktasına gelince açık renk yünü bırakıp orta koyu lukta yünü alın.

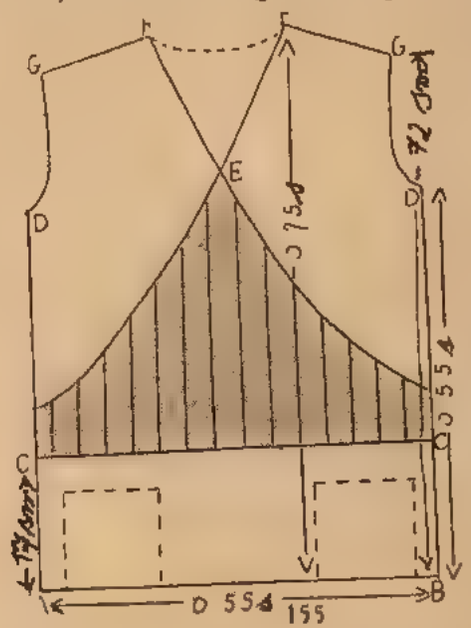

(Şekil 3)

Birinci sırada 5 iğne önden atarak, 2 iğne en koyu renk yünle önden atarak işleyin; bütün sırayı bitirinciye kadar bunları tekrar edin. İkinci sırada orta yünle 5 iğne önden atarak, koyu yünle 2 iğne arkadan atarak işleyin. 3, 5, 7, 9 uncu sıraları birinci sıra gibi, 2, 4, 6, 8 inci sıraları 2 inci sıra gibi işleyin.

Bu işi yaparken akılda tutulacak şey: orta renkli yünle daima önden atılarak işlenecek, en koyu renk yünle bir sıra önden atılarak bir sıra arkadan atılarak işlenecek. 12 sıra böylece işledikten sonra açık renk yünü tekrar alın ve sıraya başlarken iki iğne açık renk yun ile, bir iğne en koyu renk yün ile işledikten sonra desenin iycap ettirdiği gibi orta renk ve en koyu renk yünlerle devam

edin. Sıranın en sonunda bir iğne en koyu renk yünle, iki iğne açık yünle işleyin. Şekil 2 tetkik edilirse burasının nasıl işleneceği kolayca görülür. Sivri desen başladığı zaman açık renk yün ancak

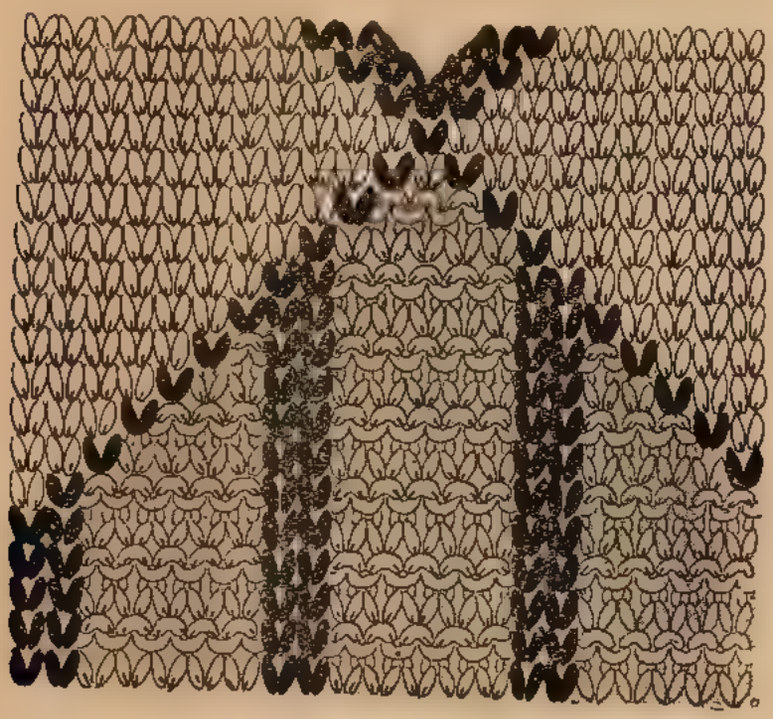

(Şekil 2)

iki uçta kullanıldığı için yünü işin altından bu kadar uzun bir mesafede geçirmemek için iki yumak açık renk kullanmak daha muvafık olur.

D noktasına gelince, yâni etekten ölçerek 55 sm. işledikten sonra kol evini açmağa başlayın. Bunun için 3 sıra her iki taraftan her sırada üçer ilmik bitirin.

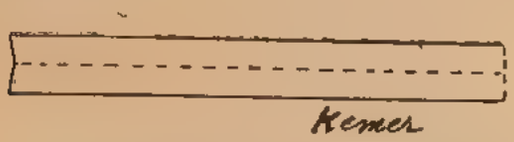

E noktası etekten 56 sm. işledikten sonra gelir. E ye gelince işi ikiye bölün. Kol tarafından düz olarak, yaka tarafından her iki sırada bir bir ilmik bitirerek yakanın açıklığını yapın. Yakanın oyuğu için biçtiğiniz kalıba müracaat ederek arzu ettiğiniz açıklıkta yapınız. Yoksa tarafında her sırada son iki iğneyi en koyu renk yün ile işleyin.

G noktasında, yâni 72 sm. işledikten sonra omuz için ilmik eksiltmeğe başlayın. Her sırada 4 veya 5 ilmik birden bitirin ve F noktasında omuzları hafif verev olarak bitirin.

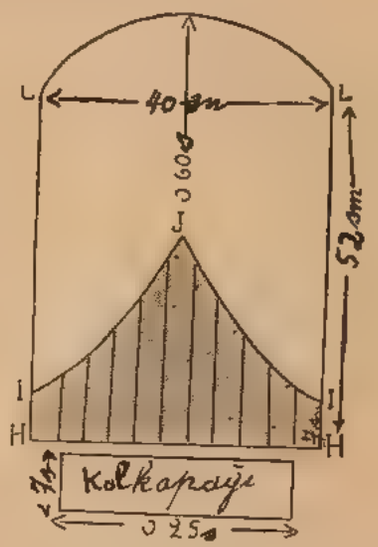

(Şekil 4)

Arka için aynı kalıbı kullanın, yalnız açık renk yün ile işleyin. Etekten ölçerek 72 sm. işledikten sonra, ense oyuğu için ortadan 10 ilmik bitirin, ondan sonra işi ikiye bölerek her sırada ense tarafından 3 ilmik bitirin, 7 noktasına gelince ense oyuğu şekil 3 de gördüğümüz gibi mukavves olur.

Kol— Kol 40 sm. genişliğindedir. Bunun için 80 ilmik geçirin ve önü işlediğiniz gibi üç renk yünle deseni işleyiniz. Kolun üst kısmını mukavves olarak bitirmek için L noktasında, 52 sm. işledikten sonra kalıba göre ilmikleri azaltmağa başlayınız. Kol kapağı için 25 sm. işledikten sonra kalıba göre ilmikleri azaltmağa başlayınız. Kol kapağı için 25 sm. eninde, yâni 50 ilmik geçirerek 7 sm. genişliğinde açık renk yünden fanile işile bir parça işleyip kolu büzüp kapağı yerine dikin.

Kolu bedene geçidirken sonra kolun dikişini bedenin yan dikişinden 2,3 sm. daha öne koyarak dikin.

Yakanın etrafına en koyu renk yünle sık iğne işleyin.

Cepler için orta renk ve en koyu renk yünlerden önde olduğu gibi bantlar işleyip yerlerine dikiniz. Cebin eni 17 sm. boyu 12 sm. dir.

GRAMOFON

AVROPA MUSİKİŞİNASLARI FERYADEDİYORLAR:

"Her gramofon iğnesinin ucunda baykıran sesler bir musiki san'atkârının sukutunu iylan eden ölüm havasıdır.„

Geçen ay *gramafon* sahifemizde plak (disk) ve gramafonlardan bahsederken bu ses veren makinenin son zamanlarda aldığı büyük ehemiyete işaret etmiş ve demiştik ki «gramafon bütün dünya medeni hayatı için bir ihtiyaç halini aldı.» Bunda haklı olup olmadığımızı karilerimiz bu gün kendi memleketimizde bile gözleri ile şahit olarak tastik ederler.

İstanbulun Sirkecisinden Beyoğlunun caddesine kadar dükkânlardan kaldırımlara taşan makineleşmiş ses akisleri ap aşikâre ve haykırarak bağırarak iylan ediyor: Yirminci asırda her şey gibi ince san'at da, musiki ve ses de makineleşmiştir!..

Gramofonun hakkı var. Tahta kutusu içinde yerleşmiş ve yılan gibi kıvrılmış zenbereğin kuveti ile işleyen ve diyaframın keskin dişi ile ısırılması neticesi canı yanmış çocuklar gibi avaz avaz haykıran plaklar bugün hakîkaten musiki san'atının ince ve yüksek hislerini kendi mâcun hamurları arasına gömmüştür.

Avropalı san'atkârlar feryadediyorlar: Her iğnenin ucundan fırlayan sesler, ahenkler bir musiki san'atkârının üfulünü iylan eden ölüm havası kadar hazindir.

Musikişinaslar bu endişelerinde haklı mı dırlar?

Onları bu korkuya düşüren nedir?

Son senelere gelinceye kadar âdeta bir köşeye atılmış gibi duran gramafonun birdenbire aldığı ehemiyet ve bu ehemiyet neticesi gramofonculuk âleminde görülen terakki ve inkişaftır. Siz şimdi diyeceksiniz ki bundan musikişimaslar memnun olmalıdırlar, çünkü nekadar çok plak doldurulur ve sarfedilirse san'atkârlar o kadar kazanırlar.

Musiki müntesipleri bunu evela böyle kabul edip sevinmişlerdi. Fakat daha uzak görüşlü olanlar tehlikeyi meslektaşlarına haber verdiler.

« — Bir gün gelecek artık bize ihtiyaç kalmayacak ve o zaman hepimizin pabucu dama atılacak. Dikkat edin, kendinizi tetik alın!» diye haykırdılar. Filhakîka zaman pek çabuk bunlara hak verdi. Her tarafta küçük san'atkârlar, maişetlerini sinemalarda, barlarda, kafe konserlerde çalışarak têmin ediyorlardı. Gramafonculuk ilerledi, elektrikli büyük salon makineleri çıktı. Sinema, bar, kafe - konser salonları, büyük masrafla tuttukları musikî heyetlerine yol verdiler ve verlerine en yüksek eserleri elektrik ile bir kaç bando kuvetinde çıkartan elektrikli makineler ikame ettiler. Bir an içinde binlerce kemancı, piyaniste, flütist açıkta kaldı. Tehlike korkulan tehlike baş gösterdi. Bir Amerikan mecmuasında okuduğumuz habere eğer inanmak lâzımgelirse sesli sinema ve elektrikli gramafon, otomatik piyano yüzünden açıkta ve aç kalan san'atkârların mıktarı 27-986 imiş.

Bu rakkamın belağatı, feryadeden musikişinaslara hak verdirecek kadar kuvetlidir. Bestekârlar vakıa daima çalışıyorlar ve asıl parayı da onlar kırıyorlar. Ancak herkes bestekârı olamaz. Ama diyeceksiniz ki insan gramofonda daima aynı havayı dinleye dinleye bıkar.

Öyle.. Fakat sinema, kafe konser artistlerinin çaldıkları da hemen hemen tekrarlanan parçalar değil de nedir?

Dahası var. Alafranga musiki repertuvarı bizim alaturka musiki gibi pek mahdut değildir. Tam değil, şöyle orta bir repertuvarda, her gün onlarca çalınmak sureti ile bir plaka belki altı ayda bir tekrarlamak sırası gelir. Bu sebeptendir ki gramofonun plaksız kalması ve ya bıktırması ihtimali az, fakat musikişinasların pabuçlarının dama atılmış olamaları hakîkatı bir emri vaki' dir. Kim bilir belki istikbal bu eli yaylı ve mızraplı, aç san'atkâr kuvetine yeni bir istikamet gösterir!

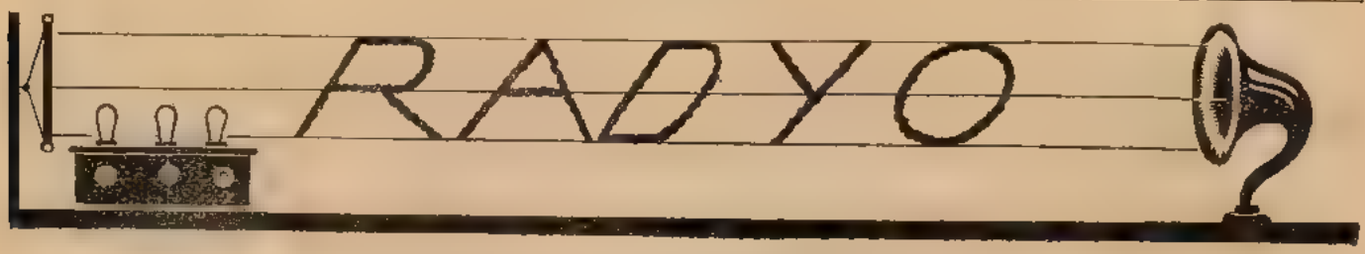

İSTANBUL TELSİZİNDE YENİLİK

Haftada bir gün Darülbedayi sanatkârları radyo ile temsil veriyorlar

Bu ay radyo sahifemizde karilerimize güzel bir haber veriyoruz: İstanbul radyosu haftada bir Pazartesi akşamları Darülbedayi san'atkârlarının bir temsilini sami'lerine vermeğe başladı. Bu, pek çok müşkilat içinde yüzen radyomuz hisabına kaydedilecek iyi bir noktadır.

Radyo ile meşgul olanlar pek iyi bilirler ki İstanbul telsizi, ilk işe başladığı zaman çok zengin ve dolgun bir program sahibi idi. Hemen her hafta müteaddit konferanslar, monoloklar, temsiller verirdi. Alaturka ve alafranga musikisi hakîkaten güzeldi.

Sonra ne oldu? Bu güzel program, gittikce bir parça budandı ve nihayet basma kalıp gibi bir hal aldı.

Ahize sahiplerinin hemen hepsi bundan şikâyete başladılar. Telsiz idaresi kayıtsızlıkla ittiham edildi.

Vakıa Istanbul telsizi, dahili idare işlerinde tam bir ahenk bulamadı. Bu onun iyi başladığı işe iyi devam etmesine mani' amillerden biridir. Fakat en mühim sebep Telsiz idaresinin değil, fakat halkın bir az kayıtsızlığı olmuştur. Herkes bilir ki her memlekette radyo stasyonları kendi abonalarının verdikleri para ile idare edilirler ve yene her memlekette bu abonalar yüz binlerce sayılır. Bizim ise bütün Türkiyada radyo sahipleri dört beş bini geçmez.

Bu mıktarın yarısından fazlası ise Telsiz idaresine abona olmamıştır. Makinesi başında İstanbul konserlerini kaçak olarak dinler, senede on lirayı vermekten çekinir. Şu halde geriye kalan bir iki bin abonası ile İstanbul telsizinden bir kaç yüz bin abonası olan bir telsiz idaresinin programını beklemek ve istemek haksızlıkdır.

Peki, diyeceksiniz, kaçaklar hakkında neden tâkibat yapılmıyor. Burada size çok garip bir hadiseden bahsedeceğiz. Tâkibat yapılmamış değil, yapılmıştır. Elde mevcut telsiz kanunu telsizle muhabereyi menetmektedir: kaçak makinesi tutularak mahkemeye sevkedilenler hakime:

— Ffendim, ben muhabere etmiyorum. Onlar çalıyorlar sadece dinleyorum. Makinem ahize dir. Muhabere edemez, diyerek yakalarını sıyırıyorlar.

İşte bunların neticesi dir ki telsiz idaresi mali sıkıntı içinde güzel düşüncelerini tatbik edemiyordu.

Radyo kaçakcıları için yeni bir kanun tanzim edilmekte olduğunu haber aldık.

Buna mukabil de Telsizimizden imkân derecesinde yenilikler beklemek hakkımız olacaktır. Haftada bir temsil vermesi çok iyi. Ancak buna ilâveten terbiyeye, aile hayatına, çocuk bakımına, sıhhate, iktisadiyata dair konferansları da programına ilayeyi bekleriz.

Radyo idaresi için masrafsız olan bu konferanslar iki günde bir tekrarlanan alaturka nakarattan daha ziyade faideli dir.

*
* *

Cihan Radyo Haberleri

✱ Fransada son dört sene zarfında abona kaydedilmeden konser dinleyen 3230 radyo amatörü mahkemeye verilmiştir.

✱ Viyana stasyonu Fulton sistemi üzerinde ve kısa mevce ile telsizle resim neşri tecrübelerine başlamıştır.. Tecrübeler mat 15.10 ile 15.45 arrsında yapılmakta dır.

✱ İspanyada, halkın radyo ile yapılan reklamcılığın fazlalığından şikâyeti üzerine hükûmet bir kanun yapmıştır. Bu kanuna göre radyo da reklam saatte âzami 100 kelimeyi geçmeyecektir.

✱ Romanyada Bükreş stasyonu faaliyete başlamıştır, tecrübelerini henüz bitiremediği için daha her tarafta tam bir kuvetle dinlenememekte dir. Bu stasyonun kuveti 12 kw. dır. Speekeri kadındır.

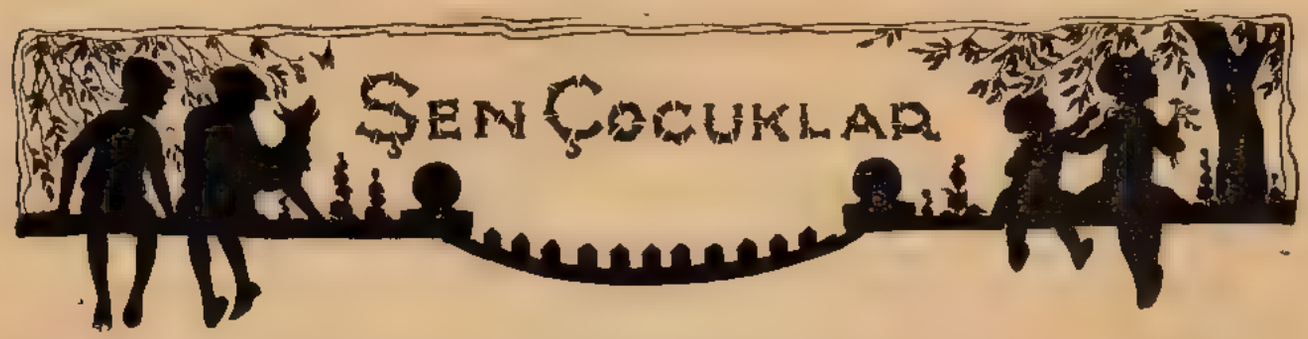

Havalar soğumağa başladı. Şimdi artık içerde oynanılacok oyunlar aranılır. İşte size arkadaşlarınızı şaşirtmak için iki hokkabaz marifeti, birde kendinizi eğlendirmek için mukavva kutudan bir araba tarifi.

Sihirli iğne: Lâzım olacak malzeme şunlardır. Bir parça çok kalın mukavva; bir tabaka ince kâğit, bir mıknatıs; bir yorgan iğnesi, biraz tutkal.

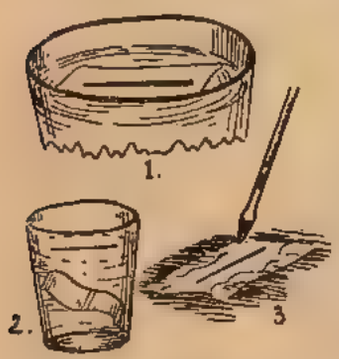

Şekil: 2

Malzemenizi bir araya topladıktan sonra bir mukavva parçası alıp onun dört bir etrafına göre uzun parçalar kesip yapıştırın, yâni gayet alçak kutu gibi bir şey yapın. Bu kutunun içine mıknatısı koydığımız zaman *mıknatıs kutu etrafı ile bir hizada olmalı, daha yüksek olmamalı.*

Mıknatısı 1 işaretli şekilde gördüğünüz gibi kutunun bir tarafına tutkalla yapıştırın. Kutunun üstüne ince kâğıt tabakasını gererek yapıştırın, kâğıdı hafifce ıslatırsanız kuruduğu zaman iyice gerilir.

Şimdi elinize bir yorgan iğnesi alıp arkadaşlarınıza deyin ki. Benim iğnem sözümü dinler. Sihirlidir: Dur derim durur, düş derim düşer. 2 işaretli şekilde. Gördüğünüz gibi Iğneyi kâğıdın üstüne koyarsınız. Tabiî biliyorsunuz ki mıknatısın bulunduğu köşeye koyarsanız dik tuttuğunuz halde düşmez, karşı tarafa koyarsanız düser. Sihir bundan ibaret, sade unutmayın ki *mıknatıs ince* kâğıda değmeli.

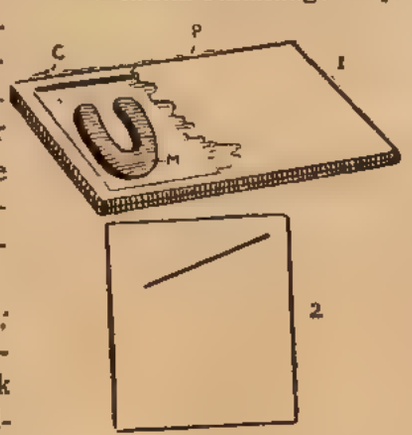

Şekil: 1

Yüzen iğne: Arkadaşlarınıza sorunuz; Siz bir bardak suyun üstünde bir dikiş iğnesi yüzdürebilir misiniz? Elbet hayır diyecekler. Halbuki siz bunu yapabilirsiniz.

Bir bardak su alın, bir parça sünger kâğıdı bir de küçük bir iğne. Sünger kâğıdını suyun üstüne koyun. Üstüne yavaşcacik iğneyi koyun. Kâğıt suyu emer fakat siz itmezseniz bir müddet batmaz. İğneyi yüzdürmek için ıslatmamak lâzımdır. Onun için bir kalem alıp kâğıdı gayet yavaş aşağı doğru itin. Su emsin fakat iğneyi ıslatmasın. Tam ıslatacağı zaman sünger kâğıdını batırabilirseniz iğne suyun üstünde yüzer. *Sakın iğneye dokunmayınız.* Bunu evvela kendi kendinize tecrübe edin arkadaşlarınıza karşı mahcup olmayın.

Mukavva kutudan araba: Bir büyücek sigara kutusundan, bir boş iplik makarasından ve bir kaç parça kalın mukavvadan araba yapmak kabildir.

Kutunun kapağını çıkarın. İki tarafına uzun (4 işaretli şekildeki gibi arkadan kol olacak (1) önden tekerlek sığacak kadar uzun) mukavva parçaları yapıştırın. Kâğıt raptiyelerile (alttan ikiye ayrılan raptiyeler (3) orasından burasından tutturun. Eğer mukavvanız çok kalın değilse iki katını birbirine yapıştırıp kullanın. Ayakları da resimdeki gibi yerleştirin.

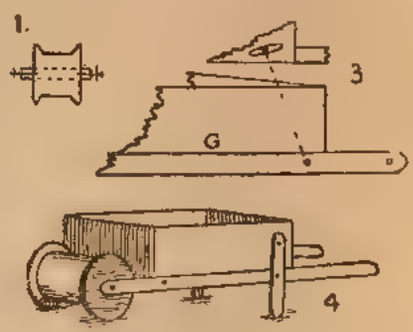

Şekil: 3, 4

Şimdi makarayi alıp her iki tarafına 1 işaretli resimde gördüğünüz gibi sıkı sıkı tahta parçacıkları sokun. Makarayı tekerlek yerine sokun ve kalın iki iğneyi tahtalara geçirerek arabaya tutturun. İşte size kolay yapılır bir el arabaşı.

Sıhhat ve Güzellik
CİLT

Bir kadının cildi düzgün, lekesiz, sivilcesiz ve yumuşak olursa saçları ağarmağa başlamış yaşı ilerlemiş bile olsa yine genç ve güzel görünür.

Otuz yaşına bile basmamış genç kadınlarda bugün sık sık gördüğümüz bulanık, sivilceli buruşmuş ciltlerin kabahati ekseriya yine kendilerinin ihmalidir.

Böyle bozuk ciltlerin sebebi üç şey olabilir.

Sivilcelerin sebebi ekseriya bünyevî vazifelerde bir kusur, meselâ kanın devranında atalet, suihazım olabilir. Bunun tedavisi için tabiî doktorlara müracaat etmek lâzımdır.

Cildin iri mesamatlı ve sert olmasının sebebi yazın kuru ve tozlu rüzgârlarına, kışın ısırıcı soğuklarına maruz kalmasıdır. Bunun için de çare doktorun tavsiye edeceği iyi cins bir losyonla cildin üstüne bir tabaka teşkil ederek rüzgâr ve tozdan korumaktır.

Fakat üçüncü ve en mühim bir sebep temizliğe kâfi derecede riayet etmemektir. Yüzü alelade usulle, yâni soğuk su ve sabunla yıkamanın kâfi derecede temizlemediğini görmek istermisiniz şu basit tecrübeyi yapın: Yüzünüzü yıkadıktan sonra bir kremle güzelce oğuşturun. On dakika sonra temiz yumuşak bir bez alıp yüzünüzü oğuştura oğuştura silin. Temiz zannetiğiniz yüzünüzden çıkan kiri gördüğünüz zaman hayret edersiniz. Sathî bir yıkanmakla çıkmayan, mesamatın içine nüfuz eden kir sürdüğünüz yağ ile beraber çıkmıştır.

Binaenaleyh, parlak, düzgün, içinde temiz kan rengi sezilen pembe bir cilde malik olmak isterseniz yapılacak ilk şey sıhhatinize bakmaktır. Bağırsaklarınızın faaliyetini yürümek, yemiş yemek ve saire ile doktorunuzun tavsiyelerine göre tanzim edin.

Kanınızın sür'atle devranına yardım etmek için kabilse haftada bir iki defa yüzünüzü buhara tutup akabinde buz veya soğuk su kompresi yapın.

Bunlardan daha mühim olanı, cildinizi temiz tutmayı itiyat edinin. Şimdi yerli müstahzerler arasında gayet iyi kremler var. Bunlardan sizin cildinize en uygun gelenini intihap edin. *Her gece* yatmazdan evel parmaklarınızın uçlariyle biraz krem alarak ağız kenarlarından dışarı doğru hafif hareketlerle kremi cildiuize yedirin.

Bunun yapmak cilde biraz masaj yapmak demektir. Kanın devranına da yardım etmiş olursunuz. Demin söylediğimiz gibi on dakika sonra temiz yumuşak bir bezle kirli yağları silin. Bundan sonra ılık su ve iyi bir sabunla yüzünüzü güzelce yıkayın. kirli kremlerin yüzde kalıp mesamatı tıkanmaması şarttır. Cilt de ciğerler gibi, sıhhatlı olmak için serbesçe teneffüs edebilmelidir. Bazı kimselerin, cildi bozar diye yüzlerine sabun kullanmamaları doğru değildir. Cildi bozan şey sabunla yıkanmak değil, iyi çalkalamamaktır. Sabunla yıkadıktan sonra tercihen soğuk su ile bol bol çalkalanır.

Eğer cildiniz tabiatile yağlı ise iyi bir (rstrenjan) denilen hafif hamızlı bir losyon sürün. Fakat kuru ciltlere böyle bir losyon iyi gelmez. Kuru bir cildi olanlar yüzlerinde hafif bir tabaka krem bırakmadılarsa erken buruşmaya mâni olurlar.

Gündüzleri, yüzü iyice yıkadıktan ve icabında gün arası da kremle temizledikten sonra cilt yağlı ise astrenjan bir losyon, kuru işe az yağlı bir gündüz kremi sürmek lâzımdır,

Ev Hanımı Sahifesi

Oğlunuza Yemek Pişirmesini Oğretiniz

Oğlûnuza yemek pişirmesini öğretiniz!

Biliyorum, bir çok anneler diyecekler ki, «oğluma aşçılıkmı? Allah esirgesin, öyle hanım hanımcık beyler insana sakat hissi verirler. Erkek de diğin erkek olmalı.»

Bir başkası: «Herkesin işi ayrı, mutbak benim hususî yazıhanem, dükkânım, mêmuriyetimdir. İçinde erkeklerin dolaşıp, kalabalık etmelerine kat'iyen tahammül edemem.»

Diğer bir anne: «Oğlumun müstakbel karısı için bundan büyük hiyanetlik tasavvur edilemez. Oğlum yemek pişirmesini bilecek olursa kızcağızın başına püskullü belâ kesilir.»

Edilecek itirazlar bunlardır. Bizim de cevabımız şunlardır.

Birincisine: Dünyaca meşhur lokanta aşçılarından mada yemet pişirmekteki meharetleriyle iftihar eden avocatlar, hükûmet ricalleri, idare adamları, artistler, tiyatro muharrirleri ve romancılar vardır. Son zamanlarda aşçılıkları kuvvetli bir çok ricali umuma tanıtmak maksadiyle bir kitap basıldı. Bu kitaba göz gezdirecek olsanız şaşarsınız. Romancılığı ve dünyanın bilinmedik yerlerini keşfetmekle meşhur bir zatın anlattığı nadide yemek târifelerine hayran olursunuz. Bir hususta büyümüş adamlarla oğlan çocuklar arasında hiç bir fark yoktur. Hiç bir tabii erkek çocuk yoktur ki yemek pişirmesini öğrendiği için küçük hanımlaşıp annesinin eteğinden ayrılmaz bir hâle gelsin. Fakat çocuk yemek pişirmekten ve mutbak muhitinden nefret ediyorsa israr etmekte manâ yoktur. Her halde bir defa tecrübe etmeli.

Mutbağınızın münhasıren size ait bir âlem oluşuna gelince:

Bâzan öyle zamanlar gelir ki oğlunuzu mutbağa almağa katlanıp bir az yemek pişirmesini öğrettiğinize bin defa şükür edersiniz. İki kardeş tanıyorum; mekteplerini bitirir bitirmez Kütahyaya yakın yeni şömendifer yolu döşenen bir yerde iş bulup gittiler. Bunlar şehir çocuğu oldukları için ya Çavuş dedikleri bir adamın körü körüne pişirdigi yemeklerden yiyip miydelerini bozmağa veya ölmeyecek kadar yiyip gıdasız kalmağa mecbur olacaklarmış. Fakat hemen derme çatma bir ocak yapacak, uydurma kap kacakla mes'eleyi hiç i'zam etmeden kendi yemeklerini pişirmişler. Karınlarını sıhhî bir tarzda pişmiş yemeklerle doyurdukları için kuvvetten düşmemişler. Eve

mektup gönnderdikleri zaman, zahmetine katlanıp kendilerine yemek pişirmesini öğrettiği için annelerine tekrar tekrar teşekkür ederlerdi. Her halde o hanımın o zaman duyduğu gönül rahatlığı ve iftihar oğullarının çocukken mutbakta ettikleri kalabalağın zahmetinden kat kat fazladır.

Gelelim oğlunuzun müstakbel haremine. Oğlunuz aşçılıkta o küçük hanım kadar veya ondan daha usta olursa fena mı olur! Gelininiz yemek pişirmesini öğreninceye kadar oğlunuzun hazimsizlik çekmesi mutlak lazım mı. Yüzü gözü morarmış ocak başında telaş eden harem inin halinden bir az anlar da ne yaptığını bile bile ona bir parça nefes aldırırsa fena mı olur! Halbuki faidesi bu kadarla da kalmaz. Oğlunuz yemek pişirmesini öğrenmiş olursa karısının mutbak ve yemek işlerinde çektiği müşkilâtı, yemek masrafını başı başına getirmenin ve hizmetçi alıştırmanın güçlüğünü taktir eder. Kendisi de yemek pişirmesini bilirse karısının tesadüf edeceği zorluklarla alâkadar olur, Baş belası kesilmek mes'elesine gelince, bunun bir terbiye fıkdanı olduğunu kendi terbiye usullerinizle isbat etmek size düşer. Hem de ne söylediğini bilen bir adam, terbiyesi ihmâl edilmiş bile olsa, ne söylediğini bilmeyenden hayırlıdır.

Oğlunuzun mutbaktaki tahsiline rehberlik edecek hiç bir kat'ı kaide yoktur, yalnız bir iki noktayı hatırlatalım:

Evvelâ: çocuk arkadaşsız kalınca içi sıkılıyorken veya fenâ havalarda onu kendi işlerinize yardım etmeğe çağırın.

İkincisi: İzcilik, askerlik veya her hangı başka kamp ve bekâr hayatında yemek pişirmesini bilmenin faidelerini öğretin. Fakat kat'iyen nasihat ediyormuş tarzında değil.

Üçüncüsü: İyi yemek pişirmenin ne nefis bir san'at olduğunu ve bu san'atın inceliklerini takdir edililmesine çalışın. Göreceksiniz ki sahanda yumurtanın sarılarını bozmadan, omletin ortasını yakıp kenarlarını yırtmadan pişirebildiği için futboldaki hünerleri kadar iftihar edecektir.

Dördüncüsü: Hizmetçi tutamadığınız veya kız evlâdınız olmadığı için, mutbakta onların yerini tutuyormuş hissinden oğlunuzu koruyunuz.

Erkek çocuğun mütennevî yemekler öğrenmesine ihtiyaç yoktur. Bir iki yemeği olsun iyi yaparsa, yemek pişirmekle münasıbettar olan başka şeylere de merak sarıp umumi tahsili inkişaf eder ve kendi nefsine emniyet gelir.

Hayat hiç ummadığımız, beklemediğimiz fevkaladeliklerle doludur. Oğlunuz muhidindeki eşya ile aşinâ ve onları iyi idare edebilecek olursa, siz oğlunuzla oğlunuzda sizinle iftihar eder. Bu munasebetle eski yunan esatirinden Aşilin hikâyesi hatırıma geliyor. Aşil daha bebekken annesi onu «Stix» nehrine sokup çıkarmış taki oğluna ne dert ne de ölüm el uzatamasın. Fakat kadıncağız oğlunu kucağında tutarak nehre sokarken çocuğun ayağının altı sudan dışarıda kalmış. Seneler geçmiş, Aşil büyümüş, koca bir kahraman olmuş ve günün birinde ayağının tabanına bir ok isabet ederek ölmüş.

Kim bilir belki bu küçük ihtimam en umulmadık bir sıkıntı zamanında oğlunuzun imdadına yetişebilir.

İçtihat

24 seneden beri Dr. Aptullah Cevdet Bey tarafından neşrine devam olunan bu haftalık mecmuayı tavsiye ederiz.

Son Bahar Modelleri

1— Kış modelleri için modanın yeni hatları artık tamamiyle taayün etmiştir. Bellerin yukarıya, tabii bel yerine çıkmasına artık yerleşmiş bir yenilik olarak bakılabilir. Etekler kalça üstünde dar, vucüdun hatlarını takip ediyor, sonra kalçadan aşağı kloşlarla, godelerle, plilerle genişleyor. Öyle ki yeni modellerin umumi (silhouette) i belde biraz oturtulmuş. Yukarıdan aşağı düz inerek kalçalar üstüne sarıldıktan sonra etekte genişleyen hatlar gösteriyor. Gece elbiselerinde etekler bu mevsimde geçen mevsim gibi gayrı muntazam, ekseriya arkaya doğru uzanıyor.

2— Bu medeller tetkik edilirse kışın modanın alacağı hususiyetler anlaşılmış olur. Yukarda solda "prenses„ denilen hattın iyi bir nümunesi var. Prenses biçiminde bel yerinde oturtulmuş, etekler dışarıya doğru genişliyor. Bu modelde genişlik godelerle temin edilmiştir. Bu sene bu biçimi pek çok göreceğiz. Kollar için geniş hafifçe kloş kürk kapaklar, yakada gayet büyük kürk yaka ekseri terziler tarafından kabul edilen yeniliklerdir.

Yukarda sağdaki elbisenin bel yerinde bir kac büzgü bedeni bele oturtuyor ve elbiseye zarif bir kat ilâve edi.

yor. Garnitür olarak yalnız kendi kumaşından fiyangola kullanılmıştır.

Ortadaki modellerden soldaki elbise bele ve kalçaya oturtulmuş, bedene şeritlerle sivri uçlu bir jaket hissi verilmiştir. Etek kloştur. Bu model de yanındaki rob, manto modeli de en yeni hususiyet olan gayri mütenazir hattı gösteriyor: Yakanın bir tarafından aşağı kloş bir eşarp uzanıyor ve elbisenin sert çizgilerini yumuşatmaya yarıyor.

Ortada sağdaki elbise güzel bolero biçiminde bir jaket, kalça hatta ve dilimli yaka ve kolkapakları ile sade fakat şik bir sokak elbisesi modelidir.

3— Aşağıdaki model yine gayrı mütenazır yaka hattını gösteriyor. Elbiseden daha koyu bir renkte uzun eşarp yakanın bir tarafından uzanıp önde iki ilikten geçerek aşağı sallanıyor.

4— Asağıdaki rob manto hem sokak hem pe gayrı resmi bir gündüz elbisesi için güzel bir modeller. Solda iki düğme ile iliklenen etek kalçayı sardıktan sonra groplilerle genişliyor. Önde açık renk bir jile var.

KÜRK

Bu kış büyük terziler modellerinde kürklere mühim bir mevki veriyorlar, koleksiyonlarda en çok görülen kürkler kısa tüylü kürkler ve en makbul renkler siyah, bej, bejroze.

Kürk mantoların da, kumaş mantolar gibi, etekleri kloş. Sağdaki modelde görüldüğü gibi pek çok mantolarda kürk kumaşla karıştırılıyor.

Bilhassa son bahar aylarında, kürk mantoların fazla ağır geleceği mevsimde, yukardaki modellerde görüldüğü gibi boyuna sarılan kurkler her hangi bir sokak elbisesine zarafet bahşediyor, aynı zamanda da sıcak tutmaya yarayor.

Bu modellerde gördüğünüz gibi değişmeyen boa ve atkılar bu sene artık değişiyor. Boaları iki farklı renkten iki hayvandan yapıyorlar; atkılara da satenle bağlanır eşarp biçimi veriyorlar. Büyük bir terzi şapka garnitürü olarak bile kürk kullanmıştır.

ÇOCUK BAKIMI

Bilmemeğe Hakkımız Var mı?

Tayyarelerin Bahri Muhitleri bir kaç saatte aştığı; radyonun sesini dünyanın en uzak köşelerine işittirdiği bu devirde yeni keşfiyattan bîhaber kalmak affedilmez bir ihmal, utanılacak bir gerilik emaresi demektir.

Bilhassa, bu keşfiyat çocukların, bilnetice umum milletin sıhhatine, yâni saadetine ve muvaffakıyetine taalluk eden keşfiyattan olursa, bunları bütün dünya ile beraber öğrenip tatpik etmemek, kendi çocuklarımızı diğer müterakkî milletlerin çocuklarına gösterilen sıhhî ihtimam ve tedabirden mahrum bırakmak ana babalık mes'uliyetinin büyüklüğünü idrak edememek, büyütmeği taahüt ettiğimiz çocuklara karşı adeta bir cürüm işlemek demektir.

Medeniyet terakkı ettikçe maddî ile manevî arasın-

da eskiden beri çizmeğe alıştığımız mevhum hattın ne kadar yanlış bir telâkkiye istinat ettiğini gösteriyor. Bugün artık anlıyoruz ki maddî ile manevî, bilhassa terbiye sahasında, birbirinden ayrı iki âlem değil, birbirine istinat eden, yekdiğerine mütekabilen tesir icra eden iki kuvettir. Tecrübelerle görüyoruz ki hasta bir dımağ ile sağlam bir vücut yetiştirmek ne kadar imkansızsa, hasta bir vücutla da sağlam bir dımağ yetiştirmek aynı derecede muhaldir. Binaenaleyh gerek meslek olarak çocuk terbiyesini taahüt edenler, gerekse de dünyaya çocuk getirerek onların mükemmel bir surette yetişmelerinin mes'uliyetini yüklenenler bunu idrak ederek büyütmekte oldukları çocukların her şeyden evel sıhhatine ehemmiyet vermeliler ki arzu ettikleri mânevî hasletlerin neşvünemasına sağlam bir temel hazırlamış olsunlar.

Sonra, bugünki şaraitin milliyet hududu tanımayan bir bitaraflıkla insanları birbirleri ile her sahada mücadeleye sevkettiği bu asırda çocuklarımız yarın karşılaşacakları muasırları ile müsavi kuvvette olmazlarsa, onları en müessir silâh, sıhhat, ile teçhiz edemedikse bizden hesap istemeğe hakları olmaz mı?

Vazifesinin büyüklüğünü hakkiyle idrak eden bir baba yahut bir anne çocuğunun terbiyesine hasrettiği senelere geri bakarak "Bildiklerimi yaptım„ demekle borcunu ödemiş addetmeğe hak kazanmaz. Lâyikiyle iyfa edilmiş bir vazifenin verdiği inşirah ve memnuniyete istihkak peyda etmek için o anne o baba: "Bildiklerimi yaptım„ derken aynı zamanda "bildiklerimi mütemadiyen fazlalatmağa çalıştım, kabil olduğu kadar çok şey öğrendim„ diyebilmelidir.

Çünkü, demin de söylediğimiz gibi asrî vesaitin mesafeyi yok eden kolaylıkları varken "bilmemek„ çocuklarımıza karşı affedilmez bir cürümdür.

Geçen nushalardan birinde Doktor Kalmetin verem aşısı tecrübelerinden bahsetmiştik. Fransada yeni doğan çocuklara verem mikrobu zerkederek elde edilen masuniyetten dolayı küçük çocuklar arasında verem vak'alarının pek büyük bir nispette azaldığı görülmüştür. Bu tecrübe Fransada beş altı seneden beri kat'iyet kespetmekte olduğu ve tamamile zararsız olduğu tespit edildiği halde memleketimizin hiç bir tarafına, hiç bir müessesesinde tatpik edildiğini işitmedik.

Niçin?

Bundan başka, mekteplerimize girebilmek için halâ bir tek çiçek aşısı vesikası kâfi geliyor. Halbuki çocukları tehdit eden mühim hastalıkların hemen hepsinin tedafüî aşıları keşfedilmiştir.

Meselâ kuşpalazı için bir aşı keşfedilmiştir ki dokuz ay ile on yaş arasında her çocuğun bu aşı ile kuşpalazına karşı masun kılınması şart addedilmektedir. Tahtelcilt üç injeksyondan ibaret olan bu aşı tesirini dokuz ay sonra yaptığı için, müddet gelince "Shick miyarı„ denilen bir tecrübe ile kan tahlil edilir ve vücudun masuniyet kespedip etmediği, yâni aşının muvaffak olup olmadığı tâyin edilirmiş. Aşı tesir etmemişse injeksyonlar ve dokuz ay sonra kan tahlili tekrar edilirmiş. Neden bunun hakkında doktorlarımızdan ve mekteplerimizden hiç bir şey işitmiyoruz.

Kızıl için de, tetanos için de aşılar keşfedilmiş. Biz niçin bunları tatpik etmiyoruz.

Eskiden beri bildiğimiz çiçek ve tifo aşılarıyla beraber, demek oluyor ki çocukluk senelerinin başlıca hastalıkları mağlup edilmiştir. Biz niye duruyoruz? Hasta olduktan sonra tedavi etmek iyi bir şeydir fakat asıl marifet hastalığa mani olabilmektir. Neden biz de umumî kliniklerde hasta olmıyan çocukları muayene edip bünyevî kusurları varsa onların tashihi için annelere usuller öğretmiyoruz?

Hilâlahmer, kadınlar birliği, anneler birliği gibi müesseseler için Sıhhıye vekâletinin aşıların taammümüne ve hasta olmıyanların da nasihat için müracaat edebilecekleri umumî kliniklerin açılmasına dikkatini celbederek bir sıhhat propagandası açmaktan daha şerefli daha faydalı bir faaliyet olabilir mi?

Yeni keşfiyatı bilmemeğe hakkımız yok; hele öğrendikten sonra tatpik etmek için gayret sarfetmemeğe hiç hakkınız yok: çünkü mevzuubahs olan en kıymetli servetimiz çocuklarımızdır.

Otomatik Soğuk Hava Makinasından İstifade ediniz

Otomatik Soğuk Hava Makinasıyla buz yapmak hem rahat hem de kârlıdır.

Çünkü :

Birden bire evinize bir misafir gelecek olsa yedek bir yemeğiniz bulunduğundan hem üzülmez hem de mahcup olmazsınız...

İçinizi serinletecek meşrubat için buzunuzu kendiniz yapabileceksiniz. Bu sayede her yemek için taze buz parçaları hazırlanabilir.

Bir yere gitmeniz icap etse bir iki günlük gaybubetinizden sonra, evdeki yemekleri bıraktığınız gibi tekrar bulursunnz.

Demek ki evinizde Otomatik bir Soğuk Hava Makinası bulundurmak her hususta eyidir.

Hiç buz koymadan ve vakit sarfetmeden yemekleriniz gece gündüz daima âzami derecede soğuk kalır. Sofranız daima temiz buzlu su ile, buzlu kompostolar, ve soğuk salatalarla dolar. Bütün bu şeyleri Soğuk Hava Makinası pek az bir sarfiyatla size temin eder. Bundan başka artık evinizde hiç bir yemeğin bozulduğunu görmezsiniz ve bütün sene hıfzı sıhhat hususunda çok istifade etmiş olursunuz.

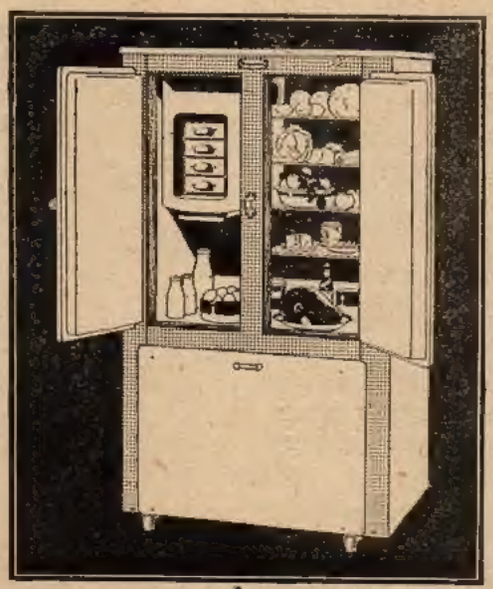

Soğuk Hava Makinasını işlerken görmenizi arzu ederiz. Ondaki temizliği, kolaylığı ve yalnız alelâde bir priz takmakla yaptığı işleri görmenizi isteriz. Teşrif edip bizzat görün. Her halde satın almağa mecbur değilsiniz. İlk fırsattan istifade edip geliniz, memnun kalırsınız.

Levis Hek ve Şeriki

Amerikan Garajı — Pangalti

Telgraf : " ŞEVROLE " — İstanbul

Telefon : Beyoğlu 2763

Elbise Kalıbının Târifi

Bu ay karielerimize taktim etmek üzere gayet sade fakat gayet zarif bir elbise kalıbı intihap ettik. Bu elbise, resimlerde görüldüğü gibi, arzu edilirse bu kış çok kullanılan emprime muslindölen ile, arzu edilirse siyah satenle yapılabilir. Emprime kumaşlara garnitür lâzım olmiyacağı için, emprime ile yapılmış elbisenin yaka ve kolkapaklarının etrafında yalnız kendi kumaşından verev bantlar vardır. Elbise satenle yahut krepbirman gibi kalınca bir ipekli ile yapıldığı takdirde yaka ve kolkapağı için dantel, bilhassa içinde renkli çiçekler bulunan bir dantel, kullanılabilir. Kolkapağı bu sene pek çok rağbet gören (musköter) kloş biçimindedir. Etek iki kloş parçadan müteşekkildir ve oldukça dar ve oturtulmuş bir bedene raptedilmiştir.

Bu elbise için 90 sm. genişliğinde bir kumaştan 3 m 20 sm. lâzım olacaktır. Yaka ve kolkapağı için, 68 sm. genişliğinde dantel veya garnitür kumaşından 35 sm. kâfi gelecektir.

Evvelâ ölçümüzün kalıba uyup uymadığını tecrübe edin; buna göre tâdilât yapmazdan evel kumaşı biçmeyin. *Kalıp parçalarında 1¼ sm. dikiş payı bırakılmıştır.*

Bu kalıp 90 sm. lik bedene göre biçilmiştir.

Kalıp altı parçadan mürekkeptir ve parçalar şunlardır:

1— Etek ön 2— kol 3— beden-arka
1 a— „ arka 2 a— „ 4— „ - ön
5— Yaka 6— kolkapağı.

Elbiseyi biçmek için kalıp parçalarını resimde gördüğünüz gibi kumaşın üstüne iliştirin. Eteğin arka parçasını biçmek için önün kalıbını kullanın fakat resimdeki gibi her iki yandan 2½ sm. kıvırın. Bedeni biçmek için resimdeki gibi kumaşı katlayın, kolları kalan parçadan biçin.

Elbiseyi muslindölenden yapıyorsanız verev bantlar kesin; ipekli kumaştan yapıyorsanız küçük resimde 5, 6 nümerolu parçaların gösterildiği gibi biçin.

Beden epi dar olduğu için soldan fermejüplerle iliklenmesi iycap edecektir. Bedeni oyuklardan başlıyarak her iki yandan hafifçe büzerseniz etek bedene daha iyi oturur.

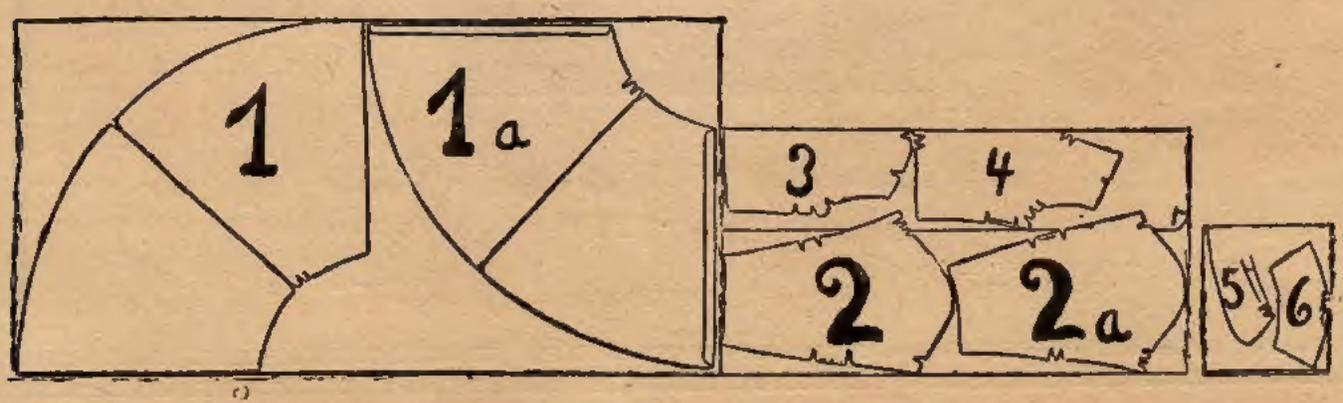

Ruhun Gıdası

HIS MASTER'S VOICE

SAHİBİNİN SESİ

Çiçeksiz nasıl Bahar olmazsa Musikisiz de Hayatın neşe ve saadeti olmaz!

SON GELEN YENİ PLAKLAR

PİYANO

Troïka — *Çaykovski*
Prelude — *Chopin*
Sonat — *Grieg*

KEMAN

İmprovisation — *Bloch*
12 yaşındaki meşhur kemaniste yahudi Menahin
La fille — *Grieg*

ORKESTRA

Oriental, Andalouse

SENFONİ ORKESTRA

Prelude — *Liszt*

OPERA

Faust— Karmen— La Bohème— Ayda— Travyata- Rigoletto — Palyaço

ALATURKA PLAKLAR

Mızrabı bırak
Belkis hanım
Vals (alaturka)
Nevim hanım
Acem dağları
Nebile hanım
Gitti de gelmeyi verdi
Münir Nurettin
Neyzen Tevfik— Muhlis Sabahettin — Tanburi Refik— Udi Neşhet beylerin en son eserleri.

Hanki Plakı istersin?

— Hankisi olursa olsun. İş görürken musiki dinledikce hiç yorulduğumu hissetmiyorum; hele bilhassa gramofon ve plaklar **Sahibinin Sesi** *markalı olursa, insan tercih etmekte şaşırıyor. Her biri, biri birinden güzel.*

SAADET!

Ancak evinize iyi bir gramofon almanızla kabildir. Pürüzsüz ve tabii bir ses veren bir Makine, aile hayatınız içinde ve en kederli zamanınızda size neş'e, saadet veren vasıtadır. Sıhatınız için gıdanıza nasıl ehemmiyet veriyorsanız neşe ve saadetiniz için de alacağınız Makineye öyle ehemmiyet vermeniz lâzımdır.

Bütün Dünyanın teslim ettiği hakikatı kabul etmezmisiniz?

SAHİBİNİN SESİ

Gramofon ve Plaklarının şöhretini cihan tastik etmiştir.

ABONE ŞERAİTİ
(Posta ücreti dahil)
Türkiye için:
Seneliği 6 lira
Altı aylığı 3 lira
Ecnebi Memleketler
Seneliği 4 dolar

MUHİT

Resimli Aylık Aile Mecmuası

Adres : *Dilsizzade Hanı, No. 1—2*

Telefon : İstanbul, 4118

Her nüshada : bir elbise kalıbı veya metin hariçi renkli bir tablo bulunacaktır.

Fihrist

	Muharriri	Sahifesi
Memlekete Dair :		
Maarif Vekilimizin Mühim Bir Hitabesi		963
Büyük Türk İnkılabına Dair	*Ahmet Cevat*	967
Müstekil Ressamlar Sergisi		980
Avropada ne Yaptınız ?		982
Folklor :		
Folklor Nedir ? Türklerde Folklorun Tarihçesi	*Akçura Yusuf*	975
Edebiyat Bahisleri :		
Fransada Eser Bolluğu	*Yakup Kadri*	961
Şekspir, Hayatı ve Eserleri		997
Yunan Edebiyatı	*Kemalettin Şükrü*	1008
Kışa Karşı İstanbul — Minyatür Tasvirler	*Mahmut Yesari*	965
Şiir :		
Aynalar	*Cevdet Kudret*	962
Haykırmak	*Yaşar Nabi*	976
İki Tel Beyaz Saçım	*Kâzım Sevinç*	1005
Roman :		
Madalyanın Ters Tarafı	*Reşat Nuri*	971
Sipahi Ahmet	*Kemalettin Şükrü*	993
Güneşe Aşık Yarasa	*Mebrure Hurşit*	1017
Hikâyeler :		
Bülbülün Çektiği Dili Belasıdır	*Mefharet Nazmi*	986
Yüz Akı	*Ömer Seyfettin*	999
Ana Aşkı (Piyes)	*Nezihe Muhittin*	1001
Bir Genç Kız	„ „	1010
Yolları	*Hanri Barbüs*	1015
Spor :		
Sporcu Nasıl Yetişir ?	*Selim Sırrı*	978
İçtimaî Yazılar :		
Hapisanede Kadın Hayatı		1006
Japon Kadınları		1022
İktisadi Müsahabe :		
Dünyada Ne Kadar Altın Var?	*İsmail Husrev*	984
Güzel San'atlar :		
Luvr Müzesinde İtalyan Ressamları		990
Müteferrik :		
Gramofon Sahifesi		1028
Radyo Sahifesi		1029
Aile Bahçeciliği :		
Çiçek Bahçelerinde Teşrinisani	*Cevat Rüştü*	1024
Sıhhat :		
Şişmanlık ve Zayıflık Meselesi (2)		1025
Ev Hanımının Sahifesi :		
Sıhhat ve Güzellik		1031
Oğlunuza Yemek Pişirmeği Öğretiniz (1)		1032
El İşleri — Üç Renkli Pullover		1026
Son Bahar Modası ve Kürk		1034
Elbise Kalıbının Târifi		1038
Çocuk Bakımı		1036
Şen Çocuklar		1030

(1) Good Housekeeping (2) American Magazin

İmtiyaz Sahibi ve Mes'ul Müdür: AHMET CEVAT

Selâmet Matbaası